

סיכום הלכות נדה

יורה דעה סימנים קפ"ג - ר'

סימן קפ"ג - דינא דאורייתא וחומרא דר' זירא

בנדה וזבה

דינא דאורייתא

נדה עב: אחד עשר יום שבין נדה לנדה הלל"מ.

דין תורה:

- **פסחים צ:** נדה – ראיית דם טבעית. 7 ימי נידה הלל"מ. בין ראתה פעם אחת ובין כל 7 ופסקה, טובלת מוצאי שביעי לא צריך שבעת נקיים.
- זבה: ראיית דם לא טבעית. א. בכמות יותר מ7 ימים. ב. בעיתוי – שלא בזמן נידתה. 11 ימי זיבה הלל"מ.
 - זבה קטנה: ראתה יום או יומיים שומרת 1 כנגדם וטובלת שלא הוחזקה בזיבתה.
 - זבה גדולה: ראתה 3 פעמים רצופים: 7 נקיים + קרבן ב8.

זבה ביום טהרתה:

- **רש"י, תוס', סמ"ג תרומה, מרדכי:** חכמים אסרו על טבילה ביום הטהרה של זבה שמא תראה ותסתור.
- **רמב"ם, ר"ף:** חכמים אסרו על **תשמיש** לאחר טבילה ביום הטהרה של זבה שמא תראה ותסתור.
- **טור: קפ"ג - לשמש, קפ"ז - לטבול. ב"י:** כאן כתב רק דינא דאורייתא.

מתי חלים ימי זיבה וימי נידה? נדה עב: 11 ימי נידה הלל"מ.

- **רמב"ם:** מחזור של 7 ימי נידה ו11 ימי זיבה קבועים לכל אישה מראשית חייה.
 - **חור"ד:** אבל אם קבעה וסת קבוע כן חוששת לה כשראתה בימי זיבה לאחר ימי נידה במעייך סתום שאחרת לרמב"ם לעולם לא

שימור יום י' ו-י"א

נדה עא:

מתי ראתה לזיבתה יום י"א	מתי טבלה ב"ב	ב"ש	ב"ה
מטמאין מדרבנן ופטורים מקרבן (טור) – אסורה לטבול)	בליל י"ב	מטמאין ומחייבים קרבן	מטמאין מדרבנן ופטורים מקרבן (טור) – אסורה לטבול)
גרגרן. נדה נד:	ביום י"ב	מטמאין מדרבנן ופטורים מקרבן	גרגרן. נדה נד:
ראתה יום י"א לזיבתה	בליל י"א	מטמאין וחייבים קרבן	<ul style="list-style-type: none"> • ר' ששת, רמב"ם – אסור מדרבנן. • ר' אשי, טור – מותר. ב"י – אין נפק"מ למעשה לאחר חומרת ר' זירא.
תוך י"א (עשירי וקודם)	בליל י"א	מטמאין וחייבים קרבן	מטמאין וחייבים קרבן
תוך י"א	ב"א	מגען ובעילתן תלויים אם תראה דם שוב	מגען ובעילתן תלויים אם תראה דם שוב

זבה קטנה שלא יכולה להגיע לזיבה גדולה:

ראתה 11 צריכה שימור ב2?

- **ב"ש – כן מדאו'.** זבה קטנה = טומאה בפני עצמה גם כשלא יכולה להגיע לזיבה גדולה.
- **ב"ה – מדאו' לא, מדרבנן כן.** שהוא ראשון לנידה ולא מוגדר דם נידה.

ראתה ב10 האם צריכה שימור ב11?

- **ר"ל – מדאו' לא.** זבה קטנה אינה טומאה בפני עצמה שיתכן שזה מקרה אלא רק הכנה לגדולה. ראתה ב10 או 11 לא צריך המתנה שאינה יכולה להיפך לגדולה.

יכול לצאת הפרש 30, או וסת החודש, שהשני יוצא בימי זיבה לפי החשבון.

בנוסף המחזוריות הקבועה מתחילת חייה זה רק כשאין לה וסת קבוע, אך אם כן, כשרואה וסתה – המניין מתאפס ונספר מאז בכל פעם שרואה.

- **רש"י, רמב"ן, שאר ראשונים, טור, שר"ע:** לאחר שתספור 7 נקיים, ותראה דם – היא נידה, ואחרת היא זבה. כלומר, רק לאחר טהרה מזיבה גדולה חלים ימי נידה. רק לאחר שרואה נידה ונטהרת היא נעשית זבה. בהתאם לראיית דמיה.

ימי נידה האם עולים לספירת ז' נקיים בזבה גדולה:

- זו שאלה לרמב"ם הסובר שכל ימי האישה 7 (נידה) 11 (זבה) מה הדין בזבה גדולה שהחלה ז' נקיים וגלשה לימי הנידה? רמב"ם: ימי נידה = ימי לידה. דיממה בהם לא עולים שאינם נקיים ולא סותרים שזו טומאה אחרת.

- **לרמב"ן:** אין מציאות כזאת שאין זבה גדולה חוזרת לימי נדה עד שתיטהר מזיבותה וכל דם שרואה הזבה דם זיבה וסותר ספירתה.

עוד נפק"מ בין רמב"ן לרמב"ם: ראתה א' ניסן אח"כ ראתה בכ"ו ניסן איזו טומאה זו?

- **רמב"ם:** זבה כך יוצא מחשבון רצוף 11, 7: א' ניסן-ז' ניסן היא נידה, ח' – י"ח זבה, י"ט – כ"ה: נידה. כ"ו – שוב זבה.
- **רמב"ן וסיעתו:** נידה, שימי זיבה חלים רק אחר ימי נידה שראתה בהם, וכיוון שלא ראתה, נשארת בימי נידה.

- **ר' יוחנן, רש"י, רמב"ם, ב"י – כן, מדאו' וכן הלכה.** זבה קטנה = טומאה בפני עצמה גם כשלא יכולה להגיע לזיבה גדולה. זוקקת המתנת יום אחד נקי שמא תראה בביאה. ב2 לא צריכה כי לא תוגדר כזבה אלא כנדה וזה פרישה רגילה.

ראתה י' וי"א:

- **סמ"ג דעה א':** משמרת יום י"ב מדאו'.
- **סמ"ג דעה ב', תוס', רשב"א והרמב"ן:** משמרת יום י"ב מדרבנן, מט' והלאה משמרת י"ב מדאורייתא.
- **ב"י:** לר"ל לא צריך שימור כלל, שהרי י' לבד וי"א לבד לא צריכים, אז גם יחד לא צריכים.

תקנת רבי בשדות: גדה סו:

- ראתה פעם אחת או פעמיים – תשב 6 נקיים.
- ראתה שלושה – תשב שבעה.

טעם התקנה:

- ר"ף: שלא תטעה בדמים הגורמים לטעות בתיקון הוסתות.
- רמב"ן: שמא תטעה בין גדה לזבה.

חומרת בנות ישראל דר' זירא:

- **גדה סו:** אף ראתה טיפה אחת כחרדל – 7 נקיים. תחילה לא פשטה ולבסוף פשטה.

טעם:

- ר"ף, רא"ש: חומרא בעלמא שדי ב'רבי'.
- ר"ן א': חששו שתבלבל ותחשוב שהיא זבה קטנה למרות שהיא גדולה.
- ר"ן ב': חששו שיטעו בזיבה הסותרת. ויסברו שצריך רק 6 ובאמת 7 נקיים.
- רמב"ן: כיוון שרואה כתם בז"נ צריכה לשבת ז"נ נוספים לא פלוג.
- ט"ז: שלא יתבלבלו בין ספירת 6 לספירת 7.
- **חומרתה: שבת יג:** ת"ח הקל בהרחקות 7 נקיים ומת. והרי לא טבלה?

- תוס', רשב"א: נהגו לטבול פעמיים שלא תטמא טהורות מיד אחרי, ושוב בסוף 7 נקיים שתותר לבעלה.
- ריב"ש: לכן ביטלו טבילה כפולה.
- **תוקף החומרה: ברכות לא:** הלכה פסוקה.
- ראב"ד: מנהג בלבד. שעה"ד מקלים.
- רמב"ן, אחרונים: דרבנן גמור שנקראת הלכה פסוקה.
- למעשה לא מקלים אף לעקרות הלכתית לקצר. אף שפ"ר חמור ומדאו', יש מקרים שלא הקלו אף עבור דאו', כהבאת סכין למילה בשבת.
- לבעלי תשובה:

▪ **בית אבי:** אפשר להקל כשהוא בדרך מפני תקנת השבים.

כחרדל:

- ר' יונה א': "כחרדל" בדין צבע כעין חרדל.
- ר' יונה ב': אפילו שראו טיפה קטנה מספיק לטמא.
- ר"ן: דחה תירוציו שזה מדינא. אלא מידה – טמאה בכלשהו. שהיה ה"א להקל בו שהוא וודאי אינו אלא ראייה אחת, וכך מדינא, אך החמירו.

באיזה דם?

- רמב"ן: כל דם, ואפילו על דם מכה ודם בתולים ודם טוהר.
- שאר ראשונים: רק בדם שהוא יותר מגריס בכתם, ולא בדמים הטהורים (מכה, בתולים, טוהר).

פנויה נידה:

- ריב"ש: גם בפנויה טמאה שהתורה לא חילקה וכתבה "אישה".

- למה לא תיקנו טבילה לפנויות? שזה יגביר את הזנות.

הרגשה

הרגשה: גדה נז: שמואל – בדקה קרקע נקיה וישבה ואח"כ מצאה דם - טהורה שנאמר "בבשרה" – עד שתרגיש. קשה שמהמשה משמע בלי הרגשה:

- ר' ירמיה מדפתי: שמואל מודה שטמאה מדר' ככתם.
 - רש"י: שמא הרגישה ולא אדעתא.
 - תוס': אף ודאי לא הרגישה.
- ר"א: שמואל מודה שבכללי מדרבנן אסור מכתם אך כאן טהורה שזה על דבר שלא מקבל טומאה ולא גזרו בזה כתם.
 - תוס', רמב"ם: ר"א = ר"מ: הרגשה = סיבה. ר"ף, רא"ש השמיט שמואל אך הביא ר"ע (גדה נח): "דם ולא כתם" שרק בהרגשה חייב. נפסק בש"ע (קצ א), ט"ז.
 - רש"י: שמואל לא דיבר בהרגשה כלל.

הרגשה סימן או סיבה:

- סד"ט: בירור (סימן).
- ערוה"ש: סיבה – זה מה שמטמא.

מהי הרגשה?

- תרוה"ד, ש"ע, רמ"א: פתיחת המקור להוציא דם.
- רמב"ם, ש"ע: זעזוע הגוף, אולי המקור מטומאת קרי. אולי מגילה טו: "ותתחלחל המלכה, מאי ותתחלחל? אמר רב: שפירסה גדה".
- זיבת דבר לח:
 - נוב"י, אג"מ – מדאו'. חו"ד – רק כשהרגישה מהרחם.
 - חת"ס, ערוה"ש, שבה"ל, טה"ב – לא הרגשה שהרגשה מעירה משינה.
- מיחושי וסת:
 - ערוה"ש, דר"ט: לא שרק בשעת יציאת דם והרגשות אלו מקדימים.
 - אג"מ, צ"א: כן, שקשורה לוסת.

בזמן הזה שלא מרגישות:

- ציץ אליעזר, אג"מ: מיחושי וסת.
- ערוה"ש: צריך ללמדן.
- תשובת שי: לא מרגישות ולא טמאות מדאו'. קשה מאוד. סד"א שמא לאו אדעתא.

ספק הרגשה: גדה נז: שמואל ללא הרגשה טהורה. **דם בקינוח אחר תשמיש:** מיד – קרבן. לאחר זמן – ספק ואין קרבן. תירוץ: לעולם דארגשה ואימור הרגשת עד.

- מהר"ם, רש"י: האישה אומרת שהרגישה ואנו אומרים שטעתה כשהמציאות מכחישה.
- תרוה"ד: אנו חוששים שהרגישה והיא אומרת שלא, וטועה בגלל העד, מי רגלים, השמש. כשהמציאות נגדה סד"א, כשהמציאות איתה טהורה (מראה עגול).
- רמב"ם:
 - בקינוח אחר מי רגליים: כרש"י.
 - בבדיקת עד – כתרוה"ד.
- הלכה:

- פת"ש: מחמיר.
- טה"ב: מחמיר רק בבדיקת עד.
- הרבה פוסקים: בדיקת עד וקינוח אחר תשמיש – סד"א, קינוח אחר מי רגלים = כתם. מוטב שלא תסתכל או תמתין דקה.

סימן קפ"ד - דיני פרישה סמוך לעונת הוסת

הקדמה (סעיף א')

בדיקה לפני תשמיש לבעלת וסת קבוע

נדה יב: רב יהודה אשה לא תבדוק עצמה לבעלה שאם כן ליבו נוקפו ופורש.

- ר' שמחה: כל זה בבדיקה שאחר תשמיש, אבל קודם תשמיש מצווה.
- רמב"ם: אשה שיש לה וסת חייבת בבדיקה אחרי תשמיש לעולם.
- תוס': אסורה לבדוק בין לפני תשמיש ובין אחריו.
- שו"ע: שלא בשעת תשמיש כל המרבה לבדוק הרי זו משובחת. משמע שמתרת להחמיר לבדוק.
- רמ"א, ש"ך ושאר פוסקים: אין לה להחמיר לבדוק.

חיוב פרישה ושיעור עונה (סעיף ב')

האם הפרישה והבדיקה דאורייתא?

• נדה סג, שבועות יח: פרישה: שמה תדמם באמצע התשמיש. המקור "והזרתם... והדוה בנדתה" חידוש לפרוש סמוך לוסת.

• בדיקת האשה שמה דיממה. נדה טז: וסתות דאו' או לא. רש"י – אם דאו' אז הלל"מ. נפק"מ: לא בדקה בעונה או מיד אחריה למ"ד דאו' טמאה אף בדקה אחר זמן שחזקה אורח בזמנו בא ומסתמא הרגישה ולא דעתה עליה. ולמ"ד דרבנן לא.

○ רוב הראשונים, ר"ן, רא"ש, רשב"א, שו"ע, ט"ז, ש"ך: הכל דרבנן שפסקו וסתות דרבנן וזה אסמכתא. גם לא בדקה טהורה.

▪ תוס' – צריכה לבדוק אלא שאף לאחר זמן מועיל.

▪ ר"ף, רמב"ם: לא צריכה לבדוק. אינו נעשה חזקה כשור שמושפע מגורמים אחרים.

○ ר"ת, אר"ז, תרומה, חת"ס: פרישה דאו' (מ'זהזרתם), כחזקה. בדיקה דרבנן, שיש לאישה חזקת טהרה.

▪ ב"י: הכוונה רק "מעין" דאורייתא.

• רמב"ם:

○ מ"מ: אסמכתא.

○ ר' חיים: פרישה עד שעת הראיה מדאורייתא, ומשעת הראייה מדרבנן.

• רא"ה: פרישה בתוך העונה עד שעת הוסת מדרבנן, משעת הוסת והלאה מדאורייתא.

זמן פרישה: נדה סג וסת לשעות - הלכה כר"י שפורש עונה ולא רק שעה.

• רוב ראשונים, שו"ע, ט"ז, דר"ט: רק עונה יום או לילה וכן משמע בגמ'.

• אר"ז, ב"ח, ש"ך, שבה"ל: גם עונה שלפני דר"ט – בוסת קבוע ראוי, בשעה"ד מקלים.

○ ש"ך: גמ' בוסת בשעה קבועה, ואר"ז כשלא קבוע, אם כן סמוך לוסתה יכול להיות גם העונה שלפני.

○ שאר אחרונים: אר"ז חומרא שמה תראה בנך ותחשוב שביום והיה בלילה.

יוצא בליל הטבילה: להקל.

• ראב"ן, אביאסף, ב"ח, ש"ך: יום ולילה בסתיו ובאביב שהם שווים.

○ ש"ך: מזריחה עד שקיעה בימי ניסן.

○ דרישה: חצי היום וחצי הלילה.

ממה פורש?

• שאר ראשונים, שו"ע: פרישה מתשמיש בלבד, ומותר בכל שאר קריבות (חיבוק ונישוק).

• תרוה"ד, ט"ז: גם חיבוק ונישוק אסור (מדינא). ב"ח, דר"ט – ראוי להחמיר.

• רא"ש:

○ ט"ז: כתרוה"ד שאסור, שאסר לחתן אג"ל חיבוק ונישוק מחשש שיבואו לביאה.

○ תוה"ש: כשאר ראשונים, והחמיר רק בחתן שיצרו תוקפו.

מוך דחוק בעונת הוסת?

• חו"ד, פת"ש: אם יש שעה קבועה – בודקת באותה שעה. אם אין, צריכה מוך דחוק כל העונה כי אין שעה קבועה.

• שאר אחרונים: הקלו, תוספתא נדה ט חולקת עליו "אין מחייבין אותה שתהא ידה בעינה כל היום". לא מעשי שגורם לפצעים.

אישה משתוקקת מאליה ביום הוסת: לכו"ע אסור לשמש.

קבעה וסת ליום טבילתה כגון שרואה אחת 15 יום:

• פת"ש: מותרת לשמש בעונתה, וק"ו בעונה שסמוכה (שאסרה האר"ז בכללי) אם רגילה לראות ביום, שלא אסרו אותה עולמית, שוסתות דרבנן.

רגילה לראות 13 ל 13:

• פת"ש, חת"ס: תתחיל למנות מלפני ולא תחמיר בחומרת האשכול, שאינו אלא חומרא ולא אסרוה בשביל זה. אך עדיף לחוש לחומרת רמ"א מחומרת האר"ז של העונה הסמוכה, שלא מוזכרת כלל בשו"ע.

ימי מבוכה (הג"ה בסעיף ב')

המשנית וסתה לאחר או להקדים ב' או ג' ימים: רמ"א – חוששת לכולם.

• ש"ך: אין הכוונה כולם אלא יש לה וסת חצי קבוע ושינתה – שחוששת לשניהם. דחוק ברמ"א שעסק בלא קבוע וגם שחשש לכולם ולא שניהם.

• חו"ד: קבעה וסת ליום אחד, ואח"כ ראתה באותו היום כחלק מראיה ארוכה לא עקרה את אותו יום וסת. לכן קבעה ל-30, ולאחר מכן ראתה ג"פ ראייה ארוכה של כ"ח עד ל', נשארה קביעות ל', וקבעה גם כן כ"ח. לפ"ז כ"א מהם נעקר בפ"ע. וכן אם ראתה פעמיים בל"ב, וחזרה וראתה ראייה ארוכה מל' עד ל"ב קבעה את שתיהם.

- **נוב"י ואחרים:** חומרא מאוחרת – שחוששים לכולם.

אורך ימי המבוכה?

- **נוב"י, שערי יושר:** שבוע.
- **ח"א:** ה' ימים.
- **שבה"ל:** ג' ימים.

וסת קטנה (סעיף ג')

גדולה חוששת לוסת אפילו ראתה פעם אחת (חוששת לעונה בינונית): מה לגבי קטנה?

- **רשב"א, טור, שו"ע:** קטנה שלא הביאה סימנים לא חוששת לוסת שאינו קבוע. (לכאורה קטנה שהביאה סימנים קובעת, ונערה שלא הביאה סימנים, קובעות וסת אפילו בפעם אחת)
 - **ב"י:** וכן זקנה.
 - **שו"ע, ט"ז ש"ך:** קטנה או שלא הביאה סימנים צריכה לקבוע וסת כדי שתחויב לחשוש מוסת שאינו קבוע.
- **ט"ז, חו"ד, סד"ט:** קטנה שראתה ג"פ אע"פ שלא קבעה וסת חוששת לוסת שאינו קבוע.

ראיות מיוחדות (סעיף ד' - ו')

רואה בהנץ החמה (סעיף ד')

אם רגילה לראות בנץ (ש"ך) – או שקיעה) שלא מובן לה אם לילה או יום:

- **י"א בראב"ד, ב"ח:** שומרת לילה ויום.
- **ראב"ד, רא"ש, שו"ע:** שומרת יום. משום ספק דרבנן (וסתות דרבנן) לקולא וביום ודאי ראתה.

בין השמשות:

- **ש"ך:** כנ"ל. חוששת בלילה.

ראיות מתמשכות (סעיף ה' - ו')

קודם הנץ עד תחילת היום (סעיף ה')

מי שמתחילה ראייתה קודם הנץ וממשיכה אחרי הנץ: נדה סג: ר' יוסי: רק בנץ פורשת (וסת השעות), ר' יהודה: כל היום אסורה:

- **י"א בראב"ד, ש"ך באו"ז:** שאסורה בלילה וביום.
- **ראב"ד, רא"ש, טור, שו"ע, פת"ש:** אסורה בלילה, וביום כשיעור הוסת – רק בהתחלה כשעת הוסת.
- **רז"ה:** אסורה רק בלילה, ואין אסורה ביום כלל, שהולכים אחר התחלת וסת.

מספר ימים (סעיף ו')

וסת שנמשך הוסת כמה ימים:

- **רמב"ן:** כל יום נקבע בפ"ע, וצריך עקירה בפ"ע (כ"א א' בראב"ד).
- **ראב"ד:** כל הימים נחשבים כעונה אחת ארוכה ופורשת בכולם.
- **רז"ה, רא"ש, רשב"א, טור, שו"ע:** הולכים אחר תחילת הראיה.

○ **נדה יא:** שנידה לא בודקת בימי נידתה.

○ **נדה סג:** מחלוקת ר' יוסי ור' יהודה בהיתה למודה לראות בהנץ החמה – אסורה רק בשעת וסתה.

קשה מתינוקת שופעת שהולכים אחר ראייה שנייה: ב"י – זה להחזיקה בדמים.

• **קשה:** נראה שסעיף ה' ו-ו' סותרים זה את זה.

- **ב"ח, ש"ך:** סעיף ה' בראיה אחת מתמשכת. אך סעיף ו' בכמה ראיות שלא מציאותי שכמה ימים רצוף תהיה ראייה אחת.
- **ט"ז, דרישה, לבוש:** סעיף ה' בהמשך שהוא דבר מועט ולכן הוא נלווה לתחילת הוסת משא"כ במספר ימים שאז הם לא מצטרפים לתחילת הראיה.
- **ערוה"ש:** סעיף ה' החמיר כראב"ד כי זה זמן מועט אך מעיקר הדין כרז"ה ושאר ראשונים.

שעת הוסת במסולקות דמים (סעיף ז' - ח')

מעוברת ומינקת (סעיף ז')

נדה ט: מעוברת שלא בדקה בשעת וסתה טהורה ולא צריכה בדיקה.

- **רא"ש, ר' ירוחם, טור, רשב"א:** דין מינקת שווה לדין מעוברת, ושתייהן לא צריכות לפרוש בעונה הסמוכה.
- **רש"י בסוגיית מחבוא:** בשעת העונה ממש צריכה לבדוק, ורק אחרי העונה אם לא בדקה טהורה.

נדה ט: מינקת:

- **ר"מ:** עד שתגמול.
- **חכמים, כל הראשונים:** 24 חודש.

נדה ט: מעוברת ממתי מסולקת:

- **ר' יוסי, רז"ה, רש"ל:** רק אחרי 3 חודשים.
- **ר"ש, שאר ראשונים:** כל מעוברת משהוכר עוברת.
 - **ש"ך:** מסולקת דמים שקבעה וסת בתוך עיבורה או ימי מניקתה חוששת לה.

מחבוא (סעיף ח')

נדה לט: האשה שהייתה במחבוא ולא בדקה טהורה שהחרדה מסלקת את הדמים.
נדה ט: מביא את דין מחבוא כהוכחה למ"ד שמסולקת דמים טמאה לאחר הוסת.

- **רשב"א, שו"ע:** אינה צריכה בדיקה ומותרת אף בשעת העונה ממש.
- **טור, רמ"א, ב"ח:** צריכה בדיקה בזמן העונה, ואם לא בדקה מותרת אחריה.
 - **קושית ב"י:** הגמ' לומדת מעוברת ממחבוא. **ב"י:** סברת הטור לחלק בין מעוברת שמסולקת דמים יותר מאשר השוהה במחבוא למ"ד שוסתות דרבנן, והגמ' השוותה למ"ד שמדאורייתא.

• **ט"ז:** כל זה רק כשהיא פוחדת במשך כל העונה.

• **חו"ד:** ראתה במחבוא לא נחשב לקביעות וסת.

אישה שלא בדקה בשעת הוסת (סעיף ט')
בדיקה בשעת הוסת (עונתה) צריכה חר"ס?

- **חו"ד:** כן.
- **סד"ט:** אם לא קבעה לא צריכה.

לא בדקה בשעת הוסת ובדקה ומצאה טהורה: נדה טז: ספק האם בדיקה בשעת וסתה דאורייתא או דרבנן.

- **רב:** טהורה – שמדרבנן.
- **שמואל:** טמאה – שמדאורייתא ואורח בזמנו בא.

- ר' זירא: אין מחל', רב בבדקה בשיעור וסת, שמואל בבדקה לאחר מכן. (לכו"ע וסתות דאורייתא)
- רנב"י: חולקים בוסתות דאו' או דרבנן. בדקה לאחר זמן: רבי אליעזר טמאה ר' יהושע טהורה.
- וכן מחל' ר"מ (טמאה) וחכמים (טהורה) בבדקה לאחר זמן.
- מחל' רבי (טמאה) ורשב"ג (טהורה) גבי מכה בשעת וסתה.
- רבינא: לכו"ע וסתות דרבנן, מחל' במקור מקומו טמא. ובדיני ובטהרות ולא לבעלה.

לא בדקה בוסת קבוע:

- כל הראשונים, ב"י: אסורה עד שתבדוק.
 - תוס': לכתחילה תבדוק בתוך עונת הוסת.
- ר"ף, רמב"ם: רק בעונת הוסת צריכה, אך אחרי לא ומותר לבעלה אף בשינה.

לאן נעלם החשש שראתה בעונתה?

- כס"מ: עברו ימים רבים שהיתה מספיקה להיטמא ושוב להיטהר שאז יכול לבוא עליה שמניח שנטהרה.
- כו"פ: אין חזקה שאורח בזמנו בא. אך בעונה אסורה שמא עונה + חימוד תשמיש גורמים. אחרי – מותרת.
- אפשרות ג': כיוון שלא הרגישה, היא בחזקת טהרה (ערוה"ש מתרץ כך כיצד יכול להיות שפרישה דאו' ובדיקה דרבנן לר"ת וסיעתו).
- סתירה שו"ע: כאן סתם כרמב"ם בוסת קבוע, וקפ"ט ד כרשב"א (גרא – כבר בסעיף יא חזר בו שכתב כרשב"א שצריך לשאול אא"כ עבר זמן שיכלה להיטהר שלא כרמב"ם):
 - טה"ב: חזר בו והלכה כרשב"א במשנה אחרונה.
 - ט"ז: אין לה וסת כלל – אסורה עד שתבדוק. יש לה וסת ועכשיו פספסה – מותרת בלא בדקה.

לא בדקה באין לה וסת קבוע (בשו"ע בקפ"ט ד):

- ב"י ברשב"א: טהורה בלא בדקה, למעט בעונה בינונית שהוא לה כוסת קבוע.
- רמב"ם, ר"ף, ר"ן: תבדוק, אך אם לא בדקה טהורה אף בוסת קבוע.

סתירה בטור! פרישה: הטור קפ"ד – טהורה, בקפ"ו כתוב שאסור לשמש בלא בדקה?

- פרישה א': הוא לא צריך לשאול אותה, אבל היא צריכה לבדוק.
- פרישה ב': אינה חוששת שראתה בזמן הוסת שהרי לא קבוע, אך חוששת וצריכה לבדוק שמא ראתה עכשיו. נפק"מ אם רחצה אותו מקום ביניהם, שלא חוששת שאורח בזמנו בא קודם, ובבדיקה מותרת. בוסת קבוע לעומת זאת חוששים שאורח בזמנו בא, ואם רחצה אותו מקום בלי בדקה – נאסרת מחשש שבא בזמן הוסת.

- ט"ז: אישה שתמיד משתנה אסורה ללא בדיקה, אך אם יש לה וסת קבוע ששינתה פעם אחת – טהורה אם לא בדקה.
- פת"ש: בוסתות הגוף ודאי אסורה בלי בדקה. וכן טור, שו"ע קפ"ט כא.

בוסת קבוע, בדקה לאחר זמן ומצאה טהור:

- שאר ראשונים, שו"ע, ט"ז: וסתות דרבנן, וטהורה.
- יראים, תרומה, סמ"ק, מרדכי, שע"ד: סומכים על וסתות כדאורייתא, בדקה ומצאה טהור לאחר זמן: טמא. ב"ח, ש"ך: ראוי לחוש ליראים.

בדקה בעד או הטילה מי רגליים ואבד בלי בדקה ובדקה שוב וטהורה:

- פת"ש בשם חו"ד: טמאה שזה שלא הרגישה אינו ראייה שאולי הוכחה מהעד או ממי הרגליים.
- שבה"ל: מותרת שזה ס"ס – אם בדיוק כשבדקה ראתה, ושמא באמת לא הרגישה.

היוצא לדרך (סעיף י')

יבמות סב: היוצא לדרך חייב לפקוד את אשתו ואפילו בעונה "ופקדת נוח", ויוצא לדבר מצווה לא חייב.

- רשב"א, רש"י, ראב"ד, טור, שו"ע, רמ"א: מותר אפילו בתשמיש.
 - ראב"ד: וסתות דרבנן, ובמקום מצווה לא גזרו.
 - ריטב"א: אפילו למ"ד וסתות דאורייתא מותר, ומובטח לו שלא יחטא.
- ר"ת, רא"ש, תרומה, ב"ח, חת"ס: חייב בדברי ריצוי אך אסור בביאה.
 - סמ"ג, רמ"א: המחמיר תע"ב.
 - ש"ך: ובכ"מ אין להחמיר כה"ד בחיבוק ונישוק.
 - חת"ס: שזה ספק דאורייתא שוסתות דאו'. ניתן להקל בעונת האביאסוף.
- רמב"ם, רמב"ן: לא פסקו דין זה.

עייכוב יציאתו:

- תוה"ש: עדיף שלא יצא לדרך סמוך לעונת וסתה.
- נימוק"י, רמ"א: אם היא נידה ותטבול בתוך עונה חייב לעכב יציאתו לדרך.
 - ש"ך – לצורך גדול לא צריך.
 - כו"פ – אם סמוך לוסתה לא צריך.

מה זה יוצא לדרך?

- יעב"ץ, טה"ב, אחרונים: יעדר מהעונה הבאה. חובת הפקידה להשלים עונתו.
- דר"ט, שבה"ל: סובייקטיבי. חובת הפקידה עצם ההשתוקקות.
- פת"ש: דרך 12 מיל.

אירע בליל טבילתה על כתם (ק"ו בראייה ממש) סמוך לוסתה (פת"ש):

- כנס"י: מותר.

- **סד"ט, חור"ד, נוב"י, גבעת שאול:** אסור אף בראייה גמורה. ויוצא לדרך דווקא הקלו.
- **אבני שהם:** אך מותר לטבול.

כלה ביום חופתה:

- **פת"ש בשם גבעת שאול:** אסורה.

הבא מן הדרך (סעיף י"א - י"ב)

משנה נדה טו: הבאין מן הדרך מותרים לבוא על נשיהם שכל הנשים בחזקת טהורות לבעליהן.

- **ריש לקיש:** והוא שמצאה בתוך ימי עונתה. אחרי עונתה ואם היה לה זמן לטבול?

- **רב הונא:** אם עברה עונתה אסורה (אפילו אם היה לה זמן לטבול). **רב אשי, כוה"פ:** גם לרב הונא אם יש לה וסת קפיצות טהורה.
- **רבב"ח:** עברה עונתה מותרת שוסתות דרבנן.
- **ר' יוחנן:** כשהיה לה זמן לטבול מותרת שוסתות דרבנן.

מותר בתוך זמן שעוד לא יכלה להיטהר ולטבול?

- **רמב"ם, ר"ף:** כן רק בשעת הוסת ממש אסור, אבל לאחר שעת הוסת מותר אף אם לא עבר הזמן שיכולה לטבול שבחזקת טהרה, וזה ביש לה וסת קבוע. הניחה בשעת טומאה: טמאה בכ"מ. באין לה וסת קבוע נאמנת שזה ספק דרבנן.
- **שאר ראשונים, רשב"א, רמב"ן, ש"ע:** אף לרבב"ח בתוך שיעור הזמן שלא יכולה לטבול אחר זמן הוסת אסור. אחר הזמן - ס"ס: אם ראתה, ואם ראתה שמא טבלה.

יולדת:

- **ר"ח, ר"ת:** אפילו יולדת כיוון שעבר זמן שיכולה לטבול מותרת.
- **תוס', ב"י:** כיוון שהיא ודאי טמאה גם בלי דם - אינו ס"ס, ואסורה.

בוסתות הגוף (ומורכב):

צריך בדיקה בוסתות הגוף? רוח"פ, ש"ע: לא. שאומרים לא קפצה ולא ראתה. אבל חוששת לעונה בינונית.

חשש לעונה בינונית בוסת הקפיצות ווסת הגוף מורכבים לימים:

- **רשב"א:** מי שיש לה וסת קפיצות מורכב חוששת לעונה בינונית.
- **ש"ע:** וסת קפיצות וכיוצא בזה (משמע גם וסת הגוף).

- **חור"ד:** גם וסת הגוף, אך במקרה שעברו כמה ר"ח שלא פיהקה ולא ראתה, אך 3 פעמים שלא כסדרן היה בר"ח פיהוק וראייה.
- **תוה"ש, סד"ט:** שום או פלפלין.
- **ש"ך:** רק קפיצות ולא וסת הגוף. בפיהוק חוששת לימים, וצריך בדיקה שהוא רק סימן ולא תלוי בה. מביא ראייה מהב"י בקפ"ט שחוששת ליום לדעת הש"ע כוסת שאינו קבוע.

סימן קפ"ה - נאמנות אישה ודין אמתלה, פרסה נדה בשעת בעילה

נאמנות אשה (סעיף א' - ב')

מקור נאמנותה: כתובות עב: "וספרה לה" - לעצמה. לא צריכה להביא ראייה או עד, אף כשיכול הבעל לברר, לדוג' על מראות שאיבדה.

- **תוס':** כעד אחד נאמן באיסורין.

- **רשב"א:** דין מיוחד של 'וספרה לה' שבהרי זה דבר שבערוה.

הכשילה ולא שומרת:

- **חור"ד:** הכשילה בעלה לא נאמנת עד שתעשה תשובה. חשודה לתיאבון ולא להכעיס וכשיש מקוה לפנייה, נאמנת לומר טבלתי.
- **אג"מ:** יכול לסמוך על אימו שלא שומרת ת"מ, שתכין לו אוכל כשר אם יודעת שיצערו מאוד. כנ"ל לגבי אשתו חילונית שלא הכשילה אותו עד עכשיו ביודעין נאמנת.

נדה יב: הבאים מן הדרך... הניחון בחזקת טומאה לעולם היא טמאה עד שתאמר לו טהורה אני.

- **טור, ש"ע:** עד שתאמר לו טבלתי.
 - **ב"י, רמ"א:** בשעברו הימים שיכולה לטבול, נאמנת.

- **ט"ז, ש"ך:** אף אם יש לו ספק אם עברו או לא - נאמנת.

- **רא"ש, ר' ירוחם, ב"י:** מצא בגדיה מלוכלכים בדם נאמנת לומר בשוק של טבחים עברתי.

אמתלה (סעיף ג')

דרכים שהאישה נאסרת:

- **כתובות כב: אמירה:** אמרה אשת איש ותוך כדי דיבור 'פנויה', נאמנת. לאחר כדי דיבור אסורה. **אמתלא מועילה שעוקרת דבריה,** כגון רצו לקדשה אנשים רשעים.
 - **שמואל:** אמרה לבעלה טמאה ואחר כדי דיבור טהורה - מחמיר.
 - **ר' ירוחם:** נתנה אמתלה ת"כ דיבור נאמנת.
 - **רב (ר"ן, רשב"א, ר"ף) - מקל.**

צריכה לומר האמתלא במפורש או שדי שמתנהגת כטהורה:

- **רמ"א, מהר"ל:** אם הייתה להם מריבה ובאה ושוכבת אצלו אין צריך לשאול ונאמנת.
- **ב"ח, ש"ך:** צריכה להוציא בפיה ממש את האמתלה, ומהר"ל לא כשאמרה שטמאה אלא שהיא חוששת לשינוי וסת וכד'.
- **חת"ס:** אשה שאמרה שביום ד' יהיה טבילתה, ואח"כ אמרה שטעתי וביום ג' - נאמנת כל עוד זה לא יום הטבילה עצמו, שאם כן ראוי לחוש שיצרה תקפה.

עושה מעשה (קידושין פ): לבשה בגדי נידות בפני חברותיה:

- **רמב"ן, ר"ן, רשב"א, רמב"ם, ש"ע -** אמתלה לא מועילה.
 - **רשב"א, שאר אחרונים, הלכה: במעשה נחשב כודאי** שלא היתה עושה אם לא אמיתי.
 - **ב"ח, ט"ז:** כאנן סהדי. אפילו אמרה רבים אמתלה אינה מועילה.

▪ **פת"ש בשם מהר"ק, תוה"ש: לא מועילה אמתלא שכיוון שמלקים על זה, לא תיתכן אמתלא שאיך מלקים אם אולי תיתן אח"כ אמתלא?**

אמרה מראש לבעלה שטמאה לחברותיה / לבשה בגדי נידות שלא יחשדו שמעוברת משום עין הרע?

▪ **רמ"א:** מועילה אמתלא זו. שהקדימה תרופה למכה.
 ▪ **ט"ז:** למהר"ל כי אמרה לו לפני שהוחזקה בין שכנותיה. גם אם יכלה בדרך אחרת.

סיפירה לעדים אך לא לבעלה לפני:

▪ **ט"ז** – רק אם בעלה יודע מועיל.
 ▪ **ש"ך** – מועיל גם שלא לבעלה שהקדימה תרופה למכה.

באומרת סבורה הייתי שראיתי במעשה שלא יכלה באופן אחר:

▪ **רמ"א, פת"ש, ש"ך, טה"ב:** מועיל. כטבח שעשה סימן שלא יכל בדרך אחרת.

▪ **כו"פ:** לא.

מעשה שאיננו מגונה בעיניה – כמו לשים מטפחת כשהיא פנויה: חור"י – נאמנת.

○ **מהר"ל, ט"ז:** ההבדל לא בין מעשה לאמירה אלא בין צנעה לפרהסיא. אמירה היא רק לבעלה ובגדי נידות הוא בפרהסיא. לכן אם לבשה בגדי נידות בצנעה מועיל אמתלא, אך הודיעה בפרהסיא לא מועיל.

• **טור, רמב"ם, שאילתות:** לא עדיף הוחזקה מכשאומרת בפירוש טמאה, ומועיל ע"י אמתלה.

אמרה שטמאה ושהתה 30 יום:

• **פת"ש** – לא מועילה אמתלא שהוחזקה נידה כאיש ואישה.
 • **פנ"י** – מועילה, שלא מוחזק דיבורה יותר מההתחלה. לכן לא דומה לאיש ואישה יחד. חת"ס – לוקים כי לא שכיח שתחזור בה אחרי חודש.

מתי יוצאת ללא כתובה? כתובות עב: ואלו נשים היוצאות בלא כתובה... משמשתו נדה.

• **אוקימתא א': טענה שחכם טיהר והוכחשה:** בשאמרה פלוני חכם טיהר לי כתם ואשתכח שיקרא.

○ **רמב"ן, ר"ן, ר' ירוחם:** ונאמן החכם לטמאה.

○ **רשב"א, רא"ש:** בשהוכחשה ע"י עדים והחכם לא נאמן להפסידה ממון. **ב"י:** אף לרשב"א טמאה.

▪ **ט"ז:** עד אחד שמעיד שחכם טימא לה אינו נאמן.

– **חכם טיהרה ורוצה להחמיר: כתובות כב (רמ"א)** – מידת חסידות.

• **אוקימתא ב' (כתובות עב):** הוחזקה נדה בשכנותיה – לוקה משום נידה. לכן כשלא יודע יוצאת ללא כתובה.

למה הוא לוקה ולא היא?

• **רמ"א:** שטוענת שאמרה לו.

• **ט"ז:** שלמרות שיכל לטעון שסמך על זה שלא אמרה לו למרות שלבשה בגדי נידה – לא מתקבל, ולוקה.

פרסה נדה בשעת תשמיש (סעיף ד')

פרסה נדה בשעת תשמיש: שבועות יז: היה משמש עם הטהורה ואמרה טמאה אני - יפרוש באבר מת וינעוץ בעצמו ציפורניו שלא יהנה בשהייה, מפני שיציאתו הנאה לו כביאתו.

• **רמב"ם:** בקישויו חייב כרת כבועל נדה.

כפרה על בעילת נדה:

• **ב"י במרדכי:** מי שפירש באבר חי צם כל שבוע יום אחד ובסה"כ 20 יום, ויכול לפדות כל יום צום ב"ב פשיטין ובליל התענית אסור בבשר ויין. ואשתו לא צריכה כפרה, שסבילה.

• **רמ"א במרדכי:** 40 יום, כל שבוע יומיים.

• **אורחות חיים:** 3 ימים רצופים הוי 40 יום, ובתשושי כח די ביומיים רצופים.

הרגישה ולא הודיעה לו עד אחרי:

• **חת"ס:** הבעל אנוס ולא צריך כפרה. לגבי האישה מסתפק אם נחשב שיצרה תקפה ואנוסה.

אם רק הרגישה ולא שיוצא דם: פת"ש: יוצא באיבר חי, כי אולי סתם הרגשת שמש הטעתה.

נזכרה שזו עונת וסתה (פת"ש):

• **חור"ד** – באיבר מת.

• **פרדס רימונים** – באיבר חי שמא תראה תקף.

סימן קפ"ו - דיני בדיקת אישה לפני ואחרי תשמיש

אישה שיש לה וסת (סעיף א')

יש לה וסת: נדה יד (משנה): בנות ישראל בודקות "אחרי" הבעל והאישה. הצנועות "לפני":

• **רמב"ם:** צריך אחרי, וצנועות גם לפני. באינה עסוקה בטהרות ואף לבעלה. לפני – חומרה. סברה: כו"פ – **דם חימוד.**

○ **ראב"ד:** אסור שליבו נוקפו.

○ **רמב"ן:** גם הרמב"ם לא התכוון מיד אחרי.

• **שאר ראשונים, רמ"א, הלכה אף לספרדים:** אין צריכה בדיקה כלל, לא לפני תשמיש ולא אחרי תשמיש, והבדיקות זה בעסוקה בטהרות, ולא חוששים שיש לה וסת. דם חימוד רק בתחילת נישואין, ואף אסור שליבו נוקפו.

• **ש"ע:**

○ **ש"ך:** קפ"ו – כשאר ראשונים. קפ"ד – כרמב"ם. סתירה.

○ **יד אברהם:** מהסיפא בקפ"ד משמע כשאר ראשונים. רישא צ"ע.

בדיקה לפני תשמיש צריכה בדיקת חור"ס?

• **חור"ד, סד"ט** – לא צריך.

שונים, מי שלא עסוקה בטהרות מותרת לבעלה בלא בדיקה.

○ **ראב"ד, ש"ך, תוה"ש:** ר"ף = ל"ק ברש"י שלא צריכה כלל שלא חוששים למיעוט, מי שלא עסוקה בטהרות מותרת לבעלה בלא בדיקה. רחב"א באישה שנולדה בה ריעותא שראתה מחמת תשמיש ואז בודקת 3 פעמים והוחזקה שוב באינה רואה. הבדיקות לענין הפסד כתובתה שלא תפסיד א"כ תראה מוחזקת שהיא רמ"ת ע"י שראתה ג"פ.

○ **ב"י במרדכי לר"ף:** חייב לעולם לפני ולא אחרי.

קושיית הרא"ש: מהגמ' משמע שרחב"א מחייב לפני תשמיש. ומה הועיל שבודקת 3 פעמים? ב"י: להוכיח שלא רואה מחת תשמיש.

• **ש"ע:**

○ **ט"ז, נקוה"כ:** כרמב"ם ורא"ש עמודי ההוראה. **קשה מקפ"ט ד:** שם פסק שמותרת בלא בדיקה אם עבר הוסת ולא בדקה באין לה וסת קבוע. ופה כרמב"ם שצריכה לבדוק כשמשתמשת?

▪ **ט"ז:** קפט ד - כשיש לה וסת קבוע אלא ששינתה פעם אחת שלא צריכה לבדוק - שרק צנועות כן, כרמב"ם. קפו ב - כשאינן לה וסת קבוע.

▪ **נקוה"כ (ע"פ החור"ד):** קפט ד - בוסת חצי קבוע. קפו ב - באין לה וסת כלל שבחזקת דמים תמיד וצריכה בדיקות לפני תשמיש.

○ **רוב אחרונים:** שו"ע כר"ף: ולכן אין סתירה כלל, שכשאינן לה וסת קבוע פוסק הר"ף שכשעבר הוסת - מותרת בלא בדיקה.

• **למעשה:** ספרדים ורוב אשכנזים מקלים כר"ף אך ממקמים את ימי הבדיקה רק כשעשויה לראות (בהתאם לוסת החצי קבוע שלה). בדיקות רמ"ת רק בימים שיכולה לראות שלפני נחשב כיש לה וסת ונפסק כנוב"י שרמ"ת = וסת. אם במשפחה נהגו כש"ך ימשיכו. יש אשכנזים שהחמירו ובודקת לפני מדינא ואחרי כחומרא (שבה"ל).

שימוש יותר מפעם אחת בלילה, עד שאבד

נדה טז: מחל' ב"ש וב"ה במשמשת יותר מפעם אחת בלילה אם צריכה בדיקה לכל תשמיש, או בדיקה לכל הלילה. **בגמ'** מדבריהם נלמד שבעל נפש לא יבעל וישוב ויבעול, רבא אמר: בועל ושונה, כי תניא היא לטהרות.

• **רמב"ם, רמ"א:** מקנחים אחרי כל תשמיש ותשמיש, אלא שמשמשים באותו עד.

• **שאר ראשונים:** צריכים בדיקה לפני תשמיש ראשון ואחרי האחרון.

בדקה בעד ואבד לא תשמש עד שתבדוק:

• **רמב"ם, רמ"א, הלכה:** אף בשאינה עוסקת בטהרות.

• **שו"ע:** לא הביא זה, ומשמע שזה רק לשיטת הרמב"ם ולא לשאר ראשונים.

אישה שאין לה וסת (סעיף ב' - ה')
בדיקה לפני תשמיש (סעיף ב')

א. **נדה טו:** נשים בחזקת טהרה, גם כשבא מהדרך. רש"י - יכול לבעלה בלי בדיקה, ולא חוששים שלא התייחסה להרגשותיה כי נעדר.

○ **ר"ח -** רק ביש לה וסת, שכשאינן לה וסת צריכה לבדוק. קשה מ'כל הנשים'.
○ **רש"י -** כפשוטו שאף כשאינן לה וסת.

ב. **נדה יא:** ר' יהודה בשם שמואל: אשה שאין לה וסת אסורה לבעלה עד שתבדוק. ומעמידים בטהרות.

ג. **נדה יב:** ר"ז משמואל: שאין לה וסת משמשת בבדיקות, ואף ישנה מעיר אותה. יש לה וסת בערה בודקת. כל זה בטהרות, באינה עסוקה לא בודקת.

ד. **נדה יב:** מחל' ר"מ ורחב"א אם אישה שאין לה וסת אסורה לשמש ויגרשה או שצריכה רק לשמש בשני עדים "הן הן תיקוניה הן הן עיוותיה". שמואל: הלכה כרחב"א. מסתפקת הגמ' מה היחס בין שתי הלישונות. מאן דמתני הא לא מתני הא.

ה. **נדה יב:** בעא מיניה ר' זירא מרב יהודה אשה מהו שתבדוק עצמה לבעלה? א"ל: לא תבדוק... א"כ ליבו נוקפו ופורש.

○ **טור:** לפני תשמיש.
○ **הגה"מ:** אחרי תשמיש.
○ **למעשה:** אסור לפני ואחרי.

ו. **נדה יג:** כל היד המרבה לבדוק בנשים משובחת.

ראשונים:

• **רש"י בל"ק, (ראשוני אשכנז), ש"ך, ט"ז:** ושתי הלישונות בעסקה בטהרות, ומי שאינה עסוקה בטהרות לעולם לא צריכה בדיקה, שלא חוששים שלא שכית.

○ אסור להחמיר שלבו נוקפו. (עיין קפ"ד, א')
○ **הגה"מ בשם ר' שמחה:** לאחר תשמיש אסור, אך לפני תשמיש מצווה להחמיר.
○ **ר"ן:** על פירוש זה קשה כיוון שרחב"א ור' מאיר וודאי נחלקו בשאינה עסוקה בטהרות, וצריך להגיד שרב יהודה אמר שמואל אמר שהלכה כרחב"א לטהרות בלבד, אבל בשאינה עסוקה בטהרות הלכה דלא כחד, ודחוק.

• **רש"י ל"ב:** דף יב: בשאינה עסוקה בטהרות, וחייבת בדיקה לבעלה.

• **רמב"ם, ר"ח, רא"ש, רמ"א:** כל הנשים חייבות בדיקה לאחר תשמיש (ר' ירוחם: אבל לא מסולקות דמים). מי שאין לה וסת חייבת בדיקה לפני תשמיש, ודרך צנועות לבדוק אע"פ שיש להן וסת. סברה - אין לה סדירות ושמא ראתה לפני.

○ **מ"מ:** אסור רק מיד בשעת חיוב חטאת.

דברי רחב"א במשמשת מיטתה פעמים רבות: דיה בשני עדים לכל הלילה.

בעל צריך לבדוק?

○ **רמב"ם:** כן.
○ **רא"ש:** לא.

• **ר"ף:** לרחב"א הם לגבי תשמיש 3 פעמים ראשונות, ואחר 3 פעמים הוחזקה שאינה רמ"ת.

○ **רמב"ן, רשב"א, ר"ן, חור"ד:** לרחב"א מספיק 3 בדיקות. המימרות עוסקות בשני מצבים

קביעת וסת עד י"ד יום ונאמנות אישה על עד בעלה (סעיף ג' - ד)
 וסת חצי קבוע: תרוה"ד, ש"ע: לא רואה לפני 28 ואח"כ ללא סדירות, לפני לא צריכה לבדוק בתשמיש, אחרי 28, צריכה בדיקות שנחשב כאין לה וסת.

מקלים גם שלא לפרוש בעונ"ב?

- טה"י, אג"מ, דר"ט: קולא גם לפרשה להיפטר מעונ"ב, ומהחודש.
- חור"ד: מחמיר.

נאמנות על עד בעלה: רמב"ם: האשה נאמנת לבדוק עד שלו.

סימן קפ"ז - דיני רמ"ת

יסוד הדין (סעיף א')

נדה סה: רמ"ת - משמשת 3 פעמים וראתה מתגרשת, וכן לשני וכן לשלישי ואם כן, לא בועלת עד שתבדוק עצמה שהתרפאה.

- רשב"א, רמב"ם, בי"י: דווקא שראתה ג"פ רצופים מחמת תשמיש.
- בי"י: צריכה לבדוק לפני התשמיש, כי אחרת זה אולי הגיע מלפני.

כולל תשמיש ראשון?

- ראב"ד, תוה"ש, נוב"י, ש"ע קפ"ז: תשמיש ראשון אינו ממניין ג' תשמישים, שבתחילה לא בדקה.
- רמב"ם, ס"ז, ש"ך, כו"פ, סד"ט, ש"ע קפ"ו: כן.

לא בדקה באמצע:

- חור"ד: כן, 31 בעילות עם בדיקה גם אם באמצע היו פעמים שלא בדקה.
- טה"ב: מקל שצריך רצופים ממש.

מי יכולה להיות רמ"ת?

- ר"ח/ר"ת: אשה יכולה להיות רמ"ת רק כשהיא נישאה בפעם הראשונה, אשה שנשואה זמן רב לא יכולה להיות רמ"ת.
- שא"ר, תוספתא נדה ח א, הלכה: כל אישה, וגם אם קודם היתה בריאה.

נאמנותה שראתה מחמת תשמיש (פת"ש):

- שיבת ציון: רק סמוך לבעילה שיכול לבדוקה, שמא נתנה עיניה באחר.
 - פת"ש: והרי יכולה להיטהר בשפופרת ולא תיאסר עליו? תירוץ: הוא לא יכול לכופה לבדוק עצמה, שמא תיאסר לעולם לכולם.
- חת"ס, ערוה"ש: נאמנת תמיד משום "וספרה לה".

רמ"ת בזקנה:

- מהרי"ט: זקנה שפסקה מלראות ואז ראתה 3 פעמים מחמת תשמיש בכאב טהורה.
 - שבר"י: רק אם לא ראתה כשהיתה ילדה.

נדה יד: משנה על עד שלה מיד - חייבים קרבן. לאחר זמן - טמאין מספק, ופטורין מקרבן. איזהו אחר זמן:

- ת"ק: כדי שתדע מן המטה ותדיח פניה. אח"כ לא נטמא. ר"ע: מטמאה בעלה.

○ רב אשי: כדי שתושיט ידה כשאין העד בידה. למעשה אותו שיעור זמן.
 תרומה, סמ"ק, מרדכי, טור: צריכה שתראה תוך שיעור "כדי שתדע מהמטה" להתחייב כרמ"ת, שאחרת לא תולים בתשמיש.

• ברייתא: ראב"צ: איזה אחר זמן כדי שתושיט ידה מתחת הכר והכסת.

○ רשב"א, ש"ע: "כדי שתושיט ידה" רק בקינוח ומועיל רק לחיוב חטאת, שיעור "שתדע מן המטה" לחיוב אשם תלוי.

○ רמב"ם: שיעור "כדי שתושיט ידה" רק בקינוח ומועיל רק לחיוב חטאת.

רב חסדא: המשנה באחר אחר זמן.

• ראב"ד, רמ"א: אין אנו בקיאים בשיעורים אלו וחוששים לכל סמוך.

נמצא על עד שלו:

- טור, בי"י, ש"ך: גם לאחר זמן אסורה.
 - פת"ש: לא על חלוקו.

רמ"ת חולי או וסת? דאו' או דרבנן?

• נוב"י (רוה"פ שבה"ל, ש"ע): רמ"ת = וסת. תשמיש גורם שתראה כוסת קפיצות. איסור דרבנן. קשה: כתוב "נתרפאה זאת" ומשמע שרמ"ת=חולי. אלא שמופיע כוסת. "אם יש לה וסת תולה בוסתה" - שסותר רמ"ת, שנחשב שקבעה וסת חדש ולא חוששת.

• חור"ד, ערוה"ש (רמב"ם): רמ"ת=חולי. בהחזקה 3 פעמים מדאו', ולא מדרבנן שאינו וסת אלא המגע באותו מקום גורם. ראייה: סמ"ג דרש 2 ספקות להתיר. אולי רש"י כך שכתב: "ולא תבוא לחשש כרת". דחיה: אולי תראה מהצדדים ויטהר וזה חשש כרת.

נפק"מ:

- פת"ש: קבעה וסת קבוע: נוב"י - נעקר. לחור"ד - לא שחולי מתמיד עד שנרפא.
- פת"ש: מביאה שלישיית של רמ"ת התעברה. נוב"י - אחרי 3 חודשים מותרת כשמעוברת שמסולקת דמים. בתום ההנקה תחזור לאיסור. לחור"ד - לא שחולה.
- רמ"ת בימי עיבורה: נוב"י - לא נאסרת שתולה בסילוק דמיה. חור"ד - כן שחולה.

הרגישה שנפתחה מקורה: פת"ש - טמאה בודאי.

ראתה דם בשפע:

• נוב"י: אסורה להינשא לאחר וגם שפופרת לא מועיל, שהטעם להיתר הוא משום ספק ספיקא: שמא מהצדדים, ושמא האצבעות לא שוות. אך כשראתה בשפע בודאי מהמקור.

בדיקת שפופרת (סעיף ב' - ג')

צורת הבדיקה (סעיף ב')

נדה סו: בודקת עצמה בשפופרת עם מוך. אם אין דם בראש - מהצדדים וטהורה.

עומק הבדיקה:

• רמב"ם: מכניסה כמה שיכולה שהמוך יגיע לצוואר הרחם.

○ ש"ך: עד מקום שיכולה בלבד, ולא למקום צר ודחוק. לא נתנה תורה למלאכי שרת.

○ חת"ס: מכניסה אפילו למקום צר ודחוק.

- חו"ד: הבדיקה מועילה.

בדקה לאחר בעל ראשון ומצאה בראש (טמאה), ושוב ומצאה טהורה:

- חו"ד: אסורה לראשון ומותרת לשני.

תליות ברמ"ת (סעיף ד' - ו')

תליה בוסת (סעיף ד')

תליה בוסת: נדה סו: "ואם יש לה וסת - תולה בוסתה":

- רש"י, ב"י, שו"ע: אם היה לה וסת לרמ"ת בזמנים ספציפיים (רמ"ת + ימים) - משמשת בלי בדיקה בין הימים.

- שאר ראשונים, רמב"ם, טור, ב"י, שו"ע: אם שמשה סמוך לשעת הוסת תולה שהדם הוא מחמת הוסת ולא מחמת רמ"ת.

והרי אסור לבוא עליה סמוך?

- ש"ך, פרישה: סמוך לוסת ביוצא לדרך.
- ש"ך: עברה או שגגה.
- ש"ך: בקטנה שלא צריכה לפרוש בוסת.
- פרישה: בעונה שלפני כן.

- ש"ך: לא תולה בוסת שאינו עונת וסתה ולכן מותרת לשמש.

- פרישה, פת"ש, הלכה: תולה בוסת, שקורה שמקדים מחמת חימוד. רוב נשים לא רמ"ת ויותר סביר שהקדים משהיא רמ"ת. לכתחילה לא חוששים שהקדים לכך, אך במקרה זה סביר יותר לתלות בוסת. וכן משום עיגונא.

- רז"ה: יש לה וסת הגוף כפיהוקים שנמשך שעתיים ורואה בסופן שמותרת לשמש בתחילתן (שו"ע), וכן עשתה וראתה מחמת תשמיש תולה במחזור החודשי כי חימוד התשמיש הקדים הוסת מהרגיל (פת"ש). דומה לפרישה.

- נוב"י: רמ"ת = וסת. כשרמ"ת לא היה וסתה קבוע אם קבעה וסת, תולה בוסתה, ונעקר רמ"ת שאינו קשה. קשה בלשון "תולה בוסתה" שדומה ל"תולה במכתה".

- מרדכי, רמ"א: יש לה וסת קבוע, ורמ"ת שלא בוסתה אינה רמ"ת, שתולים שהדם לא מהמקור אלא ממכה שהרי הוסת לראייתה החודשית.

- ש"ך: אין לה מכה ידועה, ובכל זאת תולים שהדם מהצדדים ממיעוק התשמיש, כי לא בזמן וסתה, היא בחזקת שאינה רואה. לא בטוח שהקל ב7 נקיים.

- ב"י, רמ"א: בשעה"ד בצירוף שלא מוציאה דם.

- ב"ח, ט"ז: יש מכה שאינו ידוע אם מוציאה דם.

תליה במכה (סעיף ה' - ז')

נדה סו: "ואם יש לה מכה באותו מקום - תולה במכתה... ואם היה דם מכתה משונה מדם ראייתה - אינה תולה".

דם מכתה משונה מדם נידתה:

- רשב"א, רא"ש, ט"ז, ש"ך: רק שהתברר שמשונה ע"פ חכם, אבל בסתם לא חוששים.
- צמח צדק: צריך להראות לחכם.
- תוה"ש: אחרי 3 פעמים שאמר שאותו הדבר - לא צריכה להראות.

- ראב"ד, רמב"ן: אין אנו בקיאים בבדיקת שפופרת.
 - רשב"א, ר"ן: אף לראב"ד אם בדקה ומצאה טהור אין מוציאים אותה מבעלה.
 - ר' ירוחם, תוה"ב הקצר: והמחמיר כרמב"ן תבוא עליו ברכה.

- שאר ראשונים, טור, ב"י: אנו בקיאים בבדיקת שפופרת.

למי מועיל הבדיקה - הוחזקה לראשון, האם מתירתה לו בבדיקה?

- רש"י, ש"ך: לא, וחייבת להתגרש. הזכירה בדיקה רק בשלישי. לשני מותרת שאין כל האצבעות שוות ורק בשעה"ד סמכו על כך. לא בודקים בראשון. סברה: הבדיקה לא ודאית: ב"י - כי לא מדמה תשמיש שמא לא נכנס כמו שצריך ושמה לא כאיבר. סמכו רק משום עיגונא.

- רמב"ם: גם לשלישי נאסרת שמא יבעלנה לפני בדיקה שאולי תיאסר ויצרו תוקפו כסוטה שאסורה בייחוד עד שתשתה.

- חכמי צרפתים, שו"ע: מותרת אם בדקה.

- שא"ר, הלכה: מועיל. אך אם תיאסר בבדיקה - נאסרת לצמיתות.

- נוב"י: אף בבדיקת רופאים. חו"ד - שמא רואה רק מחמת חימוד תשמיש.

ברייתא הביאה בדיקה רק בשלישית:

- ר"ן - שעדיף לה להתגרש מלהסתכן, לכן הברייתא הביאה רק בשלישי.

- תוס': ברייתא הביאה שמא לא רוצה או לא יכולה.

בדיקה לאחר בעלה השלישי:

- נוב"י, חו"ד: לא מועיל.

בדקה ולא מצאה דם כלל:

- ב"י: מועיל. אמנם אין כל האצבעות, אך רק לקולא אומרים סברה זו.

- ב"ח: מועיל אין כל האצבעות שוות רק בעובי, אך לגרמת וסת שוות שהחסרון בה.

האם מוכיח לתמיד שאינה רמ"ת?

- חו"ד: גם אם ראתה שוב עם בעלה טהורה.

- נוב"י: מצאה על השפופרת מהצדדים: מותרת לו אף אם רואה שוב עמו שהוכח שמהצדדים. אך בדקה ולא מצאה דם כלל אם ראתה שוב 3 פעמים צריכה בדיקה נוספת.

בדקה ומצאה מהצדדים צריכה ז' נקיים?

- רמב"ם, של"ה - לא צריכה שזה מהצדדים.

- חו"ד, כ"פ - צריכה שדווקא לרמ"ת נאמנת משום עיגונא וגם רוב נשים לא רמ"ת, אבל לא לז' נקיים לא מועיל הבדיקה.

בדיקה בבעל הראשון ולא מצאה דם:

- נוב"י: אין הבדיקה מועלת להתירה לו.

האם כיום תולים במכה?

- **ש"ך:** זה ס"ס משם אחד שמא דם נדה או לא. זה ס"ס שלא מתהפך, שאי אפשר להתחיל אם ממכה או מהמקור שלא נוכל לטעון שמהצדדים.
- **פת"ש:** רוח"פ כרמ"א, אך צריכה צריכה ז' נקיים וטבילה: זה משתי שמות שאחד מתיר יותר מהשני שאם מהצדדים טהורה, ואם מהמקור ממכה טמאה שמקור מקומו טמא. תוה"ש: לא צריך מתהפך שכרונולוגית מבררים קודם מאיפה הדם.
- **נוב"י:** אם ודאי שלא מהמקור אין ס"ס כמובן.

מהות המכה:

- **רמב"ן – לא.**
 - א. כדם בתולים שכלול בחומרת ר"ז.
 - ב. צריך להבחין בין הדמים אם דם מכתה דומה לדם ראייתה ואיננו בקיאים.
- **שאר ראשונים, הלכה:** דם בתולים חומרא נקודתית. לגבי מראות בסתם תולים שהרוב לא רמ"ת, ורק אם יתברר ששונה נחמיר.

- **תרומה, הגה"מ, מרדכי, רמ"א:** ידוע שמוציאה דם. אם אינו יודע לא תולים אך כתמים תולים שמדרבנן. בשעת וסתה אף מוציאה דם לא תולים "וכי מעולם לא תראה?! וכןראה יש שם גם דם וסת.

- **רשב"א, ב"י, שו"ע, אחרונים:** אף אם אינו ידוע שמוציאה דם, אנו תולים שמוציאה דם. בתוספתא לא מחלקים.
 - **שו"ע:** סעיף ה': לא הצריך מוציאה דם, כרשב"א. ספרדים – אף בוסת וללא ז' נקיים. סעיף ז': כשבדקת מוצאת תמיד דם מאותו צד תולים שנודע ממכה שישנה שם.

- **רמב"ם:** בפרק ד' לא הצריך שידוע שמוציאה דם. לא בטוח שלז' נקיים ששם דיבר על רמ"ת. בפרק ל"ח: "שראתה דם מחמת מכה".
 - כס"מ: כרשב"א.
 - ר"י קאפח: כתרומה.

- **ש"ד, רמ"א, רוח"פ:** לא ידוע שמוציאה דם + וסת קבוע ורמ"ת לא בוסתה – טהורה.

הרגישה: ערוה"ש: נאסרת שזה דאו'.

- **ש"ך:** בכללי צריך מוציאה דם וכאן הקל בצירוף מרדכי מסעיף קודם.
- **פת"ש:** זקנה שראתה תולה במכה אפילו שאין ידוע שמוציאה דם.

פוטרה מז' נקיים?

- **רשב"א, שו"ע, ב"ח, כנס"י:** פוטר מ' מז' נקיים אף ביום וסתה, שכיון שמוחזקת בטהרה תולים במכה. ומותר לשמש אף ביום וסתה שכשיש מכה ספק מאין בא ווסתות דרבנן, אף שאורח בזמנו בא. הקלו שאם נחמיר תיאסר לעולם שתמיד יוצא דם. דוחק.
- **הרבה אחרונים (ש"ך, רעק"א, טה"ב) – לא** הקלו בז' נקיים.

רמ"א הקל בז' נקיים?

- **ב"ח, פשט רמ"א – כן.** אך לא בשעת וסתה.
- **ש"ך – לא.** רק לרמ"ת משום עיגונא.

ספק ספיקא באין לה וסת קבוע:

- **ש"ד, רמ"א:** יש ספק ספיקא: לא ידוע שמוציאה דם + ספק מאיפה הדם: טהורה מס"ס שמא לא מהמקור ואם כן, שמא ממכה.
היא טמאה כגון בנקיים שלה: מח' אחרונים אם מועיל ס"ס כנגד חזקה.

נדה סו: נאמנות על דם מקור:

- **רבי, כל הראשונים:** נאמנת אשה לומר מכה יש לי במקור שממנה דם יוצא.
 - **רמ"א, מהרי"ו:** וכן אם אומרת ברי לי שדם זה אינו מן המקור טהורה.
 - **תוה"ש, נוב"י, חו"ד:** אין לסמוך על קולא זאת אלא בצירוף צד נוסף לקולא.
 - **תרוה"ד:** אם בכל פעם שבודקת מוצאת דם בנק' מסוימת, שגם כואבת כל פעם שהיא נוגעת שם, טהורה מטעם שזו מכה.
 - **ב"י:** אפילו אם לא מרגשת כאב, אם מוצאת בכל פעם דם באותה נקודה תולה.

- **רשב"ג:** דם מכה הבא מן המקור - טמא.

מכה במקור עצמו:

- **מהר"ם מלובלין, גרש"א, חז"א, צ"א:** טהורה. מקור מקורו טמא – רק לעניין טהרות.
- **שבה"ל:** טמאה.
- **רפואת רמ"ת (סעיף ח' - ט')**

נדה סו: ההיא דאתא לקמיה דרבי, אמר ליה לאבדן: זיל בעתה אזל בעתה, ונפל ממנה חרות דם. אמר רבי: נתרפאה זאת.
- **תרומה, טור, ב"ח, ש"ך** לאחר שהוחזקה אין יכולה להתרפאות.

- **חידוש הב"ח לתרומה, ש"ך:** ריפא אישה אחת לפני שהתחזקה סומכת עליו אישה שניה אחרי שהתחזקה.
- **פת"ש:** הב"ח צ"ע שמא לראשונה היה מפסיק מעצמו כיון שלא הוחזקה הבעיה. אם כן לא רפואתו הועילה? **שבה"ל:** גם לא ודאי התחזקה ששמא הדם מהצדדים. ועכ"פ כשכבר ריפא אחת ניתן להקל שמצטרף לפשוט ספק התרומה לקולא.

- **ריב"א, שו"ע (ברי ושמא):** רופא ישראל שאמר שנתרפאת משמשת עפ"י דיבורו, ואם פסק דם וסתה עפ"י רפואות וניכר שהועילו יכולה אפילו עפ"י גוי.
- **נוב"י:** אם הייתה משמשת כל ימיה בלא דם או כאב, ועכשיו רואה בדם וכאב יכולה לסמוך על הרופא שרגליים לדבר שהוא מחמת חולי.

- **ראב"ד, רמב"ן, שו"ע:** אין לסמוך על בדיקה זאת היום, אך אם בדקה ומצאה טהור אין מוציאים אותה מבעלה.

רפואת הרמ"ת להבנת ראי"ה קוק: הם דיברו במקרים שונים:

○ ש"ך: די בתשמיש אחד בדומה לבדיקה.

אם ראתה 3 פעמים בתשמיש ראשון שאחר טבילה:

● רשב"א, רמ"א: חייב לגרשה. אם עברה ושמשה באיסור בין טבילה לטבילה ולא ראתה ע"י תשמיש זה, מותרת לבעלה.

○ ש"ך: ביאה ראשונה = בליל הטבילה. בעברה ושימשה. בלי ביאות היתר באמצע אלא רצופים. היה הו"א שהטבילה גורמת ויהיה מורכב, קמ"ל שזה רק רמ"ת.

○ ט"ז: החשש לביאה אחרי הטבילה גם אם לאחר זמן. לכן אף אם היו ביאות היתר נאסרת מרמ"ת אף שלא רצופים. איך יכולים להיות באמצע?

▪ שגגה או עברה ושימשה.

▪ בדקה ולא הסתכלה, ושימשה שוב, ואחר כך בדקה בראשון והיה עליה דם.

יולדת (הג"ה בסעיף י')
מי שראתה ג"פ לאחר תשמיש:

● לכ"ע: אסורה לבעלה, אפילו היא מעוברת.

מי ש 3 פעמים אחרי לידה רמ"ת ושימשה ביניהם באיסור ומצאה שהיא טהורה:

● מהרי"ל: אסורה לבעלה.

● ש"ך, רמ"א: מותרת שתולה בלידתה, בצירוף ר"ח שנאסרת רק מיד לאחר נישואיה, וזה שהיא מיד לאחר לידה, ומוחזקת לראות כך אחרי לידה.

○ לבוש, ב"ח, ט"ז: רמ"א בשאינם רצופים, אבל אם ראתה רצופים אסורה בכל מקרה לאחר הלידה הבאה.

○ ש"ך: רמ"א היא ברצופים, ואסורה לשמש בלידה רביעית, ואם עברה ושמשה מותרת מכאן והלאה.

בימי הטוהר?

○ ש"ך: כל דברי הרמ"א הם לאחר ימי דם טוהר, ואין אוסרים אשה על בעלה משום דם שראתה מחמת תשמיש בימי טוהר.

ראיה: אם השאלתו ליושבת ז' נקיים על דמי טוהר, ומצאו על החלוק כתם, תולה בה, שלא החמירו שלא תציל חברתה.

○ כ"פ: אף בימי טוהר.

אם לא ראתה מחמת תשמיש בתשמיש ראשון שאחר לידה

○ חו"ד: לא תולה בחולשת לידה יותר.

קביעת וסת לרמ"ת (סעיף י"א)

● מהר"ם: מי שרמ"ת אחת לתקופה קבועה, וביניהם שמשה בלי לראות, חוששת לקביעת וסת לרמ"ת כדין וסת שאינו קבוע, ויכולה לקבוע אותו.

● ש"ך: חוששת לראיה האחרונה כדין כל וסת שאינו קבוע להפלגה, לחודש ולעונ"ב.

● תרומה: תרופה שלא הוחזקה ורופא משתמש בה משיקול דעתו. ספק אם נאמן שדברים מסופקים מאידך נידו"ד שרמ"ת דרבנן.

● ריב"א: רופא אומר שתרופתו הוחזקה לנו לא ידוע האם אכן כך, אם הוא יהודי יר"ש – נאמן.

רפואה כיום (טה"ב):

● דבר שניתן לבירור: נאמן שעשוי להתברר ע"י שאלה לרופא אחר ופוחד על פרנסתו + במילתא דעבידי לאיגלויי - לא משקרים. וכן תרופות שהוכחו שעובדות.

● לא ניתן לבירור ותלוי בשיקול דעת הרופא: רק יהודי יר"ש.

וסתות רמ"ת (סעיף י' - י"א)

אם ראתה בשעת תשמיש פעם אחת:

● מהר"ם, שו"ע: חוששת לאותו לילה ביחס לטבילה גם לפעם הבאה (ראתה בליל א' לטבילתה לא תשמש עד ליל ב' בפעם הבאה), ונעקר בפעם אחת.

○ ט"ז: חוששת רק בליל הטבילה ולא אחרי זה.

○ פת"ש: נאסרת גם בשלישי והלאה אלא אם עברה ושימשה בשני, כי לא קרה המקרה, אז לא נעקר.

חוששת להרכבה?

○ חו"ד: כאכלה פלפלין וחוששת להרכבה.

○ שאר אחרונים: לא חוששת אלא אחר 3 פעמים אלא חוששים שהטבילה גרמה.

ראתה פעם אחת בליל ראשון של טבילה – אסורה פעם שניה:

● חו"ד: רק אם עברה ושימשה באיסור - תותר.

● ט"ז: גם אם מגיע ליל הטבילה ולא רואה מותרת.

גרסתנו – בליל שני של טבילה: מח' חו"ד וט"ז רק שזה מקרה פשוט, שאין לתלות בליל הטבילה.

אם ראתה 3 פעמים בלילה הראשון לטבילתה או באותו יום בחודש:

● מנחת יעקב, ט"ז: מותרת לבעלה בימים אחרים, שתולים בטבילה או בחודש כוסת המורכב.

○ חת"ס – מקל ביולדת שנחלשת מהטבילה.

● אמונת שמואל: אסורה ככל אישה שקבע וסת לביאה ראשונה אחרי הטבילה ככל רמ"ת ולא תולים בטבילה.

ליל שני לטבילתה (פת"ש):

○ מנחת יעקב: מותרת.

○ אחרונים: אסורה.

בדיקת שפופרת ברואה בליל הטבילה?

● חו"ד: לא מועיל שפופרת שהי לא רואה אחרי כן.

● עמודי כסף: בדיקת שפופרת מועיל.

תשמיש באיסור כבדיקה?

● רמ"א: תשמיש באיסור מועיל כבדיקה בשפופרת.

○ אפי רברבי, דגמ"ר: וצריכה ג"פ לעקירה ואין די בתשמיש אחד.

סימן קפ"ח - דיני מראות הדמים

צבע הדם (סעיף א')
אופן ראיית המראות:

- רמב"ם: על משטח לבן בשמש ומצלל בידו.

סוגי המראות:

נדה יט: חמשה דמים טמאים באשה: האדום, והשחור, וכקרן כרכום, וכמימי אדמה, כיון מזוג.

- מהיכן יודעים שיש דם טהור באשה "בין דם לדם". כמה סיווגי דם? "דמיה, דמיה" הרי כאן ד', ושחור הוא אדום שלקה.

ירוק כזהב: נדה יט: מח' בירוק:

- עקביה: טמאה.
- חכמים (שאר ראשונים, שו"ע, דר"ט): טהור.
- ת"ק: מסופק. נגע בתרומה תולים לא אוכלים ולא שורפים. באישה שהרגישה – לחומרא שספק דאו'.

מהו ירוק?

- **שאר ראשונים:** לא Green, שלא דומה כלל לאדום וטהור. רק **ירוק כזהב (צהוב)** שנוטה לאדום.
- **טה"ב** – המחמיר לספרדי טועה בדבר משנה ומותר לסתור הוראתו.
- **מאירי, רע"ב, תר"י, של"ה (פת"ש), רש"ל, מהר"ם מינץ:** המח' בירוק ככרת. לעקביה יצא אדום ולקה, אך ירוק כזהב לכר"ע טמא, וחרדל טמא (תר"י).
- **דר"ט:** בהפסק טהרה או הרגשה מחמיר. **שבה"ל:** בהפסק טהרה כשאין שעה"ד.
- **תרוה"ד, סמ"ק:** הרגישה פתיחת מקור חוששים אף בירוק ולבן אם הוא סמך במיוחד. למרות שמעיקר הדין היה אפשר לתלות בזה, ורק כשאין במה לתלות חוששים לדעתו.
- **ב"י:** אין לחוש לזה כלל.

ראתה מראה לבן לאחר שהתרחצה בחמין:

- **ב"ח בשם ר"י מרגליות:** טמאה שהדם מתלבן ברחיצה.
- **ב"ח, ט"ז:** טהור.
- **חום:**
- **סד"ט, יעב"ץ** – טהור. הגדרה: כקליפת ערמון וקפה, שלא דומה לאדום אלא לשחור
- **חור"ד:** מחמיר.
- **טה"ב** – בהפסק טהרה, הרגשה.
- **שבה"ל** – מחמיר בכל עד אך ברואה כך תמיד מיקל משום עיגון + לא סביר שזה דם שאי אפשר לומר שתמיד רואה דם.

צבעים אחרים שרחוקים מאדום:

- **ב"י, ר"ן:** כל צבע שלא נוטה לאדמומית הוא בכלל לבן וירוק ואינו מטמא כלל.
- **תרוה"ד:** אפור טהור לכ"ע בכל מקרה.

דם אדום מסופק (כמימי תלתן ובשר צלי):

- **ב"ה, רא"ש, רמב"ם:** מטהרים
- **חכמים, רמב"ן:** תולים לטהרות
- **ב"ש מטמאים.**

- **חת"ס:** יכולה לקבוע וסת חצי קבוע לרמ"ת כגון שתמיד רואה מחמת תשמיש מיום ד' שאחר הטבילה והלאה.

הוצאת אשה רמ"ת (סעיף י"ב)
גירוש אישה רמ"ת:

- **כתובות כז, מהר"ם, שו"ע:** אסור להשהותה, ולא יגורו באותה שכונה, והרוצה להעמידה ע"י שלישי יכול כל עוד הוא לא נושא אשה אחרת:
- **שו"ך:** אם גרה בשכונה אחרת לא צריך שלישי.

דין בתולה (סעיף י"ג)
האם צריך הוכחה שמהבתולים?

- **נדה יא:**
- **ב"ש:** 4 לילות.
- **ב"ה, (שו"ע):** עד שתחיה המכה. ולא פסקה מחמת תשמיש.
- **תוספתא נדה ט:** כולן בודקים בשפופרת חוץ מן הבתולה שדמיה טהורים.

צריך הוכחה שזה מהבתולים?

- **ב"י, רמ"א, שו"ך:** צריך שלא היה בלי דם וגם שיהיה בצער, (אפילו שנה אם תדמם נתלה בזה?!).
- **שבה"ל:** אם יש צער, תולים בבתולים גם אם פעם אחת לא ראתה מחמת תשמיש.
- **שו"ע (מהשמטות), ב"ח, ט"ז** – לא צריך, אלא כל עוד מדממת.

באיזה בתולה מדובר:

- **ב"י מסברתו אך חשש להתיר למעשה, שו"ע:** כל בתולה ואף בוגרת.
- **ט"ז:** רק בקטנה כי נלמד מהמקור בנדה יא שעוסק בקטנה.

צריכה ז' נקיים? פת"ש: כן.

אם לא בדקה:

- **חור"ד, פת"ש:** אם לא בדקה פעם אחת שוב אינה תולה.
- **פרדס רימונים, טה"ב:** גם אם לא בדקה פעם אחת, כל זמן שלא מצאה טהור: תולה.

יוצא דם מאמתו:

- **רשב"א, ב"י, רמ"א:** תולה בו וטהורה.
- **טוענת שמרגישה הרגשה אפילו של זיבת דבר לח:** פת"ש – נאמנת ונאסרת.

אשה שלא יכולה להטהר (סעיף י"ד)

- **תשב"ץ, ב"י:** כופים את בעלה לגרשה כדי שיקיים פרו ורבו.
- **בית מאיר:** הסתפק מה דינה של אשה שנאסרה לבעלה מחמת שלא יכולה לטבול.

נדה כ: רשימת חכמים שלא רואים דם.

שחור:

- רשב"א: שחור טהור מעיקר הדין וטמא מדרבנן.
- שאר ראשונים: שחור טמא מעיקר הדין.

מראות דמים בימינו:

- רא"ש, רשב"א, רמב"ם, שאר ראשונים, טור, ש"ע: היום אין אנו בקיאים במראות הדמים, ואין מטהרים אלא ירוק ולבן כיוון שהם לא נוטים לאדום כלל ואי אפשר להתבלבל.

נקודה אדומה בתוך מראה טהור אחרי שהרגישה ובעד לא בדוק (פת"ש):

- גבעת שאול: טהורה. תולים במראה הטהור, והדם ממאכולת. תולים שהטהור גרם להרגשה.
- יש אחרונים: תולים בטמא וטמאה.

מתי רואים את הכתם האם רואים בלילה?

- מגילה יד. אין רואים כתמים בלילה.
- נדה כ. רבי בדק בלילה לאור הנר.

רוב הראשונים, ערוה"ש: לאור הנר מותר, לאור כוכבים אסור.

טור: לא מזכיר את הדין הזה, משמע שרואים כתמים בכל זמן.

טה"ב: מי שרואה בלילה לאור הנר או מנורה צריך לקחת בחשבון שינוי צבע בגלל צבע הנורה.

מדוע השמיט הש"ע?

תוה"ש: שלשיתנו כל אדם ושחור. ההבחנה רק ביניהם לשאר צבעים ולא צריך דקות גדולה אז אין נפק"מ באופן הראיה.

נראה בלילה טמא וביום טהור:

ערוה"ש - מסתבר להחמיר. כשם שלקולא רואים בלילה, ולא חוששים שטעה, כך לחומרא.

ט"ז: כתם שבליילה נראה טמא ובבוקר נראה טהור חוזרת לטהרה.

נראה בלילה מסופק וביום טהור - טהור לכ"ע.

מאדים אחרי שמתייבש:

ב"ח - טמא. לכן מחכים שיתייבש.

יעב"ץ, ש"ך, ט"ז: ניתן לראות כתם כשהוא לח, ואם ישתנה מראהו אח"כ לטמא: טמאה.

ראיה א': בדיקה לפני תשמיש - והרי לח? אלא שבדקת למרות זאת.

ראיה ב': ברייתא: "לא יאמר חכם אלו היה לח היה ודאי טמא אלא אמרינן אין לו לדיין אלא מה שעייניו רואות". וכן להפך שאין לחלק מסברה.

נאמנות אישה לגבי צבע הכתם (סעיף ב')

האם מותר להראות עד לשני חכמים?

- נדה כ: ראשון טימא, שני לא יכול לטהר.
- ע"ז: השואל לראשון וטימא, לא ישאל לשני שיטהר. ילפתא שאלה את רב"ח וטימא ולריב"י וטימא.

תוס' - לשואל מותר שמתוך כך יתבררו הדברים אך צריך לומר לשני ששאל לראשון וטימא.

תוס': שני יכול לטהר אם ראשון טעה בדבר משנה או שיקול דעת. האיסור לשני מכבוד הראשון. כשטעה בדבר משנה אין נושאים פנים. אם השני גדול מותר שלא חייב בכבודו.

ראב"ד, שאר ראשונים, רמ"א: רק אם ראשון טעה בדבר משנה יכול. האיסור לשני הוא משום שוויה אנפשיה חתיכה דאיסורא. אי אפשר לחלוק בשיקול דעת אך בדבר משנה זה שוויה אנפשיה בטעות. גם אם השני גדול אסור לו לחלוק.

מתי מותר לחלוק?

ש"ך: לא פשט פוסק הראשון כגון ששניהם בביהמ"ד שעוד לא שוויה אנפשיה חתיכה דאיסורא.

ב"עד" אחר אפילו צבעו דומה ושאל רק את השני מותר לטהר שעליה לא שאח"ד.

אם הראשון לא פסק, כנושא ונותן שלא שוויה אנפשיה.

כשיש לשני מסורת שטהור. לרמ"א מותר לש"ך אסור. שריב"י לא סמך על מסורתו לבד אלא גם על העד של ילתא.

ראשון טיהר - השני יכול לטמא?

תוס', ש"ך, פת"ש: מותר שאין פגיעה בראשון שמחמיר, ועוד אסור לשתוק כשמתיירים איסור.

רא"ש, רמ"א: אסור משום כבוד לראשון.

האם צריך להראות כל עד לחכם? נדה כ: כזה טיהר לי חכם מהו?

רשב"א: כך אומרת האישה לחכם ראשון שחכם שני טיהר.

רשב"א, ש"ע: לא הוכרע בגמ' ולחומרא.

ש"ך, טה"ב: בכתם לקולא.

רשב"א, ש"ע - הרואה מראה שידועת שטיהרו כיו"ב לא צריכה לשאול.

רש"י: לאה מראה עד לרחל חברתה. רש"י, ב"ח, ש"ך: עד הקיים צריך להראות לרב. אם אין עד - נאמנת. סברה: ניתן לטעות בדמיון לכן כאפשר צריך לברר.

סד"ט: גם אישה על עצמה לא.

רמב"ן: אשה נאמנת לעצמה אבל לא לחברתה.

פסיקה בכתמי אשתו:

תוס', ש"ך: מותר לחכם לפסוק כתמי אשתו.

פת"ש: בדיני חציצה בטבילה אסור לחכם לפסוק לאשתו כיוון שהיא בחזקת טומאה.

ראיה בשפופרת ואי אפשר לפתיחת קבר בלא דם (סעיף ג')

ראיה בשפופרת

דם בשפופרת ובחתיכה: דם שפופרת טהורה כי 'בבשרה' דווקא. רק מה שנוגע מטמא. לרשב"י חתיכה שבתוכה דם טמאה? והרי החתיכה חוצצת. תירוץ: חתיכה - דרכה שפופרת אין דרכה.

רש"י: ההיתר = חציצה. דרכה או לא מגדיר מה חוצץ או שחציצה היינו דרכה. או שדרכה אז לא מקפדת, או שחציצה היא דרכה והגדר של מב"מ זה ככל התורה. שפופרת שאין דרכה חוצצת. חתיכה שדרכה כמין

במינו ולא חוצץ. רש"י לא הזכיר "שאיין דרך" להלכה סיבה לטהרה.

- **ר"ש:** ההיתר = אין דרכה. חתיכה שדרכה טמאה, שפופרת שאיין דרכה – טהורה. דרך נשים לראות 'בבשרה' ורק כך אוסר. גם באיסורים האוכלן שלא כדרך פטור.

נדה כא: הפילה חתיכה מבוקעת ובבקעים יש דם.

- **ר"א:** מקל בשפופרת שחוצצת, ומחמיר כאן כי דם נוגע בבשרה.
- **חכמים** מקלים שאיין זה דם נידה.
 - **אביי:** מחל' התנאים היא לגבי האם דרכה של אשה לראות דם בחתיכה, ולכ"ע בשפופרת טהור.
 - **רבא:** מחלוקתם במקור מקומו טמא, ולכ"ע אין דרכה בחתיכה.

בהסבר תירוץ אביי נחלקו הראשונים:

- **רש"י (ב"ח – חושש לשיטתו):** החתיכה מבוקעת. לר"א טמאה שאיין חציצה וכיון שדרכה – נחשב דם נדה. לחכמים טהורה שאיין זה דם נדה שאיין דם נדה קורש לחתיכה.

- **רשב"א:** חכמים מודים שדם בחתיכה סגורה טהור שיש חציצה כשפופרת. אלא מוסיפים כאן קולא, כלל אינו דם נידה.

- **תוס' (ב"ח – חושש לשיטתו):** העיקרון של חציצה כשזה לא דרכה זה מוסכם. השאלה אם חתיכה גם כזה. במבוקעות לכ"ע טמאה, שאיין חציצה. כאן החתיכה סגורה. ר"א – דרכה ולא חוצץ = טמאה (כרשב"י) ומה שהתיר דם בחתיכה כשזה מפוזר, אך כשאגור טמאה. חכמים – אין דרכה וחוצץ טהורה. אך זהו דם נידות ואיין זה דם נידה שאסר הכתוב.

- **רא"ש מר"ש (שו"ע, רמ"א, ט"ז, תוה"ש):** חתיכה מבוקעת. ר"א – טמאה שאיין חציצה כרש"י. שפופרת - טהורה שחוצצת. חכמים – טהורה שראתה שלא כדרך (לא כרש"י) למרות שדם נידות ואיין חציצה טהורה. היתר שפופרת לא מחציצה אלא "שלא כדרך".

ר"ש עשה מעשה רב:

- **ב"י:** ראתה חתיכות מבוקעות אך ללא דם נוסף. טהורה שאיין דרך אך לרש"י במקרה כזה טמאה שזה לא סתם חתיכת בשר שבתוכה דם, אלא בשר הרחם שבדר"כ מכיל דם נידות.
- **שאר אחרונים:** ראתה גם דם מלשון הטור ור"ו.
 - **רמ"א:** טהורה שתולים במכה שהרי נעקר מקורה (=רחם). הקשה ט"ז – טעם ההיתר בגלל "אין דרך" ולא תליה במכה!
 - **ב"ח, ט"ז:** חלק מהרחם נעקר, החתיכות שנפלו דיממו. וזה דם נידה היוצא מהם בדרך כלל.

בזמן וסתה?

- **ב"ח, ש"ך – מדובר לא בשעת וסתה** וכן שבדקה בשעת הנפילה ולא היה דם. א"כ כל הדם שאח"כ בא מהחתיכות וטהורה.
- **ט"ז – אף בוסתה** ואף לא בדקה בשעת נפילה. קשה – שאם יצא דם נוסף זה לכאורה כדרכו וצריכה להיטמא? תירוץ - נקרא עדיין ראייה משונה.
- **כר"פ ועוד:** מה שנקרא "צניחת רחם" שהרחם כולו נפל לנרתיק ומדמם טהורה שהרחם לא במקומו ואיין דרך. גורס "חתיכת".

בדעת ר"ש: האם היתר חציצה נדחה?

- **גר"ז – כן.** תלוי רק בראיה.
- **שאר אחרונים:** לא נדחה. שזה שראתה בשפופרת = שלא כדרכה שלא נגע בבשר, כאוכל מוקף בסיב.

חכמים	ר' אליעזר	העמדת הברייתא	הנושא המרכזי בסוגיא	רש"י
טהורה דאין זה דם נידה	טמאה: אין חציצה	דפלי פלויי	חציצה בדם	רש"י
טהורה מדין חציצה (אבל בפלי פלויי טמאה)	טמאה שדרך לצאת בכך.	חתיכה העשויה כמין שפופרת	חציצה בדם	תוס'
טהורה גם אם פלי פלויי (אין דרכה בכך) וכן שפופרת טהורה משום אין דרכה בכך.	טמאה אם פלי פלויי (אין חציצה) ושפופרת טהורה משום חציצה	סתם חתיכה	חציצה בדם	רא"ש מר"ש
דרכה לראות כך אלא שזה לא דם נידה ולכן טהורה.	טהורה כשפופרת, אין דרכה לראות כך.	סתם חתיכה	הגדרת הדם כדם נידות	רמב"ן, רשב"א

באיזה חתיכה מותר:

- **ת"ק, רמב"ם – אפשר לפתיחת קבר בלא דם.** לא נטמאת מהחתיכה אא"כ רואה דם. אפשר לפתיחת הקבר בלא דם, ולא חוששים שאבד.
- **ר"י, רבא בנדה סו פסק כך, רוב הראשונים, שו"ע:** החתיכה מעצמה מטמאת שאי אפשר לפתיחת הקבר בלי דם. ומה שלא נמצא שאבד.
 - **שו"ע:** שיעור קטנות כשיעור שפופרת, שיותר מזה אין אנו בקיאים.
 - **שו"ע קצ"ד:** הפילה בתוך מ' חוששת לנידה אבל לא לוולד שא"א לפת"ק בלא דם.
- **שאלות:** א"א לפת"ק בלא דם רק בנפל שנגמרה צורתו. כל שלא נגמרה צורתו אפשר בלא דם.
 - **סמ"ג:** אין בקיאים בצורת הוולד, ולחומרא בכ"מ.

- **ב"י, שו"ע:** רק דק שבדקים כי בחתיכה גדולה אי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם. אי אפשר לפתיחת קבר בלא דם
- **ט"ז:** מכך שתופס שאף אם יוצא עמה דם – טהורה שלא כדרך, אולי גם יקל בחתיכה גדולה.

אפשר לפתיחת הקבר בלא דם?

האם אפשר לפתיחת הקבר בלא דם? נדה כ: הפילה חתיכה גדולה:

- **סיבה: נוב"י, שבה"ל:** פת"ש (קצב): כן שעצם פתיחת הקבר מוציאה דם ואין נפק"מ אם מבחון או מבפנים (מלידה) וזה נכון גם במסולקות כזקנה (מפתיע קצת כי זה לא מובן שגם שם יש רוב), שכיוון שהיתה פתיחת הקבר יוצא דם.
- **אג"מ:** יש להחמיר כנוב"י לעניין פתה"ק מבחון. שיעור פתיחת הקבר כפיקה=אצבע=19 מ"מ.
- **סימן: חת"ס, חז"א, חכמת אדם, טה"ב:** לא. שלא עצם פתיחת הקבר מוציאה דם, אלא תהליך ההפלה הטבעי שהגוף מוציא עימו דם נוסף, אם כן בפתיחה מלאכותית לא בהכרח יוצא דם.

למעשה בדיקת רופא:

- רוב הבדיקות לא נטמאת שאינם מגיעות לרחם (ערוה"ש) שמתבצעות בנרתיק אם כן הרחם לא נפתח. לדוג' בדיקת ספקולום, אולטרסאונד פנימי. גם אם יצא דם זה מפצע.
- בדיקה ברחם צריך לברר איזה מכשיר כהכנסת התקן וצילום רחם. שיש מח' איזה רוחב אוסר שגורם לפתיחת הקבר. שרוחב צוואר הרחם 3-5 מ"מ. ו"א שמעל רוחב זה נטמאת (הרב אריאל - הסכמה לשערי אורה), אך האג"מ הקל עד 19 מ"מ ע"פ משנה באוהלות פתיחת הקבר כשיעור פיקה. וזה כרוחב אצבע 20 מ"מ וצ"ע. תמוה כי זה לנפלים וזה בפועל לא קורה אף פעם חוץ מלידה ולא בבדיקות רופא.
- לשיטתו אין אישה נאסרת בבדיקת רופא א"כ יצא דם מהרחם גם למחמירים בדרך כלל לא נטמאת שמכשירי זמנינו דקים מאוד.

צורות דם שונות (סעיף ד' - ו')

- **מפלת דם יבש כיצד מטמאת/ בדיקת דם יבש (סעיף ד')**
נדה כב: שערות או קליפות אדומות - מטיל למים אם נימוחו טמאה **רשב"ג:** תמעך ע"י ציפורן. ר"ל: צריך פושרים. לא נפשט אם צריך מעת לעת או פחות.
נדה נו: מחל' **רשב"ג** ו**בן נקוסא** אם צריך פושרים מעת לעת, או רק בשעת הטלה.
- **רא"ש, ר"ח, ראב"ד, רשב"א:** לא נפשט - לחומר אבשרייה מעת לעת. והלכה כרשב"ג בנוגע למעת לעת.

מהו פושר?

- **רא"ש, רשב"א, ר' ירוחם:** כמים ששאבו בקיץ מן הנהר ועמדו מעט בבית.
- **ריטב"א:** כעין חמימות שברוק.

נימוח:

- **רשב"א, רמ"א:** גם לת"ק דם שלא נימוח ע"י מיעוך - לא דם. אבל דם שכן נימוח לאו דווקא שהוא דם.
- **רש"י, רא"ש, רמב"ם, טור:** בדיקה שע"י ציפורן לאו כלום.

לחים קצת:

- **רשב"א, שו"ע:** אם הדברים לחים אפילו קצת: טמאה משום הדם שבאותה לחות.
 ○ **ט"ז:** מוכח שגם זה דם. אולי דרכה לפעמים לראות כך.
 ○ **ש"ך:** הלחלוח על גבי החתיכות. לא בבקעים.

אבדו החתיכות (פת"ש):

- **בית יעקב: מותרת מס"ס -** אם אדום טמא (שאין בקיאים אבל סו"ס קיים מראה טהור), ואם נימות. אף אם ראתה שהיה אדום.
- **סד"ט:** אסורה שהספקות משם אחד אם דם נדה או לא.

**מתי צריך בדיקה (סעיף ה' - ו')
מתי דם יבש צריך בדיקה?**

- **ראב"ד, רמב"ם, רשב"א, שו"ע, ש"ך:** מה שוודאי נראה כדם יבש אין בודקים במים מעת לעת וטמאה, רק מה שיש בו ספק צריך שריה במים.
 ○ **רשב"א:** אפילו מעוברת המפלת כמין קליפות צריכה בדיקה.
- **רז"ה, רא"ש, ר' ירוחם, תוס':** כל דם יבש שיוצא מהאשה בודקים במים מעת לעת, ואם לא נימוח טהור.

בדקה 3 פעמים:

- **רמ"א:** מפלת ג"פ ולא נימוחו לא צריכה לבדוק שוב,
בשעת הוסת ממש?
 ○ **רמ"א:** ודווקא שלא בשעת הוסת (אבל בשעת הוסת צריכה לבדוק שוב).
 ■ **פת"ש:** דברי הרמ"א ברואה עמו דם, וכמו בסימן קפ"ז.
 ○ **ש"ך:** אפילו בשעת הוסת טהורה, שהרי עיקר הטעם שזו בריה חדשה, ווסתות דרבנן.
 • **רשב"א, רא"ש:** כל זה בדברים קטנים שאין בהם פת"ק. עיין לעיל.

סימן קפ"ט - וסתות

**עונה בינונית (סעיף א')
אורך עונה בינונית:**

- **נדה ז:** זקנה שלא ראתה 3 עונות ואז מוגדרת מסולקת. ר"י נשיאה - 30 יום.

האם עונה בינונית היא גם תאריך פרישה כשאין וסת קבוע?

- **נדה טו:** טבלה בחזקת טהרה. בעלה בא מהדרך לא צריך לשואלה. ר"י נשיאה - דווקא בתוך ימי עונתה. ר"ה - הגיעה וסתה אסור. מהי עונתה?
 ○ **רש"י:** עונה = עונ"ב = 30 יום שרוב נשים רואות אז. לכן שניהם ר"י נשיאה. ר"ה - גם אם יש לה וסת תוך 30 פורשת 30 אם לא ראתה בוסתה.
 ○ **רמב"ן, רשב"א, ר"ן, שו"ע:** עונ"ב כרש"י אך ר"ה על המשנה וכשאין וסת פורשת בעונ"ב. סברה: "וכי מעולם לא תראה?" לכן חוששת לרוב נשים. ר"ה - כשיש וסת חוששת רק לה.

מעוברת - שראתה דם חוששת לראייתה. לעונ"ב?

- **גר"ז - כן.**
- **סד"ט, פת"ש, דר"ט - לא.** שמסולקת בדמים וק"ו מבעלת וסת קבוע.
- **ר"ף, רמב"ם, רא"ה:** השמיטו עונ"ב. מ"מ - למדו שעונתה היא עונת וסתה כשיש וסת.

וסת הדילוג בהפלגה (סעיף ה')

- **רשב"א, שאר ראשונים:** קובעת וסת דילוג ההפלגה 33 דילוגים ו44 ראיות.
- **ב"י, רמ"א, ט"ז, ש"ך:** נקבעת בה' ראיות וד' דילוגים, כיוון שאין הדילוג ניכר עד לראיה שלישית.
רב מודה?
 - **ט"ז, ש"ך:** רב חולק ודורש רק 4 ראיות.
 - **חז"א, רש"ל:** רב מודה כאן שלא ניכר אלא 55 שלא תלוי בימי החודש.

יותר מדילוג של יום בכל פעם:

- **מ"מ, טור, ב"י:** גם יותר מיום כל דילוג.
- **רא"ה:** רק בהרחקת יום בכל פעם.

וסת דילוג למפרע (שפוחת כל יום):

- **ש"ך:** יכולה לקבוע.
- **אשכול, כו"פ:** אי אפשר שמתרחק בגלל שמתמעט דמיה, אך מתקרב לא הגיוני.

וסת לשעות:

כשרואה דם ביום קבוע ושעה קבועה: נדה סג: היתה למודה להיות רואה ליום כ' לשש שעות:

- **ר' יוסי:** יש וסת לשעות.
- **ר' יהודה, הלכה:** אין וסת לשש שעות. סברה – תמיד יכול להקדים ולאחר.

בשעה קבועה ביום משתנה:

- **ראב"ד, שו"ע:** קובעת וסת לשעה שכיון שהיום משתנה בהכרח השעה גורמת. **נדה סו:** ראתה כשבאה לעיר. ר' יוחנן אמר לה להיבעל בנהר לפני ה"שעה הגורמת" (ביאה לעיר).
- **רד"ה בראב"ד – לחומרא.** כל ימיה אסורה באותה שעה.
 - **רד"ה** מקשה עליו שלא שמענו כזה. שם המעשה גרם ולא השעה כוסת קפיצות.
 - **חור"ד וערוה"ש – לקולא.** שאם רואה בשעה זהה לא צריכה לפרוש כל העונה אלא רק בשעה הזאת.

וסת החודש השבוע והפלגה:

וסת החודש: האם ניתן לקבועו? נדה לט: חזאי ריש ירחא וריש ירחא וריש ירחא. משמע שיש וסת לתאריך בחודש.

- **רמב"ן בחידושי:** לא. שאין גורמי השמים משפיעים על ראיה. רק הפלגה שזה הגיוני. רמב"ן בהלכותיו חושש.
- **שאר ראשונים:** כן. נלמד מהמח' על חודש בדילוג, האם 3 או 2 ראיות מספיקות (רב ושמואל). גרמי השמים משפיעים על הראיה ולא ההפלגה. **פת"ש –** ראיה שעונה מזריחה עד שקיעה ולא עלות השחר עד צאה"כ (לא ראיה חזקה).

האם מונים מהמולד או מקידוש ב"ד?

- **רא"ה –** מהמולד האסטרונומי שאין קידוש בית דין משפיע.

- **אשכול, כו"פ:** מעת לעת. שאי אפשר לקבוע באיזו עונה נופל הרוב הארצי.
- **סד"ט, שו"ע:** עונה אחת.
- **גר"ז:** לרמב"ן, רק עד הבדיקה, ולא פורשת כלל כל העונה.

עקירת עונ"ב:

- **רשב"א, שו"ע:** עונ"ב = וסת קבוע שלא בדקה אסורה עד שתבדוק. אך וסת 'חודש' וסת הפלגה שלא בדקה מותרת בדיעבד. שעונ"ב חמורה שהיא לרוב נשים.
 - **לבוש:** כוסת קבוע לגמרי, וצריך 3 פעמים לסתור. עבר 30 ולא ראתה חוששת 30 אחרי ול30 אחרי.
 - **ש"ך, תורה"ש, פת"ש:** קבוע רק לעניין בדיקה מעכבת. אין הגיון לפרוש 60.

האם עונ"ב = עונת החודש או הפלגת 30?

- **ש"ך:** כן, ופורשת רק בא' אייר ולא בל' ניסן. מוכיח מהראשונים שהביאו רק אחת מהשתים בכל פעם.
- **ט"ז, פת"ש:** לא ופורשת ל' ניסן (הפלגה) וגם א' אייר (חודש). סברה: חוששת לוסת טובייקטיבית ולוסת אובייקטיבית. לדילוג וסירוג לא חוששים כשלא נקבעו שלא שכיחים.
- **חור"ד:** עונה בינונית ≠ וסת החודש אך זה 31 יום הפרש.

3 פעמים לקביעת הוסת וההבדל בין וסת קבוע לשאינו קבוע (סעיף ב' - ד')

נדה סג: שאין אשה קובעת לה וסת - עד שתקבענה 3 פעמים. וחוששת לראייתה כוסת שאינה קבועה אפילו בפעם אחת.

- **רשב"א, ראב"ד, תוס', טור:** קביעת וסת הפלגות נקבעת 33 הפלגות שוות ו44 ראיות. כל שאר הוסתות נקבעות בג' ראיות.
 - **רמב"ן בחידושים:** גם וסת ההפלגה נקבעת ב33 ראיות ו44 דילוגים.
 - **ב"י:** חריג נוסף: וסת הדילוג בהפלגות נקבעת 55 ראיות ו44 דילוגים.
 - **ב"י:** חמש סוגי וסת:
 - א. וסת ההפלגות.
 - ב. וסת הימים: יום ידוע בחודש, או יום ידוע בשבוע.
 - ג. וסת התלוי במעשה לבד (וסת הגוף)
 - **רשב"א, רמב"ם, מ"מ:** וסת קפיצות חייבת להיות תלויה בימים.
 - **רד"ה:** וסת קפיצות לא תלויה בוסת ימים.
 - ד. וסת מורכב מוסת הגוף והימים.
 - ה. וסת הדילוג: בין בימי החודש, בין בהפלגות. בין בקירוב ובין בריחוק.
 - **טור:** נ"מ בין וסת קבועה לשאינה קבועה היא בעקירתה, שוסת קבועה נעקרת 33 פעמים, וסת שאינה קבועה נעקרת בפעם אחת.

בכמה פעמים קובעת?

- ש"ך: בין לרב ובין לשמואל די ב3.
- פרישה: לשמואל ב4.
- תוה"ש: מחמיר כשתי השיטות.

ט"ו, ט"ז, ט"ו, ט"ז, ט"ו, ט"ז בחודשים עוקבים?

- ב"ח, ט"ז, ש"ך: קובעת וסת. תוה"ש: פוסקים נקטו 3 חודשים לרבנותא.

וסת החודש בסירוג (סעיף ט', י"ב)
וסת החודש בסירוג:

- ראב"ד, רשב"א, שאר ראשונים: אם רואה בר"ח לסירוגין קבעה וסת.

ראיה ראשונה מן המניין בוסת סירוג?

- ראב"ד, חו"ד: כן. מחל' רב ושמואל אם ראיה ראשונה מן המניין רק בוסת הדילוג.
- ש"ך: היה וסת קבוע לר"ח ושינתה לסירוג - אין ראיה ראשונה מן המניין לפי שמואל.

חוששת במקביל להפלגה גדולה?

- ש"ך, דגמ"ר: לא, שזו הפלגה גדולה מדי.
- פת"ש בשם חו"ד: צריכה לחשוש.

עקירת וסת הסירוג:

- חו"ד: וסת הסירוג ייחודי בכך שנעקר אם ראתה 3 ר"ח ברצף שהופך לוסת החודש, ולא צריך 3 סירוגים (6 חודשים). לפי הרב מולי - גם כל וסת אחר שנקבע עוקרה.
- אם לא ראתה: רק נעקר 6 חודשים.

דילוג וסירוג לא סדירים (סעיף ט' - י')
נדה סד: כ"א, כ"ב, כ"ד - לא קבעה וסת.

- ראב"ד, שאר ראשונים: סירוג לא סדיר, או דילוג לא סדיר לא קובעים וסת. (כגון שראתה ר"ח ניסן, אייר ותמוז. או שראתה י"ד, ט"ו, י"ז).

חששות באשה שאין לה וסת קבוע (סעיף י"א - י"ב, הג"ה ב"ג)

נדה סג: הייתה רואה ט"ו ושינתה לט"ז חוששת לשניהם, ראתה י"ז חוששת לט"ו וי"ז וכו'.

- רשב"א, תוס', ראב"ד, רמב"ן, ר' ירוחם: אישה שאין לה וסת חוששת לוסת החודש, לוסת ההפלגה, אך לא לוסת הדילוג/סירוג.

רמב"ם: לא מפורש.

מ"מ: חוששת לדילוג.

ב"י: לא חוששת לדילוג.

חישוב חשש וסתות הפלגה וחודש (סעיף ג')

האם יש סברת דמים יתרים בהפלגה?

דמים יתרים בוסת חודש - לכו"ע: אומרים, ולא סותר.

דמים יתרים בהפלגה: עקירת חודש והפלגה לא קבועים - וסת קבוע שנסתר בפעם אחת:

○ רשב"א - מקידוש ב"ד שמשפיע על הטבע. ירושלמי - קטנה בת 3 שנבעלה איבדה בתוליה, אך אם יעברו השנה ישובו בתוליה.

וסת השבוע: נדה יא - קפצה וראתה... קבעה לה וסת לימים. משמע שיש וסת לימים בשבוע: נקבעת ברואה 3 פעמים ביום א' כל 3 שבועות. לכאו' זה גם וסת הפלגה? נפק"מ:

- תוה"ש - לשבוע די ב3 ראיות ולא 3 כהפלגה.
- חו"ד - אם רואה באמצע בהפלגה סותרת, ובוסת השבוע נחשב כדמים יתרים (מקרה חריג) ולא סותר שהיום גורם.

נקבע הפלגה חוששת גם לשבוע?

- חו"ד: לא, אלא רק להפלגה.
- כו"פ: הסתפק.

וסת ההפלגה:

קביעת וסת ההפלגה: כמה ראיות צריך?

- רא"ה: 3, ב"ק לז בנגיחת שור שנגח ולא נגח 3 פעמים, מוכח שהראשון נחשב. הפלגה לא רק הפרש שראשונה קובעת מתי תיראה שוב.
- שאר ראשונים, שר"ע: 4 כי צריך 3 הפרשים (הפלגות). יום הראיה לא קובע אלא ההפרש. המניעה שם לא גורמת לא לנגוח אח"כ.

קביעה לימים או לעונות: בוסת החודש צריך תאריך ועונה שווים (שר"ע). מה לגבי וסת הפלגות?

- רד"ט - הכל לפי עונות ומחשבים ההפרש לפי מס' עונות. גם אם יוצא כל פעם יום אחר, זה לא משנה, שמש' העונות אי-זוגי, כגון הפרש 21 עונות, זה לפעמים 10 ימים הפרש, ולפעמים 11 - נקבע הפלגת 21 עונות.

• נוב"י, הלכה (דר"ט):

○ פת"ש - כל עוד הפרש הימים זהה.

○ שבה"ל - הפרש ימים ועונות זהה (בפועל מס' עונות קבוע וזוגי).

וסת החודש בדילוג (סעיף ז' - ח')

קביעת וסת החודש בדילוג (נדה סד): הרואה ט"ו, ט"ז, י"ז בחודשים עוקבים:

- רב (ר"ח, ראב"ד, רא"ש): כן וצריך 3 ראיות שניכר סדר הוסת שהיא מדלגת אף שאין 3 הפרשים. בלמודה אין סופרים את ראיתיה האחרונה.

- שמואל (רמב"ם, רמב"ן) - לא. צריך 4 ראיות שיהיו 3 הפרשים לחשב הדילוג.

דילוג מימי לימודה ליום אחר נחשב דילוג?

○ דרישה: אף אם מדובר בדילוג גדול כגון שקבעה לט"ו ואז דלגה כ', כ"א, כ"ב, שהדילוג מט"ו לכ' גם נחשב דילוג.

○ ט"ז וש"ך (פשט הגמ'): רק אם דילגה מתוך הוסת הקבוע כגון שקבעה בט"ו ודלגה לט"ז, י"ז, שהראיה בט"ו גם נספרת.

- רשב"א, שר"ע, ש"ך: חושש לשתי הדעות.

וסת דילוג חלילה:

וסת הדילוג חלילה: ר"ח פירש בדילוג חלילה (טור, שר"ע למעשה): ט"ו ניסן, ט"ז אייר, י"ז סיון, ט"ו תמוז, ט"ז אב, י"ז אלול, ט"ו תשרי, ט"ז חשוון, י"ז כסלו.

- **טור מרמב"ן:** ראתה א' ניסן, כ' ניסן, א' אייר – ט' אייר פורשת להפלגות 20. כ' אייר פורשת לחודש.
- אם א' אייר ראתה האם פורשת ט' אייר וכ' אייר?
 - ב"י – לא פורשת. שתולים שכ' היה דמים יתרים.
 - ט"ז – חוששת לט' שמא יש הפלגה. וא' אייר זה דמים יתרים.
 - ש"ך – חוששת להפלגה מא' אייר שזה י"ב אייר.

דמים יתרים בוסת הפלגה:

- **ש"ך, רה"פ** – חודש נעקר רק כשתגיע לתאריך ולא תראה, גם אם ראתה באמצע, מסברת דמים יתרים. אבל וסת הפלגה נסתר גם אם באמצע הגיע שאין דמים יתרים בוסת הפלגה, ולכן נסתר ההפלגה לט'.
- **רמ"א, ט"ז** – פורשת בט' שחוששת גם לדמים יתרים בהפלגה, ולא נסתר ההפלגה. שאם תראה בא' ניסן, כ' ניסן (הפרש 20), א' אייר, ט' אייר, כח אייר (הפרש 20) קבעה לט"ז בהפלגת 20 וא' אייר הוא דמים יתרים.
- **שבה"ל** – ממצע בין ש"ך לט"ז שבהפלגה יש סברת דמים יתרים אם זה קצת אבל בהרבה דם נסתר.

האם יש סברת דמים יתרים בעונה בינונית?

עקירת עונה בינונית: ראתה א' ניסן, ראתה כ' ניסן. רמ"א – א' אייר פורשת לחודש. האם פורשת גם בל' ניסן מדין עונה בינונית (30 יום מא' ניסן)?

- **ש"ך** – עונ"ב זה לפי החודש ולכן פה זה 31 יום ולא ל' ניסן.
- **ט"ז** – כן. זה שבאמצע ראתה בכ' ניסן לא מפריע, שיש דמים יתרים בעונ"ב כמו בהפלגה.
- **שאר אחרונים** – לא, שעונה בינונית מתאפסת בכל פעם שרואה באמצע.

עקירת וסת קבוע (סעיף י"ד - ט"ז)

בעלת וסת קבוע שלא ראתה פעם אחת: וסת החודש: לכר"ע חוששת לפעם הבאה. שמא בפעם הבאה שוב יגרום שהרי עדיין לא נעקר וסתה.

בעלת וסת הפלגה שלא ראתה: קבעה ל20 ולא ראתה פעם ב20? טור – לא חוששת.

- **ב"י, ט"ז:** 3 פעמים לא ראתה ביום 20 לכן שוב לא חוששת שאין לה וסת. מקור: נדה ז: מי שלא ראתה שלוש עונות מסולקת מדמים. אם פעם אחת לא ראתה ב20, חוששת ל20 הבא שזה 40 יום מהראייה. שמא פעם אחת לא ראתה. קשה שההפלגה כבר לא 20. ט"ז – הפלגה = החודש גם בדמים יתרים.
- **רש"ל, ב"ח, ש"ך, פשט הטור, הלכה:** לא ראתה ב20, ואין צריך לפרוש ב20 הבאים, שזה 40. אך 20 לא נעקר כי רק פעם אחת לא ראתה בו. הפלגה ≠ החודש, שאין סברת דמים יתרים (או במקרה הזה דמים מסולקים במקירות).

מניה מיום שבפועל ראתה או מיום שראויה היתה לראות: נדה לט: קבעה ל20, שינתה 30 חוששת לשניהם. זה לא נעקר וזה אולי ייקבע.

- **רה"י:** אך מונה 20 מיום 30 שרואה בפועל, ולא מיום 20 שהיתה אמורה לראות. הלכה כמותו.
- **ר"פ:** ממתני שהיתה אמורה לראות.

אחרונים:

- **ש"ך** – מסיק מכאן שיטתו שלא מונה מיום שאמורה היתה לראות ההפלגה.
- **ט"ז** – מחלק בין אם ראתה ביום אחר, לבין לא ראתה כלל שאז השעון הביולוגי מתאפס, וחוזרת שוב למנות מאז 20 אף שלא ראתה בפועל.

וסת רדום חוזר וניעור אם לא נקבע וסת חדש?

כיצד עוקרים וסת? קבעה וסת 31 חודשים לא ראתה בו או ששינתה ראיתיה 3 חודשים אך לא קבעה וסת, האם נעקר הוסת הראשון?

- **נדה סד: גרסתינו:** קבעה לכ' ושינתה פעמיים לל'. כ', ל' לא ראתה, כ' ראתה – ל' נעקר כ' נקבע שאורח בזמנו.

- **רמב"ן:** בוסת הפלגות ולא חודש שלא מצינו 3 חודשים רצוף עם ל', חוץ מתשרי חשון כסלו (לא קשה שאולי החודש מקודש בראייה שהברייתא לפני הלל השני). למה לא הביאו תאריך המצוי בכולם? בוסת הפלגות 20,20,20, 20, ראתה וקבעה, 30, 30 ראתה, 20 לא ראתה, 30 לא ראתה, 20 (40) ראתה – חזרה להפלגת 20. קשה שהרי לא מונים מיום שהיתה אמורה לראות (רה"י נדה לט)? רמב"ן: הוכח שחזרה לוסתה שראתה ב"כפולה" של 20 (ט"ז). סברה: כיוון שרוב נשים יש להן וסת, ככלל מעדיפים להגדיר ראיות מנוגדות כשיבושים מאשר לומר שאבד וסתה, ואין לה וסת כל עוד לא נקבע לה וסת חדש. עקרונית מסכים לרש"י וראב"ד.

- **רש"י, ראב"ד:** בוסת החודש. גם אם לא ראתה 3 פעמים בתאריך הוסת, אם לא ראתה 3 בתאריך אחר לא עקרה את הוסת.

- **גרסת רז"ה, רמב"ם (לפי אר"ש):** קבעה לכ', שינתה פעמיים לל', חזרה לכ', ל' נעקר וכ' נקבע.

רז"ה: אם 3 פעמים לא ראתה בכ' - נעקר. בין כלל לא ראתה בין שינתה, למרות שלא קבעה וסת חדש.

אם תשוב לכ', צריכה לקבוע מחדש כמו בהריון שלדעתו כשלא ראתה 3 חודשים נעקר.

- **הלכה: טור, שר"ע:** סעיף יד: כרמב"ם ורז"ה. סעיף טו: רש"י וראב"ד.

- **ט"ז:** טור שר"ע פירשו הגמרא ב'חודש' שאי אפשר הפלגה שיצא 50. טור, שר"ע מתייחסים להפלגה. לכן הדגימו שרק פעמיים שינתה לל', אך מודים שגם אם 3 פעמים לא ראתה – לא נעקר כל עוד לא נקבע וסת חדש. שינה מדוגמת הגמ' שיעבוד.

לקבוע "וסת מורכב", לכן חוששת לו. אם לא תקפוץ בא' אייר אין צריך לפרוש.

וסת הגוף ווסת האונס לא קבוע:

קפצה א' ניסן וראתה: ספק מה גרם: מחד קפיצה מעשה משמעותי ומצד שני זה אונס. לכן חוששת שמא תיקבע למורכב.

פיהקה א' ניסן וראתה יכולה לקבוע לכל אחד בפני עצמו, וכן למורכב. וכיוון שלא ידוע מה גרם חוששת לכל אחד בפני עצמו.

וסת הגוף מורכב עם וסת קפיצות: כ"פ: הסתפק.

וסת הקפיצות מורכב לשעה: כ"פ, חו"ד: אם יש שעה מסוימת אחרי הקפיצה שרואה – חוששת רק לה.

נדה יא: קפצה פעמיים ביום ראשון וראתה, קפצה בשבת וראתה ביום ראשון קבעה ביום ראשון:

- ל"ק (טור, רשב"א, ש"ך) – קבעה שהקפיצה גרמה.
 - נוב"י: אין תולין קפיצה בהפרש של יותר מיום.
- ל"ב, (רמב"ם, שו"ע) – לא, שעדיף לתלות שלא האונס גרם.

קבעה וסת לימים וקפיצות ואח"כ ראתה באיחור מהקפיצה בפעם ה-4:

- חו"ד לשר"ע קבעה וסת לימים לחוד, ולרמ"א קבעה וסת לימים ולקפיצות.
- ש"ך: תולים באתמול ק"ו מהמקרה הקודם שכאן קבעה.

מקבע וסת מורכב לימים וקפיצות, וראתה באמצע ללא קפיצה – סותר ההפלגה?

- פת"ש: לא.

וסת הגוף (סעיף י"ט - כ"ז)

הגדרת וסת הגוף וקביעתה (סעיף י"ט - כ', כ"ג)

הגדרת וסת הגוף: נדה סג: מפקת, ומתעטשת, וחוששת בפי כריסה ובשפולי מעיה, ושופעת, וכמין צמרמורות אוחזין אותה.

- רבי, שמואל: וסתות הגוף נקבעות בפעם אחת.
- רשב"ג (רשב"א, רא"ש, ב"י, טור, שו"ע) נקבע 3 פעמים.
 - יכול להקבע בפני עצמו, ויכול להקבע בהרכבה עם יום.
 - ט"ז: בשונה מקפיצות שזה טבעי.
 - תוס', פרישה, דרישה: מחלק בין מעשה (קפיצות) לתוצאה (וסת הגוף).

- רמב"ם: אין וסת הגוף לחוד, וסת הגוף היא הרגשה, והיא נקבעת יחד עם שאר הוסתות.

וסת לא קבוע בוסת הגוף – חוששים? רשב"א: כן.

פספוס של יום בפעם השלישית בוסת הגוף: ראתה פעמיים ע"י וסת הגוף בר"ח, ואח"כ ראתה ע"י אחד מהם בלא השני:

- קבעה את אותו אחד.

ואם בפעם השלישית פיהקה בערב ר"ח וראתה בר"ח:

○ ש"ך הסבר א': מעמיס בשו"ע כרש"י וראב"ד בהפלגה. שמה שכתב "לאחר ששינתה... ליום ל', ראתה לסוף כ'..." הכוונה שראתה שוב אחר ל', כגון בל"ב באמצע. וממנה ראתה שוב לאחר כ', לכן כ' חוזר לקביעותו. לא פשט, שנראה מדבריהם שראיית כ', היתה מיד אחר ל' השניה.

○ ש"ך הסבר ב' בשם המעדני מלך: מבאר השו"ע כט"ז שרק פעמיים שינתה מל', אך שו"ע לא כרז"ה כמפורש בט"ו. מה החידוש בסעיף י"ד? כשחזרה לכ', נעקר ל', למרות שעדיין לא הגיע. ש"ך מסכים לדינא, אך חולק בפשט השו"ע.

הפסיקה לראות 3 עונות כגון שקבעה 20 והפסיקה 60 ואז ראתה:

- חו"ד: חוששת לאחר פעם אחת, וחוששת גם להפלגה גדולה של 3 העונות, ולעונ"ב.
- ט"ז, רש"ל: רק לוסתה כמו במעוברת ומניקה.

וסת הקפיצות (סעיף י"ז - י"ח)

וסת האונס (קפיצה) ווסת הגוף (פיהקה):

האם וסת הקפיצות נקבע? נדה יא:

- ר"ה: קפצה 3 פעמים קבעה לקפיצות. רש"י – לא תלוי ביום בשבוע.
- ברייתא: אי אפשר לקבוע לאונס. תירוץ: הברייתא בוסת המורכב שקפצה וראתה בימים שווים, כגון 3 פעמים בא' בחודש שקבע לשניהם יחד.

שיטות הראשונים:

- רש"י:

○ תוס', רמב"ן: ר"ה – קפצה וראתה בימים שווים ובכל זאת, קבעה לקפיצות בלבד (קשה מסברה).

נראה שבגלל שבהווה זה קרה יש לזה יתרון. קפיצה זה מעשה משמעותי ומאידיך היא אונס. ר"ה נדחה מהברייתא שאי אפשר לקבוע לאונס.

○ רשב"א, ריטב"א, סד"ט: ר"ה – קפצה וראתה בימים שונים קבעה לקפיצות בלבד. ורש"י מחדש שאף בימי שבוע שונים, נקבע לקפיצות בלבד. אך זה לכאורה מיותר. ר"ה לא נדחה. ברייתא בימים שווים ונקבע מורכב. רש"י = רז"ה שקובעת לקפיצות בלבד.

לא מסתדר עם פשט הברייתא שלקפיצות לבד לא נקבע וסת.

- טור, רז"ה, רמב"ן, רא"ש, רש"י לרשב"א: קובעת לקפיצות בלבד.

• שאר ראשונים, שו"ע: ר"ה בימים שווים ולמסקנה קבעה במורכב וכך מובן בהתאם למה שכתוב בברייתא. אי אפשר לקבוע לקפיצות בלבד.

○ רמ"א: חוששים לו אחר 3 פעמים כוסת לא קבוע. כשתקפוץ תיאסר עד שתבדוק ואם לא ראתה נעקר בפעם אחת.

○ ש"ך, ט"ז: כשראתה פעם אחת בקפיצה וחוששת לקפיצה + יום. קפצה א' ניסן וראתה אם תקפוץ בא' אייר חוששת. שניתן

- **רשב"א, רא"ש, טור, שו"ע:** קבעה וסת המורכב כדין שאמרנו בוסת הקפיצות (נלמד מנדה יא).
- **רא"ה: לא,** אלא רק באותו יום.

בא המיחוש שלא בזמנו:

- **שו"ע:** אם קבעה וסת מורכב, לא חוששת לכל אחד בנפרד. ב"י – חוששת כוסת לא קבוע (שאם לא בדקה מותרת).
- **רמ"א –** כשלא קבעה חוששת לשניהם, אך כשכן – לא חוששת.
 - **חוו"ד ברמ"א:** קבעה וסת מורכב חוששת לוסת היום בפני עצמו כוסת לא קבוע, ורק לוסת הגוף לא חוששת בפני עצמו.
 - **שו"ך ברמ"א:** קבעה וסת מורכב אין חוששת לתאריך בפני עצמו כלל וסת קבוע.
 - **חוו"ד:** קשה מסעיף כ"ד שלא השיג על השו"ע שחוששת ליום.
- **תירוץ גר"ז:** לא חוששת שראתה, אך פורשת מחשש שתפקה. אם לא פיהקה – אינה צריכה בדיקה כלל לכתחילה.

קפצה פעם אחת וראתה למה חוששת?

- **שו"ך:** חוששת למורכב, לחודש ולהפלה אך רק אם תקפוץ אז, שהראיה הראשונה באונס. בוסת הגוף פורשת גם אם לא תפקה, שפיהוק שונה שזה טבעי.
- **קשה:** וסת הקפיצות = אונס וסביר שלא גרם, למה לא תפרוש בא' אייר מצד היום? ק"ו מפיהוק שניתן לקובעו בפני עצמו, ובכל זאת נקבע, חוששת ליום גם ללא פיהוק, שמא היום גרם?
 - קפיצות גרע מפיהוקים שקפיצות לא נקבע לעתיד, אך בהווה הקפיצה יותר משמעותית ולכן חושש לה כשראתה עמה.

קפצה 3 פעמים בתאריכים שונים:

- **שו"ך:** חוששת לכל קפיצה, אך כוסת לא קבוע.
- **כל פעם וסת גוף שונה:** רשב"א, מ"מ, טור, ב"י: לא מצטרפות (פיהקה וראתה, עיטשה וראתה, חשה בפי כריסה וראתה לא קבעה וסת).
- **חששות לוסת שאינו קבוע בוסת הגוף ועקירתו (סעיף כ"א - כ"ב, כ"ו)** פיהקה וראתה, חוששת לפעם הבאה?

- **רא"ש, רשב"א, טור, שו"ע:** חוששת לוסת הגוף בפני עצמו (לעומת קפיצות), ולוסת ההפלה והחודש בפ"ע עד שתקבע אחת מהן או וסת המורכב.
- **טור, ב"י, שו"ע:** ואם עבר הוסת ולא ראתה אסורה לשמש עד שתבדוק. וקשה: שהרי וסת שאינו קבוע טהורה אף בלא בדיקה.
 - **ב"ח:** לכתחילה.
 - **ט"ז:** וסת הגוף חמורה יותר שאין דרכה שיקרו לה מאורעות אלו בלי שתראה, ולכן חייבת לבדוק.

- **נקוה"כ:** וסת החודש תלוי ביום ועבר, אך כאן זה בסמיכות למאורע – לכן צריכה לבדוק כל עונת הפיהוק. אחרי הרבה זמן לא.

עקירת וסת הגוף:

- **כל הראשונים, טור, ב"י:** עקירת וסת הגוף ע"י שיקרה המקרה ולא תראה. וסת המורכב נעקר ע"י שיהיה 3 פעמים באותו התאריך את אותה התחושה ולא תראה.
- **סד"ט, חוו"ד:** במורכב אם 3 פעמים לא קרה המאורע ביום החודש ולא ראתה, אינה צריכה לחשוש עוד לחודש בלי וסת אלא הכל נעקר.

וסת אכילת שום ופלפלין (הג"ה בסעיף כ"ג)

נדה סד: אכלה פלפלין 3 פעמים בימים שונים, וראתה:

- **לרשב"א, רמב"ם, שו"ע (מהשמטתו):** כוסת קפיצות. שלא באמת משפיע, בדומה לקפיצה. וגם זה סיבה חיצונית כמו קפיצות ולא סימן לסיבה פנימית כמו פיהוק. ב"י – מתוך שנדחה רב הונא, לכן גם אין וסת לפלפלין.
- **תוס', רא"ש, מרדכי, ר' ירוחם:** כוסת הגוף ונקבעת 33 קפיצות. סברה: אינו אונס כקפיצות שזה חודר יותר פנימה ונכנס ומשפיע הורמונלית. בצורה קיצונית ניקח כדורים וזה כמובן יעבוד.
- **רמ"א, תוה"ש:** הביא שניהם.

כל פעם מדבר חריף אחר או דווקא אותו מאכל?

- **רשב"א:** דווקא אותו מין.
- **רא"ש:** אף 3 מינים חריפים שונים שהחריפות היא העיקר.

למה אי אפשר לקבוע לקפיצות בפני עצמו ומורכב כן?

- **אמרי אברהם:** דם נידה בא ממילא ולא ע"י טורח. פירוש: ודאי בעבר הקפיצות גרמו, שמעשה שמזעזע את הגוף הוציא הדם (וכן משמע בשו"ע). החיסרון על העתיד שלא סביר שיתמיד, שלא טבעי לאישה לראות כך ולכן לא סביר לקובעו. וסת מורכב נקבע שקפיצה פועלת עם גרימת היום כטריגר מזרז.

שיעור עונה בוסתות הגוף (סעיף כ"ד - כ"ה)

ממתי חוששת?

- **רא"ש, ראב"ד, רשב"א, רמב"ן:** ממתי שרגילה לראות לאחר שחווה הפיהוק.

עד מתי חוששת?

- אם **ראייתה בתוך זמן הוסת (בזמן שמפקת):** רוח"פ, שו"ע: לזמן וסתה בלבד.

אם ממשיכה גם אחרי הפיהוק לראות:

- **רשב"א, שו"ע:** עד סוף העונה.
- **רז"ה:** מותרת מיד בסוף וסת הגוף.
 - **ב"י:** קשה מכך שהרשב"א בקפ"ד בשופעת ומדלפת פסק כרז"ה וכאן כראב"ד שעד סוף העונה, ומתיר ששיעור המינימום לחשוש לפי הרשב"א הוא עונה (מחמיר גם עונה וגם שנגמר הוסת).

- **ב"ח:** בדומה לחילוק בסימן קפ"ד בין רואה לפני זריחה לאחריה, לבין רואה 2-3 ימים שברואה ראייה ארוכה לא נחשבת ראייה אחת, ניתן לחלק גם כאן שמדובר בראייה קצרה.

מתי חוששת בוסת מורכב:

- **רא"ש, רשב"א, רמב"ן, שר"ע:** אם קבעה וסת מורכב חוששת לכל היום כששניהם אירעו יחד.

קשה: בקפ"ד ראב"ד – חוששת רק בעונת הוסת:

- **ט"ז:** קפ"ד - לפני וסת הגוף לא חושש, קפ"ט – לאחר וסת הגוף.
- **שר"ך:** קפ"ד - באשה שיש לה תמיד וסת הגוף ביום מסוים, אך לא תמיד נגרמת ראייה באותו יום. (תמיד מפקת בר"ח, ולפעמים רואה ע"י אותו פיהוק) שאז לא חוששת קודם הפיהוק. כאן ברואה תמיד בר"ח ע"י פיהוק שאז כל היום אסור.
- **תוה"ש:** כאן פסק כרא"ש שחולק על הראב"ד.

סוג הוסת	כיצד נקבע	דין מיוחד
החודש	תאריך מסוים 3 X	שיפורא גרים, אף שחודש אחד מלא ואחד חסר (רשב"א). רא"ה – לא אבל המולד כן. רמב"ן בחידושו – לא מועיל. להלכה חושש.
ההפלה	ההפלה קבועה מתחילת ראייה לתחילת ראייה 3 X . לגר"ז – מסוף ראייה לתחילת ראייה.	רא"ה – 3 ראיות כשור מועד. שאר ראשונים: 4 ראיות ל 3 הפרשים.
השעות	3 ראיות באותה שעה בימים שונים.	ראב"ד: חוששת לשעתה בכל יום. חו"ד: חוששת רק לשעתה בימים שבהם חוששת בעל וסת לא קבוע. הוסת נעקר בפעם אחת ללא בדיקה.
השבוע	כגון 3 X יום ראשון בהפרשי 3 שבועות.	הראייה הרביעית יכולה לקבוע וסת הפלגה שמצוי יותר. יש סברת דמים יתרים ולא נסתר כהפלגה.
דילוג לימי החודש	רבי, ר"ח, שר"ע ב"א: 3 ראיות. שמואל, רמב"ם, שר"ע סתם: 4 ראיות.	שר"ע: יש לחוש 2 השיטות לחומרא.
דילוג בהפלגה	השיטה המרכזית באחרונים ושר"ע: לרב 4 ראיות ולשמואל 5 ראיות.	יש לחוש 2 השיטות לחומרא.
דילוג לימי השבוע	בשבועות רצופים (לרב 3 שבועות ולשמואל 4 שבועות).	נפק"מ רק לרב. לשמואל קבעה הפלגה כבר (לכאורה גם אם יש דמים יתרים באמצע).
דילוג חלילה (במחזור)	ט"ו ניסן, ט"ז אייר, י"ז סיון, ט"ו תמוז, ט"ז אב, י"ז אלול, ט"ו תשרי, ט"ז חשוון, י"ז כסלו.	שר"ך: גם שמואל מודה שקובעת ב 3 כאלו.
הסירוג	א' ניסן, א' סיון, א' אב.	אינה חוששת עד שתקבע וסת וכן בוסת דילוג. שלא מצוי.
הגוף (סימן)	תחושת קדם וסת שנמשכת שעה, וחזרה על עצמה 33 וסתות (לרמב"ם בהרכבה של ימים בלבד, ואין הלכה כמותו).	פורשת רק משעה שהתחילה התחושה (ואם מורכב עם ימים פורשת כל עונת הוסת).
הקפיצות	לרוב הראשונים ולשר"ע רק בהרכבה עם ימים.	חוששת לעונ"ב.

- **רשב"א:** כן, שהראיה הראשונה מוחזקת כמקרה שזה מנוגד לטבע וכנראה תקלה, ושתי הראיות האחרות מגלות על הראשונה שהיא לא מקרה, ואז יש חזקה בין לרבי ובין לרשב"ג. לעומת שוורים ששם הראייה הראשונה איננה מנוגדת לטבע – שקיימים מיעוט שוורים נגחנים, והשאלה היא רק אם לסווגו למיעוט זה.

זקנה (סעיף כ"ח - ל"א)

הגדרת זקנה (סעיף כ"ח - כ"ט)

זקנה:

גדר זקנה:

- **גדה ז, ט:** שלא ראתה 3 עונות בזקנתה.
 - ר"י – שחברותיה אומרות עליה.
 - ר"ש: זקנתה = נקראת סבתא ולא מקפידה.
 - י"א שלא מקפידה, אף אם בושח (צעירה יותר).
 - י"א שלא בושח.

מסולקות דמים (סעיף כ"ז - ל"ד)

זקנה, מעוברת ומניקה, ו"רגילה" שלא ראתה במשך 3 פעמים:

- מתי לא חוששת לוסת קבוע?
- הרואה בזמן סילוק האם פורשת כוסת קבוע? איך כעת נאסרת?
- כיצד שבה לחוש לוסתה הראשון אחרי הסילוק?

קטנה (סעיף כ"ז)

גדה ט: תינוקת שראתה פעם אחת – לא חוששת, ראתה 3 פעמים חוששת.

חזרה 3 עונות (90 יום) בלי שראתה: אין לה וסת כלל שהתגלה למפרע שראייתה היו במקרה.

אחרי שראתה 3 פעמים:

- **ט"ז, אחרונים** – כאישה ללא וסת קבוע.
- **נקוה"כ** – לא חוששים לוסת לא קבוע אף אם ראתה שוב פעם.

גדר תינוקת: ראו ק"צ ב.

לרבי שצריך חזקה ב 2 צריך 3 ראיות?

▪ **ש"ע:** "ואינה חוששת". מח' אחרונים כמי פסק (גר"א – לקולא, ט"ז – לחומרא).

• **תוס' בשם ירושלמי:** שאינה ראויה להקפיד ולא סובייקטיבי.

3 עונות שלא רואה – 3 עונות שלה או 3 עונ"ב (90 יום)?

• **סד"ט – שלה.**

• **גר"ז – 90 יום.**

דין זקנה - נדה ז: לא חוששת כלל אף אם ראתה פעם אחת שזה במקרה. **אם ראתה 3 פעמים:** חוששת שהיא לא מסולקת. צריך וסת קבוע?

• **ש"ך:** כן, שעדיין מקרה.

• **ט"ז, חו"ד, סד"ט:** לא. כל שראתה 3 פעמים הוכח שהיא בת דמים ופורשת כוסת לא קבוע.

אם ראתה בוסתה הראשון אף בפעם אחת: חוששת לו כוסת קבוע שהוכח שאי ראייתה = מקרה.

אשה בימי זיבה (סעיף ל"ב) נדה לט:

• **שמואל:** אשה קובעת וסת בימי נידה בלבד.

• **ר"ל:** אישה קובעת וסת בימי זיבה בלבד.

• **ר' יוחנן:** אשה קובעת וסת בימי זיבה, ובימי נידה אם רואה ממעיין סתום. כשמעיינה פתוח ונחשב המשך הראייה.

○ **רש"י, ראב"ד, רשב"א:** מעין סתום = שתחילת קביעות הוסת לא הייתה בימי נידה, והראיה שקבעה את הוסת כן בימי נידה.

○ **לא ברש"י:** שראתה ופסקה ושוב ראתה בתוך טומאת ימי הנידה.

○ **רמב"ם:** קובעת בימי נידה שאז מעיינה סתום בלבד. (זה ע"פ שיטתו שימי נידה וימי זיבה הם במחזוריות קבועה).

יום ההקדמה:

○ **רשב"א:** וחוששת ליום ההקדמה שמא תקבע וסת נוסף.

בימינו:

• **רז"ה:** קובעת בימי נידה ובימי זיבה. בימינו כולן נידות לחומרא וזבות לחומרא בכל ראייה.

• **רמב"ן, רשב"א, רמב"ם, ר' ירוחם:** בימינו קובעות וסת אף בימי זיבה.

גם לקולא?

○ **ש"ך:** רק חומרא, והקובעת וסת בימי זיבה חוששת גם לוסת שאינו קבוע.

○ **תוה"ש, סד"ט:** קביעת וסת בימי זיבה ובימי נידה לחלוטין, ואף לקולא.

קביעת וסת בתוך וסת

נדה לט: קבעה 3 פעמים בימי זיבה אם חוששת כדין וסת שאינו קבוע:

• **רב פפא, ראב"ד:** כן

• **רהב"י, שאר ראשונים, רשב"א:** לא.

○ **רמב"ן, טור, ב"י, ש"ע:** כיום שלא מבדילים בין ימי זיבה לימי נידה, אשה יכולה לקבוע שתי וסתות, ואפילו אם האחת בתוך ימי זיבה של השני, ואפילו אם האחד נקבע קודם לשני. בהפלגה לא.

○ **ב"ח:** אך קודם קביעת הוסת השני אינה חוששת לו כלל אף כדין וסת שאינו קבוע.

○ **נוב"י:** ספק.

האם גם אם ממעיין פתוח? כגון שקבעה לא', ואז ראתה 3 פעמים בא' וב-ב'

○ **ט"ז:** כן.

○ **ש"ך:** לא חוששת.

וסת בתוך וסת:

• **רמב"ן, ש"ע:** ראתה א' 3 פעמים ואז א' וב' 3 חודשים הבאים – קבעה לשניהם.

○ **ט"ז:** למרות שזה צמוד, לא אומרים שמעיינה פתוח ושזו ראייה אחת, שאם לא רצופה – קובעת כשתי וסתות.

○ **ש"ך:** גרס בא' ובכ' שתמיד הולכים אחר תחילת הראייה אם היה בב'.

מעוברת ומניקה (סעיף ל"ג - ל"ד)

נדה ז: גדר מעוברת: ש"ע: משהוכר עוברת 3 חודשים ואז מסולקת, ושוב לא חוששים לוסתה הראשון.

• **טה"ב, אג"מ:** לרוה"פ לא מועילה בדיקת דם.

גדר מניקה: ש"ע: עד גיל שנתיים מסולקת כחכמים ולא כר"מ שתלה בהנקה כרבים. וכיום הוכח כר"מ שההנקה גורמת, שבסיוסם ההנקה שבה לדמם, והשתנו הטבעים. **טה"ב, אג"מ:** לכן פורשת בוסתה הראשון.

• **כו"פ, סד"ט:** אפילו הפילה נפל כל זמן שיש לה דין יולדת לעניין דם טוהר יש לה כ"ד חודש.

• **חו"ד:** אפילו הפילה רוח.

למה חוששת? נדה יא: למרות שאמרו שלא חוששת צריכה לבדוק, חוץ מהיושבת על דם טוהר:

• **רמב"ן, רשב"א בתה"ב הקצר לחומרא, ב"ח לחומרא:** מחומרת ר"ז, אישה קובעת וסת בימי מניקתה ובימי עיבורה, וחוששת לוסת שאינו קבוע, ורק ימי הטוהר נמעטו. **ב"ח:** למטמאים דם טוהר קובעת וסת אפילו בימי טוהר.

• **רשב"א, ראב"ד, ריטב"א, ש"ע:** האשה לא קובעת וסת, אבל חוששת לו כוסת שאינו קבוע.

מעוברת או מניקה שופעת דם בזמן שרגילה:

• **רשב"א, ש"ע:** לא חוששת, שזה במקרה.

איך חוזרת לוסתה הראשון אחר הנקה?

• **רשב"א, ש"ע:** בסיוסם ההנקה חוששת. לחודש מיד, להפלגה אחר ראייה ראשונה, שממנה תחוש להפלטתה. סברה: גורם חיצוני עצר הדימום ברגע שסולק חוששים מיד.

○ **פת"ש – רק בוסת קבוע.**

נחבית במחבוא כדורים הדוחים וסת:

- כגון: כלה הלוקחת כדורים למנוע חופת נידה, מותרת אף בוסתה הקבוע. לשו"ע (קפד): במחבוא אין צריך לפרוש בוסתה שפחד מסלק דמים.
- וכן שהוכח שכדורים מונעים וסת. רמ"א החמיר בנחבית, שיש נשים שלא משפיע, אך בכדור תמיד מועיל וכמסולקת, ואינו נאמנות הרופאים. לאחר הפסקת הכדור פורשת 36 שעות עד שתראה, ואם לא ראתה פורשת עד שבוע שכל רגע עשויה לראות, אא"כ קבעה וסת הפלגה בתוכן כגון שראתה 3 פעמים ביום 3 להפסקה. שאז מאן ולהבא תחוש רק ליום זה (דר"ט).

סימן ק"צ - דיני כתמים

סיסוד הגזרה (סעיף א')
יסוד הדין: מדרבנן שלא הרגישה וכן לא היה דבר המכהה הרגשתה.

מקור: נדה נח: ר"ע: "דם ולא כתם".

- **רשב"א:** מנין ש'דם' = הרגשה? אלא מתבסס על שמואל (נדה נז) "דם בבשרה" – שתרגיש בבשרה.
- **טעם:** סייג לדאו' שלא יתירו דם בהרגשה. מאידך נטו לקולא שלא תיאסר יותר מדי כתלייה בכינה שאחרת "אין לך אישה טהורה לבעלה".

הרי יש ספק ספיקא? רמב"ם: החמירו מספק שמא מהרחם.

כס"מ – הרי יש ספק ספיקא ונטהרה - שמא מעלמא ואם מגופה שמא מהעליה?

- ט"ז – ספק שני לא שקול כי רוב דמים מהרחם. לתוס', ש"ך צריך ספקות שקולים. דחיית הט"ז?

- **תוה"ש:** רוב דמים באים מהרחם בהרגשה, וכשלא הרגישה נפל הרוב.
- **פנ"י:** ס"ס מדין רוב (רשב"א) ושספק אחד שקול שגם אם השני לא עדיין יש רוב.

- **כס"מ תירוץ א:** למרות הס"ס החמירו מחומרת האיסור שבכתמים לא רצו להקל בס"ס שמא יטהרו גם דם בהרגשה.

- **כס"מ תירוץ ב:** הגזירה שכשאין תלייה מחזיקים הדם מגופה וממילא אין ס"ס, שזה לא ספק.

כתם בבגד האיש:

- פנים מאירות: אין.
- פת"ש: יש

טהרה מכתם: נדה נג: צריכה הפסק טהרה. האם צריכה ז' נקיים?

- שאר ראשונים, שו"ע, הלכה: כן. חומרת ר"ז גם בכתם שכעין דאו' תקון. ר' ירוחם: אך לא טיפה כחרדל אלא רק מגריס.

- **רמב"ם:** 6 נקיים כרבי. חומרת ר"ז לא חלה על כתמים שזה דרבנן אא"כ יש חשש לזיבה גדולה כגון שלבשה בגד 3 ימים ומצאה 3 גריסים.

מדוע חומרת רבי כן? מ"מ: שאם תטהר כדין דאו' יצא מכשול שיצטרכו לחשב ימי נדה וזבה וכבר לא בקיאים בזה.

- **ראב"ד, רמב"ן, שו"ע, שו"ע לדעת הט"ז:** מראיה ראשונה שאחר תום ההנקה. ולפניה לא חוששים אף לחודש. סברה: כרשב"א אך צריך וידוא שדמים שבו.
- **"א ברשב"א:** רק כשתחזור לראות בוסתה. החודש בפעם אחת הפלגה בפעמיים. סברה: לא ראתה 90 יום והקפאיה. אף שהגורם לכך נעלם צריך הוכחה שושת הראשון רלוונטי עדיין.
- **רז"ה:** מתחיל מחדש אף כשרואה באותו יום של הושת שהיה לפני.

2 חומרות במעוברת ומניקה מזקנה:

- א. **הרואה בזמן הסילוק האם פורשת כוסת שאינו קבוע?** פת"ש: זקנה לא, מעוברת ומניקה - כן.
- ב. **כיצד שבה לחוש לוסת הראשון?** במעוברת ומניקה לא צריך לשוב לוסתה. בזקנה כן.
- סברה: ט"ז: זקנה סילוק טבעי, מעוברת ומניקה – גורם חיצוני לסילוק.

כיצד שבה לחוש?

- ט"ז: רגילה ומעוברת ומניקה – כשתראה פעם אחת.
- שו"ך: רגילה כשו"ע, מעוברת ומניקה כשתראה פעם אחת.
- שו"ע: רגילה כשראתה בוסתה. מעוברת ומניקה מיד כשתמו ימי ההנקה.

המדממת בהריון וההנקה: שו"ע: לא קובעת וסת, אך חוששת לו כוסת לא קבוע.

קבעה וסת – חוששת?

- **רז"ה:** אם ראתה באותו וסת 3 פעמים חוששת לו כדין וסת שאינו קבוע.
- **רמב"ם:** לא הזכיר דין זה כלל.
- **סד"ט:** קובעת וסת לקולא, שאם קבעה וסת הפלגות חוששת להפלגות ולא לחודש, ונעקר כוסת שאינו קבוע.

חוששת לעונה בינונית?

- **סד"ט:** לא.
- **חור"ד, גר"ז:** כן.

אישה רגילה שלא ראתה 3 חודשים (סעיף טו) - הפסיקה:

אישה רגילה שלא ראתה 3 חודשים: לא חוששת לוסתה הראשון אם תראה ראייה אחרת, תפרוש ממנה כוסת לא קבוע. איך שבה לחוש לראשון?

- **ראב"ד, רמב"ן, שו"ע, שו"ך:** רק כשתחזור לראות בו. ואז פורשת כוסת קבוע. מה בינה להנקה? **ראב"ד:** מניקה - יש גורם לסילוק, כשנעלם יחזרו הדמים. כאן – אין גורם ידוע ולא חוששים שושתה יחזור עד שנראה שחזר ובינתיים מוקפא.

טור:

- **ב"י, ב"ח:** כראב"ד, רמב"ן שכשרואה בוסתה שוב חוששת לה.
- **רש"ל, ט"ז:** כשתראה פעם אחת אף שלא בוסתה, חוששת לוסת הראשון. סברה: מסתמא גם פה יש גורם מסלק אף שאינו ידוע.

האם דין כתמים נוהג היום?

- **לא בראב"ד, אשכול: לא**, רק בזמן טהרות ונאסר אז גם לבעלה. ראייה: **שאלות בה"ג, ר"ף השמיטה**.
- **שאר ראשונים, ש"ע, מנהג, הלכה: כן**. נדה נח: "אין לך אישה שטהורה לבעלה" מוכח שזה גם לבעלה. **כתמים = דרבנן ולא מנהג**. נפק"מ: גם לש"ע תברך על הטבילה.

הרגשה ותליית הרגשה הרגשה ללא ראיית דם:

- **תרוה"ד, ב"י, ש"ע**: הרגשה בלי דם – כנראה אבד. נדה נז: **סד"א** שמא היה דם ואבד "שבהרגשה חייבים קרבן".
 - תוה"ש – אין לברך על הטבילה.
- **קולות בד"ן זה:**
 - **ספק הרגשה: נוב"י (פת"ש)**: טהורה מס"ס שמא לא ושמא היה מראה טהור.
 - **מסולקת דמים: תוה"ש, דר"ט** – טהורה ותולים שהיה מראה טהור שסביר יותר מדם.
 - **בגד תחתון צמוד: דר"ט** – טהורה שלא סביר שטיפת דם נעלמה.
 - **סוג ההרגשה: האם רק בפתיחת מקור?**
 - **ח"א, פת"ש, הלכה למעשה** - כן.
 - **חת"ס** – לא.
 - **לא בדקה מיד: שב יעקב, תפארת צבי: לא** בדקה מיד תולה במי רגליים.
 - **שיעור הבדיקה:**
 - **חור"ד**: אפילו תוך כדי שיעור וסת.
 - **סד"ט, כו"פ**: רק לאחר שיעור וסת.
- **רמ"א בדרכ"מ (אך בפסיקה מחמיר), רדב"ז בשם רמב"ם**: רק בהרגשה + דם אך הרגשה בלבד לא אוסרת.

פטור קטנה (סעיף ב' - ד')

- נדה ה: **רחב"א**: תינוקות לא חוששת לכתמים.
- נדה ז: תינוקות דיין שעתן אם ראו.
- **רש"י**: לא גזרו **כתמים** שאין לה דמים.

ודאי מגופה אך בלא הרגשה:

- **ש"ך** – טהורה.
- **חור"ד** – טמאה, ורק אם אפשר לתלות - תולים.

בגרות ע"י סימנים או גיל (סעיף ב')

- נדה ה: אימתי זמנה לראות: משהגיעו ימי הנעורים.
- **רשב"א, רמב"ם, טור, ב"י, ש"ע, ב"ח**: 12 ויום + סימנים.
- **רש"י**:
 - **ב"י**: רק 12 ויום בלי סימנים.
 - **ב"ח**: בגרות (12 ויום) או סימנים.

בגרות ע"י ג' ראיות (סעיף ג' - ד')

רשב"א, טור:

- **תינוקות שלא הגיעה זמנה וראתה 3 פעמים** הרי היא ככל הנשים.
- **ראתה ופסקה 3 עונות** לא נספר כראיה. חזרה לחזקת קטנות כאילו לא ראתה מעולם. (לא נחשבת לה אפילו כראיה אחת).

תינוקות שראתה פעמיים לעניין כתמים:

- **חזקה: טמאה.**
- **ר' יוחנן:**
 - **שאר ראשונים, ש"ע, הלכה** – טהורה.
 - **רש"י, תוס', רמב"ן**: ראייה ראשונה בקטנה היא אקראי בעלמא, ור' יוחנן בעצם דיבר לאחר ראייה רביעית.

קטנה בימינו:

- **רש"ל**: חוששת כמו דם בתולים.
- **ב"ח**: רק כתם על בשרה.
- **ש"ך**: טהורה.

קטנה שופעת ומדלפת:

קטנה צריכה לראות 3 ראיות כדי להיטמא מכתמים. נדה י':

- **רב חלקיה**: שופעת כל שבעה אינה אלא ראייה אחת.
- **רב שימי**: מדלפת כשופעת.
 - **רש"י, רשב"א, טור**: מדלפת = ראייה מתמשכת בטיפות. **הפסקה של ממש מחלקת ראיות, אף אם ביום אחד.**
 - **רמב"ם**: צריכה לראות 3 וסתות שונות.

האם גם בשופעת הפסקה מחלקת?

- **טור, ש"ע, ט"ז**: גם שופעת וגם מדלפת מחלקת לראיות שונות.
- **ב"ח, ש"ך**: רק במדלפת, ובשופעת נחשב **ראיה אחת.**

סעיפים ה-ט – תלייה בכינה ומאכולת סעיף ה' - ו', ח' - (ט)

מקור הדין ושיעור גריס (סעיף ה')
יסוד הדין: נדה נח: תלייה במאכולת:

- **ת"ק, רשב"ג**: תולים במאכולת רק אם הרגה מאכולת.
- **חכמים**: תולה בכל מקרה. עד "גריס" טהורה כ20 מ"מ שתולים בכינים שהיו מצויות. ואפילו לא הרגתן שמא נשכבה עליהן.
 - **רב הונא, (תרומה)**: כגריס.
 - **רב חסדא, (רשב"א, רמב"ם, רא"ש, סמ"ג)**: כגריס ועוד.

שיעור הגריס:

- **רוב ראשונים**: 9 עדשים, כנגע.
- **סמ"ג, מרדכי, תרומה**: תליה בכגריס היא בשטח ולא בצורה, ותולה אף אם הוא ארוך או שצורתו משונה.
- **יראים**: לא בקיאים בשיעור ולא תולים.
- **בעובי: סד"ט**: לא מתחשבים אלא רק שטח.

תלייה בכינה בזמן הזה:

- **רא"ם**: לא בקיאים בגריס. שלא פורש דין כתם עבה וקטן. האם כיוון שקטן טהור, או כיוון שיכול להתפשט יותר טמא.
 - **פת"ש** – לדוה"פ כיוון שקטן טהור שדנים הכתם כפי שלפנינו.
- **בהרבה בתים אין כינים?** וגם כשיש לא מגיעות לגריס.

- גרש"ק, כו"פ: תולים בכינה המצויה כ5 מ"מ.
- חת"ס, טה"ב, אחרונים, הלכה: עד גריס שכך גזרו. התחיל כתלייה אבל בסוף נעשה חלק אינטגרלי מהגזירה ללא תלות בשינוי המציאות.

מחלוקת דומה - האם צריך "כגריס ועוד" כשהדם ודאי מגופה כגון שיש בגד צמוד לאותו מקום ואותו מקום בדוק לכינים (נדה יד):

- תוה"ש, דר"ט, טה"ב, הלכה: רק מעל גריס. פחות מגריס = לא גוזרים גם כשאין תליה טמאה.
- כו"פ: דם שודאי מגופה – טמאה בכלשהו.

תליה בכינה בדם שחור:

מע"צ, סד"ט: לא, שאין למאכולת דם שחור.

**מקום הכתם (סעיף ו')
האם תולים כינה בגופה?**

- **רמב"ם, ר' שמחה, ש"ן:** לא, טמאה בכלשהו. הגוף בדוק אצל כינים.
- **מקור:** נדה נז ברייתא: ספק בבשרה – טמא, בחלוקה - טהור. ספק = מגריס ומטה, שמא מכינה והוכרע בברייתא שבבשרה טמא.
- **קושיה:** נדה יד: אותו מקום בדוק לכינים. תירוץ: בשרה בדוק יותר מחלוקה.
- **קושיית הראב"ד:** נדה נח: ר' ירמיה טיפין על בשרה מהו? **לראב"ד הספק לעניין צירוף,** מוכח שגם בבשרה צריך מעל גריס?
מ"מ מתרץ: לרמב"ם **הספק במראה** האם מוכח שאינו מגופה, כעין השאלה "לרוחב ירכה מהו" הגמ' נשארה בתיקו ופסק הרמב"ם לחומרא. כלומר הוא על אופי המראה ולא על השיעור.
- **שאר ראשונים, שו"ע, ב"ח, תוה"ש:** תולים, עד גריס ועוד. שגם בבשרה יש כינים, שרק באותו מקום אין כינים (נדה יד), המח' היא כמותית.
ראיה: נדה יד – מר' ירמיה שאומר טיפין טיפין לעניין צירוף.

צירוף כתמים לכגריס (סעיף ח' - ט')

- **נדה נח:** "בעי רבי ירמיה: כשיר מהו, כשורה מהו, טיפין טיפין מהו, לרוחב ירכה מהו? ת"ש: על בשרה ספק טמא ספק טהור - טמא. על בשרה - מאי לאו כי האי גוונא? לא, דלמא דעביד כרצועה. (דלמא עביד כרצועה דחויא בעלמא)" **נדה נט:** כתם ארוך מצטרף, טיפין טיפין אין מצטרפים.
- **תוס', ראב"ד, רשב"א להלכה, טור, ב"ח:** דף נח ר' ירמיה – בצירוף על בשרה. דף נט ברייתא – בצירוף על חלוקה.
- **רשב"א, שו"ע, ש"ך:** דף נח – אם צורתם מוכיח מאיפה הגיעו. דף נט – בצירוף (בין בחלוקה ובין בבשרה).
- **רש"י, רא"ש, רמב"ם:** אין תליה במאכולת בבשרה. דף נח - בבשרה ובשאלה על הצורה ולא צירוף. דף נט - בחלוקה ובצירוף כתמים ולקולא שאין מצטרפים.

צבעוני ושאינו מקבל טומאה (סעיף י')

דבר שאינו מקבל טומאה

דבר שלא מקבל טומאה: נדה נט:

- **ר' יעקב, ראב"ד – טמא.**
ראיה: נדה נח: ר' ינאי משתיתא מקבל כתמים וזה פשוטי כלי עץ.
 - **ר' נחמיה, רב, אמוראים שדנו בר' נחמיה, רב אשי (נדה נח), הלכה לשאר ראשונים – טהור.**
תירוץ ראית הראב"ד?
○ **תוס':** יש טומאה המטמאת משתיתא - טומאת נגעים לכן מקבלת כתמים. ורק בדבר שלא מקבל טומאה כלל לא גזרו.
■ **מנחת יעקב:** בנין המחובר מקבל טומאת כתמים.
■ **סד"ט, כו"פ:** חולק וטהור.
○ **שאר ראשונים:** זה כלי אריגה ומקבל טומאה.
 - **סברת ר' נחמיה שטהור: נדה נט:** "ונקתה לארץ תשב" ישבה לארץ נקתה שקרקע לא מקבל טומאה. אסמכתא שכתמים עצמן דרבנן, ועוד: הפס' מדברי קבלה. אלא חכמים לא גזרו. למה?
 - **תוס':** כיון שהמשטח טהור, גם האישה. עיקר הגזירה איסורית והורחבה לטומאה וטהרה.
 - **רשב"א:** לא מקבל טומאה = לא מצוי ולא גזרו.
 - **ר"ן, נוב"י:** כשהמשטח טמא טימא גם האישה, שאחרת יטהרו המשטח. עיקר הגזרה לטומאה וטהרה והורחבה לבעלה. כשהמשטח עצמו טהור אין טעם לאסור לבעלה.
 - **חוו"ד:** תקנו דין כתמים בימי הבית כדי לשמור על טהרת הכלים, ולכן הקפידו רק בדברים שמקבלים טומאה.
- נפק"מ:**
- **כתם בדבר שלא מקבל טומאה המונח על דבר המקבל טומאה:**
 - **סד"ט, גר"ד ליאור כר"ן:** התחתון נטמא במשא שדם נידה מטמא במשא לכן גם האישה טמאה. כר"ן שעיקר הגזרה לטומאה וטהרה. אצלנו התחתון טמאה במשא לכן גם האישה נאסרת לבעלה.
 - **רוה"פ:** האישה טהורה (כתוס' ורשב"א):
 - א. אחרונים לא חילקו.
 - ב. הפוסקים דנו אם הנייר מקבל טומאה (פת"ש). לרוה"פ לא מקבל טומאה וטהרה. לסד"ט בלאו הכי טמאה שהאישה אוחזתו ומקבל טומאת משא.
 - **משטח שלא מקבל טומאה מדם אך מקבל טומאה אחרת כנגעים האם מקבל כתמים?**
 - **תוס', ש"ך – כן** כמשתיתא, שרק דבר שלא מקבל טומאה כלל לא גזרו.
 - **ר"ן:** לא ומשתיתא עצמה מקבלת טומאה.
 - **כתם בדבר המקבל טומאה מדרבנן ככלי זכוכית ופשוטי כלי עץ רחבים:**
 - **רוה"פ, טה"ב, שבה"ל:** טהורה. **לר"ן** מובן שהאישה טמאה שמא יטהרו הבגד וכשטמא מדרבנן זה גזירה לגזירה.
 - **נוב"י – מטמא. ערוה"ש – יש** שהחמירו. לתוס' סביר שטמאה שכיון שהמשטח טמא הושוו טומאה ואיסור.

דברים מעשיים היום:

- א. **אסלה המחוברת לקרקע:** וקרקע לא מקבל טומאה. תלוי במח' מנח"י וסד"ט.

- ב. **נייר: פת"ש:** מח' הפוסקים והוכרע שלא מקבל טומאה. **טה"ב, אג"מ - כ"ש** נייר טואלט שהוא חד"פ שנעשה רק לקינוח.
- ג. **בגדי ניילון ופלסטיק:** שמיוצרים מבאות הנפט ולא גדלים מהארץ.
- ד. **פד תחבושת היגיינית:**
- **גר"מ אליהו:** מקבל טומאה שמיוצר לספוג דם ואחשביה. וכן **גר"ד ליאור** שחושש לסד"ט והרי פד מונח על התחתון.
 - **רוה"פ:** לא מקבל טומאה (טה"ב).

צבעוניים

בגדי צבעונין: נדה סא:

- **ת"ק, (רמב"ן):** טמא, שמא זה דם. רק בעד דרוש לבן שצריך וודאות.
- **רנב"י:** טהורה. לא גזרו להציל נשים מכתמים. סברה: **רש"י** – לא ניכר הדם טוב על צבעוני.
- **ר' שמחה, ראב"ן (טה"ב – טעות סופר):** רק לטהרות. לבעלה טמא.
- **רוה"פ, רמב"ם, רא"ש, שר"ע, רמ"א:** כרנב"י, אף לבעלה.
 - **רמב"ם, רמ"א:** כדאי אף לכתחילה (רמב"ם – תיקנו ללבוש).
- מקור: מפולמוס של אספסינוס שרצו לגזור לא ללבוש ואמרו שעדיף שלא כדי להציל מכתמים, אולי לרמב"ם הייתה גרסא אחרת בגמ'.
- בז' נקיים:
- **רמ"א – אסור.**
- **אחרונים:** באישה שיש לה בעיות של כתמים מותר.
- **טה"ב:** לספרדים מותר לכתחילה.

בגד פנימי צבוע (כתונת זמנם, תחתון בזמנינו):

- **חת"ס (פת"ש):** לחומרא. דווקא בחיצוני הקלו, כמו שבחורבן רצו לגזור דווקא על מה שמתנאה בו.
- **רוה"פ:** לקולא. בסוף הדם לא ניכר ואולי גזירה עתיקה מהחורבן.

כתם על בגד בצבע בהיר (צהוב ורוד וכו'):

- **מ"צ, דר"ט, טה"ב:** טהורה. הראשונים לא חילקו.
- **דרכי תשובה, שבה"ל:** טמאה שסברת רש"י רק כשלא ניכר.

כתם על בגד מנומר: הכתם גם בחלק הלבן וגם בצבוע: בחלק הלבן אין שיעור אלא בצירוף החלק הצבוע (פת"ש):

- **מ"צ, רוה"פ:** טהורה. קולת צבעונים משום שלא גזרו לשיטתו, לכן מה שבחלק הצבוע טהור ולא מצטרף.
- **חור"ד, שבה"ל – טמאה:** זה כתם אחד, ובחלק הלבן ניכר שהוא דם, ומצטרף.

הכתם על לבן צבעוני ולבן, ובשני הלבן יחד יש שיעור, האם נחשב כשני כתמים קטנים וטהורה או כאחד למרות שיש צבעוני באמצע?

- **מ"צ, טה"ב – טמאה,** שהצבוע לא מצטרף אבל גם לא חוצץ ונחשב ככתם אחד.

○ **גר"ז – טהורה שגם חוצץ.** דוחק.

תליה בפשפש (סעיף ז')

נדה נח: מח' רשב"ג וחכמים הנ"ל בסעיף ה', עד כמה חכמים תולים: עד פשפש כתורמוס.

- **רשב"א, ר' ירוחם, ט"ז, ש"ך:** במקום שמצויים פשפשים תולים בהם גם לרשב"ג אפילו לא הרגה או הריחה.
- **רא"ש, שר"ע:** הרגה פשפש או הריחה בו תולה בו עד כתורמוס.
- **ב"י:** רק כשמצוי קצת, ובמקום שמאוד שכיח תולה בכל מקרה. לא חולק על הרשב"א.

צריך כתם מרובע?

- **רש"י:** כן.
- **רשב"א, רא"ש, ב"י:** במקום שמצוי לא צריך.

מקום הכתם (סעיף י"א - י"ז)

כתם על בשרה (סעיף י"א)

נדה נז – נדה נח: באותו מקום – טמאה שבדוק לכינים. בעקב, ואגודל רגלה, שוק מבפנים – טמאה שכנראה נטף.

- **ב"י:** וכ"ש שאר הרגל.
- **ב"ח:** הרגל כנגד האגודל.
- **ט"ז:** ניתן להקל בנמצא על ראשי שאר אצבעותיה.
- **חבק:**
- **רש"י:** מקום מתיחת הגידים החובקים את הירך והשוק.
- **ערוך:** מקו הלולאות כשנועלים אנפילאות.
- **ערוך:** מקום שמתכסה ע"י כפיפת השוק על הירך.
- **רמב"ם, טור, שר"ע:** מקומות הנדבקים כשתעמוד ורגליה יגעו זה בזה.

● **ידיה – קשרי אצבעותיה:** טמאה, שעסקניות הן.

- **רשב"א, ר' ירוחם:** דווקא כשבדקה עצמה ולא נטלה ידיה אח"כ.
- **רמב"ם, רמב"ן, ב"י, שר"ע:** תמיד טמאה.
- **ט"ז:** נתעסקה בכתמים בידיה תולה אפילו שלא נמצא על חלוקה.

התעסקה בכתמים יכולה לתלות?

- **ט"ז:** דווקא בידיה ולא בשאר גופה.
- **סד"ט, פרישה:** גם בשאר גופה.

אמרה ברי שלא נגעתי? סד"ט: נאמנת.

גב היד: פת"ש – טהורה.

- **רגליה: נדה נח: על ראש גודל – טמאה. שאר האצבעות:**

- **ב"ח:** טהורה.
- **רמ"א:** טמאה.

עקבה: שוע – טמאה, שמא נגעה באותו מקום כשהתיישה.

כתם על בגדה (סעיף י"ב - י"ז)

נדה נז: נמצא על חלוקה למטה מן החגור טמאה. נמצא על בשרה למעלה מן החגור טהורה. והא תנן – שלא כנגד בית התורפה – טהורה.

- ל"ק – המשנה השנייה בעברה בשוק טבחים שבא מהעולם וטהורה.
- ל"ב – הזדקרה, ומתחת לחגור כמעל החגור.
 - רמב"ם, ב"ח: ל"ב – מצטרף לתירוץ הראשון וגם בעברה בשוק טבחים, וטהורה אם על חלוקה או על חלוקה ובשרה.
 - רשב"א, ש"ע, ש"ך: ל"ב בלא עברה בשוק טבחים. על בשרה וחלוקה, או בשרה – טמאה. רק חלוקה – טהורה.

נפק"מ הזדקרה ועל חלוקה לבד מן החגור ומעלה.

- רשב"א, ש"ע – טהורה.
- רמב"ם, ב"ח – טמאה.

למטה מן החגור: לכ"ע טמאה.

עברה בשוק טבחים עם 3 חלוקים ונמצא בתחתון: ש"ע: עדיין טהורה. טעם:

- שמא ניתז מלמטה מבין רגליה.
- שמא התקפלו בגדיה העליונים.
 - בימינו אם אין במה לתלות תולים, אך אם לא – טמאה. שבגדינו אינם כותנות, וגם לא פתוחים מבית הצוואר ומטה.

על בשרה בלבד:

- לא נזדקרה: חגור ומטה – טמאה. ומעלה – טהורה.
- נזדקרה: טמאה בכל מקום. טעם: שראויה מגופה לראות ושם ראתה, חזקה שמגופה בא.
- בשוק טבחים:
 - רמב"ם, ש"ע: טמאה.
 - ראב"ד: אם יש לתלות – תולה.

על בית יד (סעיף י"ג)

- נדה נז: ראתה על שרוולה, אם מגיע כנגד אותו מקום – טמאה.
- רשב"א: אפילו אם יכול ליגע שם רק בשעה שמתכופף הרבה.
- ח"א: אם קשור: טהורה.

פושטתו ומתכסה בו (סעיף י"ד - ט"ז)

נדה נז: הייתה פושטתו ומתכסה בו בכ"מ שימצא בו טמאה.

- רשב"א: כשאינו מהודק.
- ר' ירוחם: שתי נשים שכיסו ראשן בחלוק אחד שתיהן טמאות מספק.
- רשב"א: וכן לעניין כתם לקולא, אם יש לה כתם בצווארה ופושטתו ומתכסה בו תולה אפילו אם הכתם במקום שא"א לתלות בו את הכתם.

תלית כתם בכתם (סעיף י"ז)

נדה נט: היו עליה טיפי דמים למטה וטיפי דמים למעלה תולה בעליון עד כגריס.

- תוס', רא"ש רשב"א, ש"ע: אם יש כתם בבגדה העליון שהוא יותר מגריס תולה בו את כל כתמי הבגד התחתון.

גודל העליון שתולים בו:

- רוב הראשונים, ש"ע: כגריס ועוד.
- ראב"ד: אפילו אם הכתם העליון כגריס (בלי ועוד)

באותו צבע דווקא? ב"י, פת"ש: כן.

אם לא יודעת אם התהפכה: ש"ע: טמאה שחוששים שכן. ורק אם בטוחה שלא – טהורה.

דיני תליה (סעיף י"ח - ל"ב)

באנשים אחרים (סעיף י"ט)

נדה כא: תולה בבנה ובבעלה.

- רשב"א, רמב"ם, סמ"ג, תרומה: אם נתעסקו בכתמים תולה שמהם הגיע.
 - מרדכי, רמ"א: וכן באשה ששכבה אצלה.
 - סד"ט: תולה אף במכת בנה ובעלה.
- אם אין עליהם דם:

רמב"ן: לא תולים.

- ב"י: אם עוסקים בדבר שדרכו לינתז תולה בהם אף שלא נמצא עליהם דם.
- פת"ש, סד"ט: אם על בגדם - תולה.

בעלה זב דם:

- רשב"א, ש"ע: תולה.
 - פת"ש: רק אם הוא זב דם אף שלא בשעת הטלת מי רגליים.
 - מהר"ט: תולה בו דם שיוצא כל זמן שיש לה דין פולטת ש"ז (ג' ימים).

ספק נתעסקה בכתמים (סעיף כ"ב)

ספק עברה בשוק של טבחים, או ספק ישרה בצד המתעסקים:

נדה נח: אינה תולה בהם.

מקום שיש בה חזירים וכד' (סעיף כ"ג)

נדה נח: עיר שמצויים בה חזירים אין חוששים בה לכתמים.

- רא"ש, רשב"א, רמב"ם: עיר שבכל מקום מתעסקים בהם, או שיש בהם חזירים שיש חשש שלא שמה לב שהתלכלכה תולים בה כל הכתמים.
 - רא"ש: ואם אין נבלות ושרצים מוטלים באשפה בשוק לא תולה בחזירים.
 - מ"מ: ברי שלא נגעה – לא תולים.
 - רשב"א: היום אין תולים בחזירים.

תליה בכתמים אחרים (סעיף כ"ג - כ"ד)

נדה נט:

- ל"ק דרבא: נמצא עליה מין אחד תולה בו כמה מינים. נתעסקה במין אחד אין תולה בו אלא אותה המין.
- ל"ב דרבא: נתעסקה במין אחד תולה בו מינים הרבה: ומעמידים שזה בשחטה תרנגולת.

הלשוונות חלוקות?

- רשב"א, ר' ירוחם, ראב"ד, ריטב"א, טור, ש"ע: הלשוונות לא חלוקות, מצאה עליה כתם מכל צבע תולה בו את שאר הכתמים. נתעסקה בכתמים תולה דווקא את אותו צבע, אך תולה כל מיני אדום בכל מיני אדום וכד', נתעסקה בתרנגולת תולה בה את כל הצבעים.

אדום בשחור: טור, ש"ע: לא.

- ר"ח, רא"ש, רמב"ם, רמב"ן: הלכה כל"ב ותולה צבע אחד בצבעים אחרים רק בשחטה תרנגולת.

נתעסקה בציפור (סעיף כ"ה)

נדה נח: שתי נשים שנתעסקו בצפור אחד, ואין בו אלא כסלע דם, ונמצא כסלע על זו וכסלע על זו - שתיהן טמאות.

• **תוס', ב"ח, ש"ך:** רק אם נשאלו יחד כשתי דרכים.

• **רשב"א, ט"ז:** גם אם נשאלו אחת אחר השנייה אחר שנוודע לשתיהן הכתם, ששונה משתי שבילים שכאן רק אם יש סיבה לתלות תולים, אך שם בחזקת טהרה.

מצאה יותר מכדי עיסוקה (סעיף כ"ו - כ"ח)

נדה נח: ספק שלא נפשט של ר' ירמיה נתעסקה בכגריס ונמצא עליה כגריס ועוד.

• **ר"ח, רא"ש, טור:** טמאה.

• **רמב"ם, רשב"א:** מצאה כשני גריסין או פחות טהורה. יותר - טמאה. שתולים עד גריס יותר - בדם שנתעסקה בו + גריס ממאכולת.

נתעסקה בפחות מגריס ונמצאו 2 גריסין?

• **ב"י:** טהורה. שים הפחות מכגריס של מה שהתעסקה באמצע - אין כאן שיעור עכשיו שהחלקים האחרים מפוצלים וכל אחד פחות מגריס ותולים במאכולת.

• **ט"ז, ש"ך:** טמאה - שרק כמות שנתעסקה + גריס ממאכולת.

לא יודעת שיעור מה שנתעסקה בו:

• **רשב"א:** תולה בו כל שיעור.

מאכולת רצופה (סעיף כ"ח)

נדה נט: רבי חנינא: מצאה כגריס ועוד ומאכולת רצופה בו טהורה.

• **רמב"ם, רא"ש, רמב"ן, רשב"א:** עד שיעור שני גריסים, ואפילו לא נתעסקה בכתמים.

זיהוי הדם (סעיף ל' - ל"א)

דמיון בכתמים (סעיף ל')

• **ל"א ברשב"א:** אין תולים בכתמים כיוון שצריך שיהיה דמיון מלא בין העיסוק לבין הכתם ואין אנו בקיאים.

• **רשב"א, רמב"ן, ראב"ד, תוס':** אין צריכים לדמות כלל ותולה מן הסתם כל צבע בצבע.

○ **ב"י:** אא"כ ברור לה שאינו דומה שאז לא תולה.

העברת סמנים (סעיף ל"א)

נדה סא-סב, **רשב"א, טור, ש"ע:** רוק תפל, ומי גריסין, ומי רגלים, ונתר, ובורית, קמוניא, ואשלג - העביר ולא עבר או דיהה - זה צבע. אם כן - עשוי להיות דם.

• **רמב"ם:** אינה חוששת לכתם עד שייודע שהוא דם.

○ **מ"מ:** רק כשיש לה ספק אם הוא דם או צבע, ובכל מקרה עד שלא העבירה - טמאה.

○ **רשב"א בדברי הרמב"ם:** אם לא יכולה להעביר - טהורה.

• **רמב"ן:** מועיל רק לטהרות ולא לבעלה.

• **ב"י:** היום אין בקיאיין בז' סמנים.

משתייתא (סעיף ל"ב)

נדה נח: נתעסקה במשתייתא ואשתכח לה דמה תיזיל ותיתא.

• **רש"י:** חוזרת לעבודה כרגיל ורואה האם אותו הדבר מזדמן לבין רגליה טמאה, ואם לא טהורה.

• **רשב"א:** רק בדבר שבדוק לה.

דיני עדים (סעיף ל"ג - ל"ח)

עד הבדוק לה (סעיף ל"ג - ל"ה)

ללא ריעותא בעד (סעיף ל"ג)

נדה יד: נמצא על שלו או על שלה מיד טמאים. ל"ק - שאותו מקום בדוק לכינים, ל"ב: רחוק הוא לכינים. נ"מ למאכולת רצופה.

• **רשב"א, מ"מ, רמב"ם, ר' ירוחם:** לל"ק - אפילו יש כינה רצופה - טמאה.

• **רש"י:** אם הכינה רצופה על הדם ממש טהורה בכל מקרה. ב"י: רק לעניין טהרות, ודוחק.

בדקה והניחתו בקופסה:

• **לכ"ע טמאה ספק דאורייתא שמא הרגישה אף בכלשהו ואפילו עגול וכינה מעוכה בו, שבאותו מקום אין כינים וכנראה נמעך אחרי. כל המח' בשאינו בדוק והניחתו בקופסה.**

ראשונים: וכן כשלאחר הבדיקה הניחתו בקופסה וכשהסתכלה לאחר זמן מצאה דם שבקופסה אין כינים.

הניחתו מגולה:

○ **טור, ב"י בטור, ב"ח, ט"ז:** וכן כשהניחתו מגולה טמאה.

○ **רשב"א:** רק אם הניחה במקום מכוסה בקופסא.

ריעותא בעד (סעיף ל"ד - ל"ה)

נדה יד: בדקה בו והניחתו תחת הכר - עגול טהור, משוך טמא (ראב"צ, הלכה):

• **ראב"ד, ש"ע:** עגול טהור עד גריס ועוד. שתולים בכינה המצויה שם. משוך טמא בכלשהו שמוכח שמהקינוח.

נדה יד: בדקה וטחתו בירכה: רב ושמואל: טמאה.

• **תוס', רשב"א, שאר ראשונים, ש"ע (בכתמים הקל):** כהניחתו תחת הכר. משוך בכלשהו עגול מעל גריס. בעגול תולים בכינה מהירך:

○ **סד"ט - בג' ימים ראשונים** טמאה שלא תולים בכינה.

○ **מע"צ - מקל.**

• **רמב"ם, רא"ש, רא"ה, רמ"א, ב"ח, ש"ך:** כהניחתו בקופסה. אפילו עגול בכלשהו.

שורש המחלוקת:

• **רשב"א:** גרסה שונה ומקרה שונה. לא ויכוח עקרוני.

○ **תוס' ורשב"א:** כגרסת רש"י "ומצאה עליה דם".

רשב"א: מצאה בעד ובירך. יש תלייה בכינה שרק אותו מקום בדוק מכינים (נדה יד) לכן מחלקים בין עגול למשוך. סברה: לאחר ששללנו כינה טמאה מדאו', שהעד בדוק והדם בא מגופה.

○ **רמב"ם כגרסת ר"ח:** "מצאה עליו דם". דם רק בעד אז לא תולים בכינה, שכשבירך אין דם, הדם מגופה, שלא סביר שכל הדם שבירך התקנח בעד. וצריך עיון, אם דם מגופה איך לא ניכר בירך? ט"ז: ייתכן שטחה בירך חלק העד הנקי או שלא טופח ע"מ להטפיח.

דחיה: רא"ש פירש המקרה כרש"י ופסק כרמב"ם, וריטב"א הפוך – גרס כר"ח ומפרש כרש"י. שאר ראשונים לא חילקו האם הדם גם בירך.

○ רמב"ם: הלכה כרבי שמדאו'.

המטהרים:

- ר"ח, רא"ש, טור, שו"ע: ר' יוסי כר' חייא ור' יוסי, ור' יוסי רק טיהר מדאו' אך טימא מכתם.
- רמב"ן, רשב"א: מעיקר הדין טהורה לגמרי כר' יוסי, אך יש להחמיר.
- ראב"ד: כאן רבי ור' חייא נגד ר' יוסי, והלכה כרבים שלא כר' יוסי. קשה שלר"ז ר' חייא = ר' יוסי.
- ראשונים, נ' אשכול: ראב"ד סובר שר' יוסי מטהר מנדה אך מטמא ככתם וחולק על ר"ז.
- ש"ך: בירושלמי נדה ב, א: ר' יוסי מטמא ככתם שלא כר' חייא, ופסק כירושלמי.

האם עד שאינו בדוק = כתם לגמרי?

- תלייה בכינה כיום?
 - חת"ס: אין לטהר כיום בגריס אלא כשיעור כינה בזמנינו.
 - רוה"פ (טה"ב): עד גריס ועוד. עד לא בדוק = כתם לגמרי.
- בדקה בעד לא בדוק שלא מקבל טומאה:
 - גר"ז: מעל גריס טמאה שמא הרגישה וסד"א. גר"ז = חת"ס.
 - טה"ב: טהורה. עד לא בדוק = כתם.

טחתו בירכה מבחוץ שלא כנגד אותו מקום:

- רש"י, שו"ע, רוב אחרונים: טהורה גם מעל גריס. שיש ס"ס – שמא מהירך ואם מהעד, שמא מלפני כן. משמע שהדם בעד בלבד.
 - גר"ז: הקל רק כשדם גם בירך. אם רק בעד טמאה מעל גריס שתלייה בירך רחוקה כי אין בה רושם.
 - ט"ז: די על העד בלבד.

ש"ך:

- א. לרש"י לא טהורה לגמרי וכוונתו שלרבי כה"ג טמאה רק ככתם.
- ב. גם אם מטהר לגמרי – זה כשנמצא דם גם בירך, כשדם רק בעד אין זה ס"ס, שלא מתהפך ומשם אחד – אם מגופה, תוה"ש – זה בסדר הכרונולוגי ההגיוני.

הניחתו במקום שיש לתלות בכתם:

- רמ"א: ק"ו שטהור אף במעל גריס.

בדקה בעד בדוק ונמצא דם משוך אך יש במה לתלות כטחורים:

- ט"ז: תולה שלא בשעת וסתה.
 - ש"ך: ולא בג' ימים ראשונים, שלא תולים לדעתו אך במכה שמוציאה דם.
- חו"ד: אף בשעת וסתה תולה.

הגדרת עד בדוק (סעיף ל"ו - ל"ח)

הגדרת עד בדוק ואינו בדוק:

- תוס', רמב"ן: עד בדוק שהסתכלה בו לפני בדיקה. אם לא הסתכלה אינו בדוק אף שבדקה בעבר שמא התלכלך.
- רשב"א, ריטב"א שו"ע: בדקתו מתישהו בעבר ולא נודע שהתלכלך, אף שלפני הבדיקה לא בדקתו שחזקה

ט"ז: לשיטתם בתלייה בכינה בגופה:

○ תוס', רשב"א: לשיטתם שכתם בגופה צריך שיעור, שגם בגופה יש סבירות לכינים ותולה בהם. לכן פה שטחתו בירכה תולה בכינה אך במשוך שניכר שמגופה לא תולה. בעגול תולה בכינה, אף שנמצא דם רק בעד. שיתכן שכל דם הירך התקנח בעד. שו"ע עקבי כשאר ראשונים.

○ רמב"ם: כתם בגופה טמאה בכלשהו שכינים בגוף נדירות ולא תולים בהם. לכן פה לא מועיל שטחתו בירכה ואכן ש"ך עקבי כשיטה זו.

דחיה: רא"ש, רמ"א, ב"ח כאן כרמב"ם ושם כשאר ראשונים.

• ש"ך: המחלוקת גם בשיטת האומרים שכתם בגופה צריך שיעור: יש כינים בגופה אך פחות מאשר תחת הכר.

○ תוס', רשב"א: במראה עגול תולים בכינה, שאם הדם מגופה, היה משוך ולא דומה לטיפין טיפין שמחמירים בגופה, שמצטרפים ולא תולים כל טיפה בכינה. שלא כל כך מצויות בגופה אך אצלנו תולים שהרגה כינה אחת בעד.

○ רמב"ם: לשיטתו שבגופה לא תולים בכינה. רא"ש: גם אם בגופה תולים בכינה, אצלנו בבדיקת עד (בדיקה באותו מקום) נחשב סד"א, ולא תולים.

• רעק"א: אם נמצאת בו כינה מעוכה לכ"ע תולה בו שאינה תלייה בעלמא, אלא כינה לפניך.

תלייה לקולא בבדיקת עד הבדוק: שו"ע: כגון שהניחתו תחת הכר במראה עגול לכ"ע תולים בכינה. רמ"א קפז - תולים במכה שידוע שמוציאה דם. איך תולים בעד שהוא סד"א?

• ב"י: כי לא הרגישה.

○ ט"ז: כלומר אין כאן סד"א. צ"ע שהוכתה הרגשתה ע"י העד? וט"ז עצמו כתב להלן שבדיקת עד היא סד"א.

○ חו"ד, מקור מים חיים: כשניתן לתלות שהדם ממקום אחר (מכה, כינה) לא חוששים שהרגישה ואינו דאו'.

עד שאינו בדוק (סעיף ל"ו - ל"ז)

נדה יד: הניחתו בקופסא בלי בדיקה:

• רבי (רמב"ם) – טמאה ודאי. עגול טמאה רק מעל גריס. משוך?

○ רו"ה: טמאה בכלשהו שמשיתנו מעידה שמגופה, שמטמאה ודאי ולא בדוק = בדוק, כל שאי אפשר לתלות בכינה.

○ שאר ראשונים: טמאה רק מעל גריס, ששמה מעוכה בו כינה מקודם ונהיה משוך ע"י הבדיקה.

• ר' חייא (ראב"ד, רא"ש, ר"ח, שו"ע): טומאת כתם, ספק טמאה רק מעל גריס ואף משוך.

הגמ' תולה במחל' זו את מחל' ר"מ ור"י ברואה דם עם מי רגליים האם טמאה ביושבת. והלכה כר' יוסי שטהורה.

שנשאר נקי. אינו בדוק = נטלתו ממקום ששומרת עדים אך לא בדקתו מעולם.

עד מלוכלך: אספתו מהשוק וכו' – מקום שדמים מצויים:

- **רשב"א, ריטב"א, רמ"א:** לכו"ע טהורה גם מעל גריס.
- **ראב"ד, גר"ז:** טמאה מעל גריס. **טה"ב** – ראב"ד דיבר בלא בדוק ולא במלוכלך.

חלוק (סעיף ל"ט - נ"ג)
חלוק שאינו בדוק:

- **רשב"א, ראב"ד, שר"ע:** טהורה גם מעל גריס.

והרי עובר בכביסה?

- **כו"פ:** בדר"כ לא בודקות חלוקן אחר כביסה, וזה לא בדוק.
- שבה"ל, טה"ב:** בימינו המכונה מסירה הכל ונחשב בדוק אא"כ תולה כביסה בחוץ ויש סיכוי שהתלככה שוב.

מה שונה מעד שאינו בדוק?

- **ט"ז:** כעד לא בדוק. שם הצניעותו בחזקת נקי, ופה אפילו לא בדקה אותו ולכן – טמאה.
- **ב"ח, ש"ך:** לא כעד שאינו בדוק שאינו עד.

השאיילה (סעיף מ' - מ"ג) – תליית קלקלה במקולקל

בדקה והשאיילה לישראלית (סעיף מ')
נדה נח, שר"ע: בדקה חלוקה והשאיילתו לחבירתה, היא - טהורה, ושניה טמאה.

למה צריך שתי בדיקות לפני לבישה ואחרי?

- **ב"ח:** אם לא בדקה אחרי – בדיקה ראשונה לא מספיקה.
- **פרישה:** אחרי לא בדקה החלוקה אלא את עצמה ותולים שנשאר.
- **ש"ך:** לחדש אף אם מצאה כתם בשניה טהורה.
- **ט"ז:** כשלא בדקה בתחילה, בדיקה שנייה לא מועילה שלא מעינת טוב, שיודעת שאין נפק"מ אם תמצא כתם.

לנכרית ולישראלית נדה (מ"א):

נדה נט: השאיילה חלוקה לנכרית או לישראלית נידה תולה בה. אמר רב: בנכרית הוואה.

- **רש"י, רשב"א, מ"מ ברמב"ם, שר"ע:** שמסוגלת לראות (קולא).
- **ב"י ברמב"ם:** שהשאיילה בזמן שהיא רואה דם בפועל (חומרא).

טעם התלייה בנוכרית, ותלייה היום שמקפידות:

- **ב"י:** שלא מקפידה על דמיה. **שבה"ל:** לכן היום שמקפידות לא.
- **ש"ך, ט"ז:** תולים שתולים במקולקל. רלוונטי גם היום.

מתי תולה בה?

- **שר"ע:** אף בז' נקיים שלה.
- לכאורה ש"ך וט"ז התולים הטעם בתלייה יחלקו (ראה סד"ט שדן בזה).
- **רמ"א:** לא בג' ימים ראשונים.

השאיילה לטמאות או למרובות דמים (סעיף מ"ב - מ"ג)

תלייה בבתולה שנבעלה בדמי בתולים ודמי טוהר:

נדה ס: שוין שתולה בשומרת יום כנגד יום בראשון שלה וביושבת על דם טוהר ובבתולה שדמיה טהורים.

- **רשב"א:** בתולה = בתולת דמים שנבעלה. ותולים בבתולה אע"פ שאין נותנים לה אלא בעילת מצווה ופורש.
- **רשב"א, רמב"ן:** אין תולים ביושבת על דם טוהר.
- **ראב"ד, רמב"ם:** תולים.

השאיילה חלוקה לבעלת כתם ונמצא כתם על החלוק: נדה ס: בעא מיניה רבי יוחנן מרבי יהודה בר לואי מהו לתלות כתם בכתם. אמר לו: אין תולים.

השאיילה חלוקה לחברתה ומצאה כתם ספק ממי?

- 2 טהורות 21 טמאות סד"ר לקולא. מה ראית לטמא זאת ולא זאת.

משאיילה טהורה:

- **שואלת זבה קטנה בראשון:** משאיילה טהורה שתולה בשואלת ששואלת כבר טמאה.
- **שואלת זבה קטנה בשני או גדולה בשבעה:**
 - **רשב"ג, שאר ראשונים, שר"ע:** תולים במקולקל שמשאיילה טהורה. בכתמים מקלים.
 - **רבי, רמב"ם (כרבי מחברו):** לא תולה בה, ושתייהן טמאות.

האם זה בירורי או הכרעתי של תלייה לקולא?

- **רשב"א, ט"ז:** הכרעתי טכני – בדרבנן הקלו "תולים המקולקל במקולקל". פסחים ט 2 סאים חולין ותרומה ותולים שחולין נפל לחולין ותרומה לתרומה שזה ודאי הכרעתי.

האם גם ביום השני נתלה יותר?

- **רשב"ג:** כן אף שמקלקלה יותר, ואף בידה לטבול, שעדיין לא טבלה ומקולקלת.
- **רשב"א בתרומה וטבל שנפלו: שאין תולים כשקלקלה.** ש"ך ק"א – איך תולים פה שהרי מקלקלה יותר?

ט"ז: שם מחיל עליה שם חדש כגון שאסור באכילה שיאסר גם בהנאה לא תולים בבהמה נבלה שנאסר בהנאה. כאן לא מחיל שם חדש מאריך השם הקודם כרשב"א.

○ **רבי: לא תולים.**

- **ר"ח:** שמקלקלה יותר שהרי סתרה מניינה. ואף 55 מקלקלה יותר.
- **רב אדא:** בידה לטבול ונחשבת טהורה למרות שטכנית לא טבלה (אף שלשמש עליה להמתין עד הערב), וכיוון שלא מקולקלת לא תולים. אך 55 מהנקיים שלא יכולה לטבול – תולים.

- **רש"י, חו"ד:** בירורי – זבה קטנה ביום אחד לכו"ע תולים שמעיניה פתוח וסביר שהדם ממנה. **זבה קטנה ביום שני מח':**

- **רשב"ג:** כן יותר סביר שממנה, שאתמול היה מעיינה פתוח. והוא הדין לזבה גדולה בז' נקיים שעדיין יותר סביר שדם ממנה כיוון שלא השלימה שבעת נקיים.
- **רבי:** לא שמעיינה סתום, ואין בירור שהדם ממנה.

מדוע רש"י לא כרשב"א? צ"ע לרש"י מפסחים ט ששם אין בירור ותולים.

- א. בתרומה לא מקלקלים המקולקל יותר. אצלנו כן, שסותרת מניינה? לכן הוסיף שיש בירור.
- ב. **חור"ד:** בתרומה יש חזקת כשרות לחולין. כאן אין תועלת לחזקה, שגם כתם הנמצא לטהורה לבדה נטמאת למרות שייתכן שבא מעלמא, ולא תולים, גם בשני אין לתלות בטומאה להציל הטהורה לכן הצריך רש"י תלייה בירורית.

שואלת סיימה שבעת נקיים ולא טבלה:

- **לרש"י לא תולה בה לאחר ז' קיים שמעיינה סתום.**
- **לרשב"א ורש"ע:** (פת"ש):
 - **לבוש, תפל"מ:** תולה בה שעדיין מקולקלת.
 - **מל"מ:** לא תולה בה. לאחר ז' נקיים פקעה טומאתה ורק גזה"כ שצריכה לטבול. אם נתלה מחילים טומאה חדשה.
- רבי בדעת רב אדא** – נחשב טהורה שבידה לטבול אף שעליה להמתין עד הערב לשמש.
- רשב"ג בדעת מל"מ** – נחשב טהורה שבידה לשמש מיד ע"י טבילה.

תלייה בפנויה:

- **רעק"א:** בפנויות שלנו לכ"ע תולה שלא בודקות בז' נקיים ולא פקעה טומאתן. אולי יודה בזה אף רש"י שאולי מעיינה פתוח.
- נפק"מ בין רשב"א (ט"ז) לרש"י (חור"ד):** רואה יום אחד וספרה ז' נקיים. בז' נקיים מצאה כתם בחלוק שאל:

- **לרש"י וחור"ד** שתיהן טמאות שמעין השואלת סתום שאפילו היא נידה בשמיני נסתם.
- **לרשב"א וט"ז** (כך משמע בשר"ע): משאילה תולה בה גם למל"מ שעדיין לא סיימה ז' נקיים ולא פקעה טומאתה.
- **שבה"ל:** כיום מחכים 5 ועוד 7 נקיים, לחור"ד תולים בסופרת שבעת נקיים רק 2 הראשונים. שר"ע לא חילק סתם שבשבעת נקיים תולים בה, וכן נראה מרמ"א שתולים בפנויה שלנו למרות שמעיינה נסתם ואין בירור שממנה.

כשיש בירור לקולא מועיל לרשב"א? למרות ששתיהן טהורות ואין תלייה במקולקל וראיה מהנפסק בשר"ע (מ"ב). משאילה ושואלת טהורות אך שואלת בתולה שנבעלה וטבלה, משאילה תולה בה וטהורה ושואלת טמאה שיש בירור שהדם משואלת שפצע הבתולים מדמם. כמו כל התליות האחרות בהלכות כתמים שיש בהם בירור, ודאי שהרשב"א יודה.

תליה בעצמה (סעיף מ"ד - מ"ה)

- **ראשונים, שר"ע:** לבשה חלוק בימי טומאתה ובימי טהרה ולא בדקה ביניהם, תולה את הכתם בימי הטומאה.

- **ר' ירוחם, רשב"א:** וכן אם לבשה חלוק קודם שהייתה מסולקת דמים ושוב כשהייתה מסולקת דמים כגון מעוברת או מניקה תולה את הכתם בימים שלפני סילוק דמים.

תלייה בג' ימים ראשונים במכתה ובימי נידתה:

- **רמ"א:** דווקא תלייה חיצונית לא תולים, אבל מגופה כמכה או מימי נידתה – תולה.
- **שר"ך:** לא תולה אף מכתה או מימי נידתה.

כיבוס (סעיף מ"ו - מ"ז)

נדה נו:

- **ר"מ:** חלוק שעבר כביסה חזקתו בדוק וחזקת בנות ישראל בודקות חלוקיהן ואם לא בדקו הפסידו למפרע. **ר' אחא:** תחזור ותכבסנו אם דהה בידוע שלאחר כיבוס.
- **רבי** אומר אינו דומה כתם שלפני כיבוס לכתם שאחר כיבוס שזה מקדיר וזה מגליד.

ראשונים:

- **רמב"ן, ראב"ד, ב"ח:** כרבי – לבדוק אם מקדיר או מגליד. אם לא יודעת טמאה שזה מחסרון ידיעה.
- **רמב"ם: כר"מ.** הכל הולך אחר בדיקה של כיבוס. אין משמעות למקדיר או מגליד.
- **רשב"א, טור, רע"א:** כר"מ וקרבי כשאפשר. חזקת ישראל בודקות כל חלוק שהן מכבסות (גם חלוק של חברתן), ונכריות אין בודקות.
- אמרה ישראלית שאמרה שכיבסה אך לא בדקתו:** ר"מ - תולה שהכתם נשאר מקודם הכיבוס.
- אם אפשר לזהות את הכתם אם מקדיר או מגליד:** כרבי (הלכה כר"מ, וקרבי כשאפשר).
 - **ראב"ד, שר"ע:** אם אינה יודעת לבדוק: טמאה.
 - שר"ך:** אם השאילה לאחר שתיהן טמאות מספק.

נכרית שאמרה שבדקתו:

- **ב"ח:** אין סומכים עליה.

השאילה לחברתה לאחר שכיבסה: תלוי במח' ראשונים לעיל. לשר"ע – אם מגליד – מהשנייה, ואם מקדיר – מהראשונה. אם לא ידוע – שתיהן טמאות:

- **עט"ז** – טמאות מספק ולא הולכים לקולא, שזה ספק בידיעה ולא ספק אמיתי.
- **שר"ך** – מאי חזית שתלית בזו יותר מזו וטמאות מספק.
- נפק"מ: בנאבד הבגד:** לעט"ז ספק אמיתי וטהורות, ולשר"ך טמאות שעדיין מאי חזית.

כביסה בימינו:

- **כר"פ** – תולים.
- **טה"ב** – כיבוס שלנו מסיר כתמים. לא אלא אם התלכלך שוב אחר הכביסה.

לא בדקו ביניהן (סעיף מ"ח - נ')

חלוק וספסל (סעיף מ"ח - מ"ט)

נדה נח: ארוכה שלבשה חלוקה של קצרה וקצרה שלבשה חלוקה של ארוכה אם מגיע כנגד בית התורפה של שתיהן: שתיהן טמאות, ואם כנגד בית התורפה של אחת מהן: השניה טהורה. **נדה נט:** 3 נשים שלבשו חלוק אחד או ישבו על ספסל אחד ומצאו דם שלושתן טמאות.

- **רז"ה, ב"ח ברא"ש:** מצאה טמאה מועיל רק בבדיקה בשיעור וסת. בדקה ומצאה טהורה מועיל אף לאחר שיעור וסת.

מסולקות דמים או שנתעסקה (סעיף נ"ב - נ"ג)
נדה סא: כל דיני חלוק ומיטה וספסל הם רק כאשר שלושתן שוות בראיית דמים, אבל אם אחת מהן בחזקת מסולקת דמים תולה את הכתם בשתי חברותיה. היו כולן מסולקות דמים כולן טמאות.

לא בזמן וסתה ולאחרת כן – תולה? **רשב"א:** לא.

אחת נתעסקה בכתמים תולים בה? **רשב"א, ראב"ד** – כן.

נשאלו יחד דווקא או גם זו אחר זו?

- **תוס', רמב"ן, ש"ך:** רק כשנשאלו בבת אחת.
- **רשב"א, ט"ז:** דיני מיטה וספסל בין שנשאלו בבת אחת, בין בזו אחר זו.

קביעת וסת ע"י כתמים (סעיף נ"ד)

- **ראב"ד, שו"ע:** אין קביעת וסת ע"י כתמים (וממילא גם אין פרישה על כתם). כתמי עד הבדוק הם כראיה לכל דבר.

○ **טה"ב, גר"ז:** גם כשיצא בוודאי מגופה.

- **בדי השולחן:** חוששים לוסת מראה בלא הרגשה לנשים שאין מרגישות.

סימן קצ"א - רואה במי רגליים

אשה שהטילה בספל

נדה נט: האשה שהיא עושה צרכיה, וראתה דם.

- **ר"מ** – טהורה רק ביושבת.
- **ר' יוסי, ראשונים, הלכה** - טהורה בכל מקרה.

ר' יוסי טיהר לגמרי או רק ככתם?

- **ר"ח, ראב"ד, רמ"א, ש"ך:** טומאת כתם.
- **רז"ה, רמב"ן, רשב"א מדינא:** טהורה גם מעל גריס.

דווקא ביושבת על הספל ומזנקת לספל? אמר ר' אבא: ביושבת על שפת הספל, ומזנקת בתוך הספל, ונמצא דם בתוך הספל. דאם איתא דבתר דתמו מיא אתא - על שפת הספל איבעי ליה לאשתכוחי.

- **רמב"ם, רשב"א, רמב"ן, רש"י, שו"ע:** הלכה כר' יוסי טהורה בכל מקרה שהדיון בגמ' כר"מ.

○ **רמב"ם, רמב"ן:** אף אם הרגישה תוך כדי הטלת מ"ר - תולים בהרגשת מ"ר וטהורה.

- **תוס', רא"ש:** לר' יוסי די בחדא דטיבותא – יושבת ושותתת או עומדת ומזנקת - טהורה. בעומדת ושותתת טמאה.

- **מהר"ם, רמ"א, ט"ז:** המח' של ר"מ ור"י בדיעבד, אבל לכתחילה – צריך 3 טיבותא: אך רק אם יושבת ומזנקת ונמצא בתוך הספל ולא על שפתו. אחרת טמאה.

זקנה שמצאה דם במ"ר:

- **פנים מאירות:** טהורה.
- **סד"ט, פת"ש:** טמאה.

- **רשב"א:** אם לא בדקו בין לבין.

- **ב"י:** בתנאי שאין אחת מהן שראויה יותר לראות דם מאשר האחרות, או שאחת ראויה לראות דם פחות מאחרות, שאז תולות.

- **ט"ז:** אפילו באות לשאל בזו אחר זו ולא בבת אחת.

מיטה (סעיף נ', נ"ב)

נדה ס: 3 נשים ישנות במיטה ונמצא דם תחת אחת מהן כולן טמאות.

נדה סא: 3 נשים ישנות במיטה דם תחת האמצעית כולן טמאות, תחת אחת מהקיצוניות היא והאמצעית טמאות. במה דברים אמורים: כשעלו דרך מרגלות המיטה, אבל עלו דרך עליה שלושתן טמאות. משנה ראשונה - במשולבות.

- **ראב"ד, רשב"א:** כל זה בישנות, אבל בערות כל אחת מכירה את מקומה, כשאומרות ברי לי שלא הייתי במקומה של אחרת.

○ **ט"ז:** אם עבר זמן רב כולן טמאות ואין יכולות לומר ברי לי ששוכחות.

○ **ש"ך:** גם לאחר זמן טהורות.

- **רש"י:** כשעלו דרך עליה ונמצא תחת החיצונה שלושתן טמאות, תחת הפנימית החיצונה טהורה.

- **ראב"ד, רא"ש, רשב"א:** אם נמצא על הסדינים בכ"מ שלושתן טמאות. וכל דברינו הם במיטה.

סדין תחתון:

○ **רא"ש:** סדין תחתון אינו מתהפך ודינו כדין המשנה.

○ **רש"ל, ב"ח, ש"ך:** גם סדין התחתון מתהפך.

○ **רשב"א, ב"י:** אין חוששין שיהפכו להיות משולבות תו"כ שינה.

- **טור:** נמצא על המיטה מתחת הסדין כדין המשנה.

תליה בבדיקה ובמסולקות (סעיף נ"א - נ"ב)

בדיקה (סעיף נ"א)

נדה סא: בדיקה אחת מהן ונמצאת טהורה - היא טהורה, ושתים טמאות. בדקו שתים ומצאו טהורות - הן טהורות ושלישית טמאה. שלשתן ומצאו טהורות - כולן טמאות.

נדה ס: בדיקה אחת מהן ונמצאת טמאה - היא טמאה ושתיהן טהורות. ותולות זו בזו.

- **רב (רוב הראשונים, שו"ע):** רק כשבדיקה עצמה בתוך שיעור וסת.

○ **רש"י:** בדיקה עצמה כשיעור וסת של מציאת הכתם, וכן הדין לבדיקה עצמה ומצאה טהורה.

○ **רשב"א, תוס':** לא בדיקת חו"ס ממש אלא קינוח. (**נדה יב:** שאי אפשר לבדיקת חו"ס בתוך כדי שיעור וסת)

3 לבשו חלוק – מי יכולה לבדוק:

○ **רשב"א:** בשלוש שלבשו חלוק רק האחרונה יכולה לבדוק תו"כ שיעור וסת.

○ **ראב"ד:** בשלוש שלבשו חלוק רק האחרונה יכולה לבדוק תו"כ שיעור וסת, ומועיל רק אם מצאה טהורה, ובכ"מ שתיים הראשונות טמאות.

○ **רמב"ם, טור:** אין חילוק בין חלוק למיטה.

- **רבי אושעיא (רא"ש):** אפילו אחר שיעור וסת.

בדקה לאחר מ"ר ומצאה דם

- ר"ן, רא"ש: טהורה.
- הגה"מ, מרדכי, רמ"א: מחמיר. ש"ך: מדינא.

ראתה אחר המי רגליים:

- ב"י: כל זה כמובן בראתה עם מ"ר, אבל אם לא ראתה במ"ר ובבדיקה מיד אחרי ראתה: טמאה לכ"ע.

כאב לה במי רגליים:

- סד"ט, חכם צבי: אם כאב לה מיד לאחר מ"ר תולה את הדם במ"ר אפילו אם לא מצאה בתוך המ"ר.
- צמח צדק: רק אם כאב לה בעשיית מ"ר ומצאה דם בתוכם יכולה לתלות בהם דם שאחרי.

קביעת וסת לראייה במי רגליים: מרדכי: אפשר כוסת הקפיצות.

האם צריך לבדוק אחרי מ"ר? רמ"א – לא.

ראיות משונות: רואה כמין חצץ או כמין מוגלה.

- ר"ן: טהורה אף לשיטת ר"מ שלא שכיח.
- מרדכי: טמאה.

• ב"י: טהורה אם השרתה את החול בפושרים מעת לעת, ודברי המרדכי בכעין חול, ודברי הר"ן בכחול ממש.

• ט"ז: אם מצאה קרטין לבד טהורה לכ"ע, אך יש חשש שמא אין אנו בקיאים במראה קרטין.

• רמ"א, ש"ך: דברי המרדכי במצאה דם על העד, ודברי הר"ן במצאה כעין חול על העד, אין צריכה להשרות מעת לעת. וכל זה רק אם היא רואה גם דם כדרך הנשים שאז תולה הדם המשונה במכה או בחולי.

רואה דם כמין מוגלה עם מי רגליים: מהר"ם: טמאה. (רבינו שלום חולק, להלן)

רואה בכאב או נזדעזעה גופה, ובדיקת מהר"ל

- רבינו שלום, רמב"ם, רמב"ן, שר"ע, טה"ב: רואה דם עם מ"ר בכאב בכל פעם: טהורה, שהוא דם מכה.
- רמ"א: אפילו אם מצאה דם בקינוח שאחר מ"ר.

תלייה בכאב כשלא כואב כל הזמן:

• ט"ז: תולים במכה גם אם לא כואבת בכל זמן, וגם אם לא תמיד כואבת בשעת מ"ר, וגם אם הכאב הוא בבטן למעלה נחשב ככאב לעניין תליה במכה.

• חכ"צ: חולק ואוסר.

• מהר"ל, רמ"א: בודקת ע"י נתינת מוך דחוק בזמן שמטילה מי רגליים באותו מקום, אם המוך נקי היא טהורה. ועושה רק לאחר שקבעה וסת לראייה עם מ"ר, וצריכה 3 פעמים כדי לעקור.

• מהר"ל, רמ"א: בדיקה זו מועילה רק באשה שיש לה וסת ושלא בשעת וסתה.

○ ש"ך: אין לה וסת = שלא רואה אף פעם שלא עם מ"ר, אבל אם יש לה וסת שאינו קבוע יכולה לבדוק בבדיקת מהר"ל.

כמה פעמים בודקת?

- רמ"א: 3 פעמים.
- דגמ"ר, נוב"י: צריכה לבדוק 3 פעמים רק אם לא מצאה במ"ר, אבל אם מצאה במ"ר ולא על המוך אפילו בפעם אחת מותרת.

ז' נקיים בבדיקת מהר"ל:

○ אבנ"מ: אישה שעשתה בדיקת מהר"ל צריכה לעשותה שוב להפסק טהרה ויום ראשון של ז' נקיים.

○ חת"ס: דברי האבני מילואים רק באשה שאינה רואה אלא במ"ר, אבל שאר נשים תולות במ"ר אף בהפסק טהרה וביום הראשון.

להשתמש בבדיקה למקרים אחרים:

○ ש"ך: הבדיקה מסופקת.

○ נוב"י: הבדיקה וודאית ומועילה למקרה אחר. רק כשבא להתיר לעולם – צריך בוסת ובכאב לרמ"א.

○ חו"ד: הבדיקה לא מועילה אלא בכאב או מכה שלא ידוע שמוציאה דם.

- למעשה: טה"ב: כש"ע. דר"ט: בדיקה רפואית.
- מהר"ל: נאמנת אף לומר שדם זה בא עם מ"ר ולא מפתח הוסת.

איש ואישה שהטילו בספל אחד

נדה נט, רמ"א: טהורה משום ס"ס.

- ב"י: טהורה בכל עניין בין יושבת בין עומדת בין שותתת בין מזנקת.

סימן קצ"ב - דם חימוד וחופת נידה

תבעוה ובדקה ולא מצאה, ספירת ז' נקיים (סעיף א')

יסוד הדין: נדה סו: רבא – הציעוה נישואין והסכימה צריכה 7 נקיים וטבילה. רש"י – דם חימוד.

• גמ' - אף קטנה (בת ר"ח) המסוקלת דמים. וכן לכל המסולקות כמעוברת ממנו (פת"ש).

• מ"מ: מדרבנן, שהרי לא הרגישה ואף לא מצאה דם אז אפילו לא כתם. מברכת על הטבילה ככל דרבנן (טה"ב)

האם דם חימוד טמא? נדה כ: ראב"פ – פסק במראה "דם חימוד הוא". האישה: אכן בעלי בדרך וחימדתיו. האם טימאה?

• רא"ש, שאר ראשונים, אחרונים: כן, שרבא מצריכה ז' נקיים.

• ר"ן: לא, שאינו מהרחם. מדוע רבא מצריכה ז' נקיים? שמה יצא עמו דם מהרחם. למהר ראב"פ טיהר?

○ ראב"פ הבחין שאינו מהרחם. בימי רבא ירדה הבקיאות וחששו ככל אדום.

○ חת"ס: הבדל ברמת החימוד. הצעת נישואין פעם בחיים - חוששים. אך נשואה הרגילה בבעלה גם כשיצא החימוד קטן ולא חוששים.

• או"ז: טהור מדאו' וטמא מדרבנן.

והרי רב נשא אישה ליום (יבמות לז) ואיך לא אסורים מדם חימוד?

- שלח שליחים מראש.
- רק לפת בסלו.

הגדרת תביעה (סעיף ב')
מהו תביעה?

- **רמב"ם:** משעה שהתרצתה.
- **ראב"ד:** משעת כתיבת כתובה.
- **רשב"א, ר"ן, שו"ע, ט"ז:** מתביעה או מהכנות.
- **פת"ש:** אחר כתיבת תנאים.
- **מהר"ם, רשב"ם:** סמוך לבעילה.

תבעה להינשא בעוד שנה מתי סופרת ז' נקיים?

- **רשב"א, שו"ע, ט"ז:** כשמכנים צורכי החופה שאז חומדת **כשניכר שהוא "רציני"**, אך לפני כן לא שיכול להתחרט.
 - **רמ"א:** משמע מכאן שזה רגעי כי אחרת היה צריך עד החופה, והכנת צרכי החופה כשכר לוקח יותר משבוע.
 - **חור"ד:** אם היתה עם מוך דחוק כשנתבעה, לא צריכה ז' נקיים – משמע רק מרגע התביעה חוששים.
- **מהר"ם, תוס' מרשב"ם, רמ"א, דרישה:** סמוך לחופה ולבעילה. אם טבלה לפני? בודקת פעמיים בכל יום. **כרא"ש שהחימוד מתמשך** (אם כי אצלם לא מופיע שמתגבר אלא שממשיך).
 - אם הטבילה רחוקה? רמ"א – עד 4 ימים לא צריך לבדוק. יותר מזה, בודקת כל יום לכתחילה. "א שבדקת לכתחילה כל יום איחור (דר"ט). בדיעבד כל שבדקה טהורה למרות שלא בדקה בין הטבילה לבעילה.

מה אישה חומדת?

- **ט"ז: ביאה.** מקשה איך יהודה לא חשש לחימוד עם תמר, שמשמע שמיד בא על תמר, ותירץ עדיין לא נגזרה גזירה ומוכח שחומדת ביאה שהרי שם לא היה נישואין. ומחזיר גרושתו צריכה ז' נקיים (שו"ע ה) שחומדת לבעל אחר ההפסקה.
- **חור"ד, מגדל עז: נישואין,** שיותר משהאיש רוצה, האישה רוצה להינשא. צ"ע אם כוונתו נישואין או נישואין+ביאה.
 - א. "תבעה להינשא". משמע שהחימוד לנישואין. דחייה: להינשא לשון נקייה לביאה או שאז היא נבעלת.
 - ב. לט"ז פילגש ללא נישואין האם נצרכה לז' נקיים לכל ביאה? ועכ"פ לא קשה מיהודה שלא היו נישואין, ומחזיר גרושתו חומדת להינשא שוב. דחייה: בפילגש רק בביאה ראשונה חומדת שאח"כ כבר רגילה.

נפק"מ:

- **טבילה רחוקה מהחתונה: בודקת עד החתונה או עד הביאה?** כגון שבעלה כמה ימים אח"כ. לחור"ד עד החתונה לט"ז עד הביאה.

- למרות שרבא אמרה, הגזירה קדומה לו, שהרי **ביבמות טז:** מוכח שכבר רב חשש לה.
- **ט"ז:** יהודה ובועז לא חששו לחימוד – עדיין לא נגזרה הגזירה.

מדוע תמר ויהודה או רות ובועז לא חששו לדם חימוד?

- **ט"ז:** לא נגזרה גזירה.
- **חור"ד:** לא היה לנישואין.
- **ט"ז:** שהתפייסו ומיד היו עמם במיטה, וכמי שפת בסלו.
 - **פת"ש בשם חור"ד:** אין לחלק בין מיד לאחר זמן.

עד כמה חששו?

- **ראב"ה:** שמא ראתה ולא אדעתא. אם ברי לה שלא ראתה וכן בדקה ומצאה שטהורה – טהורה. הגמ' דיברה בסתמא.
- **שאר ראשונים, שו"ע:** בכל מקרה צריכה ז' נקיים. רשב"א – שמא ראתה טיפה ונאבדה, ואף בדיעבד שכינסה בתוך ז' נקיים אסורים בייחוד ככלת נידה.

האם צריכה הפסק טהרה ובדיקות בז' נקיים? מתי חומדת?

- **רא"ה, ר"ן:** גם וגם שחוששים שראתה. **רש"ל, ש"ך** – לכתחילה.
- **ראב"ד, רמב"ן:** הפסק טהרה לא – שהחשש שראתה נמוך וודאי פסקה ולא צריך לבדוק, בדיקות כן – שרבא הצריך ז' נקיים וודאי כוונתו לבדיקות ככל ז' נקיים. סברא: **רא"ש: חשש חימוד מתמשך, והולך ומתגבר מהתביעה עד החופה.** אין צריך בהפסק טהרה שאם ראתה מעט בתביעה פסקה. אך צריכה ז' נקיים בבדיקות שמא המשיכה לראות. צריך סמוך לחופה כי מתגבר. לטור, ב"ח: רמב"ן=רא"ש שצריך לכתחילה בדיקה בכל יום.
- **קשה על רא"ה, ר"ן ועל ראב"ד ורמב"ן:** רבינא חיתן בת ר"ח למרות שלא עשתה הפסק ובדיקות בז' נקיים, שהרי סבר ר"ח שלקטנה אין חימוד?

- **רא"ה:** עשתה הפסק ובדיקות והגמ' השמיטה שכל החידוש הוא על שקטנה חומדת.
- **ראב"ד:** רבינא ור"ח נפגשו לפני סוף הז' נקיים ורבינא הצריכה בדיקה ובדיעבד די בבדיקה אחת.
- **רא"ש:** רבינא חידש הדין לר"ח בפגישתם הראשונה וספרה בתו ז' נקיים לפני חופה.
- **רשב"א מדינא:** לא זה ולא זה שמסתמא פסק הדם, וז' נקיים דרבה לא בבדיקות אלא שלא מרגישה שיוצא דם, וסיפור רבינא כפשוטו. **לרשב"א חשש חימוד = ברגע התביעה.** למעשה חשש לראב"ד ורמב"ן.
- **להלכה האם צריכה בדיקות?**
 - **שו"ע, רמ"א:** בדיקה אחת. ולא צריך הפסק. **לגר"א, ש"ך** – בדיעבד אך לכתחילה כל יום. אם כן פסק כרא"ש.
 - **תוה"ש** – כיום כלות בוגרות ונידות שלא נטהרות עד החופה צריכות מדינא הפסק טהרה ובדיקות אך זה נפק"מ לזקנה.

התחלף החתן:

- **לבוש, ט"ז, ש"ד:** סופרת שוב (חימוד מחמת האדם הספציפי, ולא מחמת המעמד או המעשה).

ספרה כשהייתה אסורה להינשא לו:

- **פת"ש:** חוזרת כיבמה שלא נחלצה שעוד לא "רציני".

ספרה ע"י אחרות כשהייתה שוטה ועכשיו התפקחה:

- **ב"ש – הסתפק.**
- **חת"ס – מקל.**

הסכימה לינשא לאדם בלי לראותו וכעת רואה אותו:

- **פת"ש:** "א שצריכה שוב. שכעת חומדת.
- **חת"ס (פת"ש):** לא צריכה שוב.

חופת נידה ופרסה לפני בעילת מצווה (סעיף ד')

ייחוד עם כלתו נידה

יסוד הדין:

- **כתובות ד:** אסור שייצרו תוקפו. אך אם בעל - מותר, שייצרו נחלש וייחוד עם נידה מותר.

תלמיד חכם יכול? יבמות לו: מסיפור רב שייחדן:

- **טור ברמב"ם, טור:** ת"ח יכול לפני שסיימה ז' נקיים.

- **ב"י ברמב"ם, ראב"ד, רשב"א, שאר ראשונים, שו"ע:** אסור.

- **ב"י ברמב"ם:** התיר רק נישואין ולא ייחוד.

- **סנהדרין לו:** סוגה בשושנים די לעם ישראל בסייג קל ששושנים ולא באבנים. סברה: פת בסלו שמותר לאחר זמן. אך לא מועיל לפני שבעלה שייצרו חזק. שאר עריות: אפילו בעלן בעבר אסור הייחוד כגרושתו שנישאת לאחר שאין פת בסלו. יש קרובות שמותר ייחוד עמהן.

האם ייחוד עם כלתו נידה אסור מדאו'?

- **רמב"ם:** דאו', שכללה עם ייחוד שאר העריות.
- **תוס':** דרבנן, שאם ייחוד דאו', איך הותר עם נידה, ומה מועיל דברי קבלה של סוגה בשושנים? תירוץ: מדאו' נאסרו רק העריות שאין להן היתר, בדומה ל"בן עם אימו" (אלא ששם היתר) נדה שיש לה היתר מותר מדאו' (פת בסלו).

מקור לאיסור ייחוד: ע"ז לו: רמז מן התורה שנאמר "כי יסיחך אחיך בן אמך". ואח בן אב לא מסית? אלא קמ"ל שבן מצוי אצל אמו בייחוד. מכאן ששאר עריות אסורות בייחוד.

- **רמב"ם:** רמז=אסמכתא. המקור הוא הלמ"מ, והוא הדין לכלתו נידה לפני שבעל.

- **תוס':** המקור מהפס'. רמז=לא מפורש בפשוט. אין לאסור אלא כעין הפסוק, בדומה לבן ואימו - ערוה ללא היתר, להוציא נידה שיש לה היתר. לכן בנידה מדרבנן.

נמנע מעצמו לבעול: היתה טהורה ולא בעל ואח"כ ראתה:

שבה"ל: עיקר כט"ז אך די לבדוק עד החתונה, שכיוון שהכינה עצמה לביאה נתקררה דעתה וקשה מראשוני אשכנז שמהם לא נראה כך.

○ **נישאת לזקן שאין לו גבורת אנשים ומגמתה לעוזרו האם חומדת?**

לרוה"פ, טה"ב – לא ואין צריך ז' נקיים.

יבמות לו: כשרב נעדר מביתו נשא אישה לאותם ימים אך לא חשש לדם חימוד? תירוץ: "ייחודי בעלמא הוא דמייחד".

תוס': אם רוצה בוועלה ואם כן, פת בסלו. וכיוון שבדרך כלל לא בוועלה לא חומדת.

רא"ש: יודעות שלא נישאות לשם ביאה. וק"ו אצלנו שכלל אינו ראוי לביאה שלא חומדת.

מסתבר לט"ז שחומדת ביאה, ולא כחור"ד שבסוף נישאת וחומדת. אם נבין שהוא מתכוון נישואין+ביאה לא קשה.

רוה"פ מקלים כט"ז.

○ **חילונים שחיו יחד לפני הנישואין ללא**

קידושין וכתובה ושבנו בתשובה ורוצים להינשא. האם יש חשש חימוד?

רדב"ז, טה"ב, פת"ש: כן, מסתבר לחור"ד שרק כעת נישאת. אח"כ חזר בו טה"ב להקל.

שבה"ל: לא, מסתבר לט"ז שבעלה הרבה ולא מתרגשת.

דחיית נישואין או ביטולם (סעיף ג')

דחה או ביטל – צריכה שוב?

- **מהר"ם, א"ז, שו"ע:** כן.
- **מהר"ק:** סברת המרדכי, ב"י:

המשיכה לבדוק:

○ **יש אוסרים, שו"ע, רמ"א:** שכשנדחת החופה האישה לא בודקת יפה. **משאת בנימין:** מחמיר.

○ **אפשרות ב, שו"ע:** שמניחים שלאחר שנדחתה החופה האישה הפסיקה לבדוק. אך אם המשיכה – לא צריכה לחזור.

עוד נפק"מ אם נדחתה החופה ונקבעה מחדש לאחר יום או יומיים:

- **פת"ש:** מכריע לאסור.

דחייה מצד אחד:

- **ט"ז:** בדחיה מצד אחד, לא צריכה שוב.
- **תוה"ש:** אם צד הכלה ביטל כן.

נקבע תאריך חדש:

○ **לבוש, רוקח:** גם בדחיית תאריך יש דם חימוד וצריכה לחזור שהסיחה דעתה.

○ **ט"ז, שו"ע:** לא צריכה.

○ **חור"ד, טה"ב:** אם החתונה נקבעה למועד רחוק לכ"ע צריכה לשבת שוב מתחילת ההכנות החדשות.

לא הגיע ליום החתונה באונס:

- **ט"ז:** סופרת שוב שהסתפקה אם יגיע.
- **שו"ע, משאת בנימין:** לא צריכה.

- **באר שבע:** אין זה מועיל, וצריך גדול. ואמה לא מועילה.

לא ישנים בחדר אחד:

- **רשב"א, ב"י, רמ"א:** אם אינם ישנים בחדר אחד אין צריכים משמרות.

מחזיר גרושתו (סעיף ה')

מחזיר גרושתו חייבת ז' נקיים: ש"ע – כן.

מחזיר גרושתו שבעל קודם ז' נקיים:

- **ט"ז:** אין להפרישם. שלא תקיף יצרו שבעלה בעבר.

גרשה בשביל לקיים שבועתו ועתיד להחזירה: פת"ש: ספק שמא לא חומד או שלא פלוג.

סימן קצ"ג - דין דם בתולים

דין המקורי נדה סד:

- **קטנה:** ב"ש – נותנים לה 4 לילות, ב"ה – עד שתחיה המכה.
- **הגיע זמנה לראות ולא ראתה:** ב"ש – כל הלילה. ב"ה – 4 לילות.
- **ראתה ועודה בבית אביה:** ב"ש – בעילת מצוה בלבד. ב"ה – כל הלילה.

יסוד הדין והחומרא: מדינא פצע לא אוסר. הממשיכה לדמם עד כמה נתלה בבתולים? 2 מדדים: הגיל והאם ראתה בעבר: בוגרת + ראתה בעבר = תולה רק בבעילת מצוה. **נדה סה:** החומרא: הבעול בתולה גומר ופורש.

היקף הטהרה: ש"ע: צריכה הפסק טהרה, וז' נקיים ובדיקות כל שבעה.

צריכה למנות ימי פולטת ש"ז?

- **הגה"מ ברמב"ם, רמב"ן:** לא.
- **שאר ראשונים, ב"י ברמב"ם, ש"ע:** כן.
- **ט"ז, מהר"ל:** לא צריך להחמיר כחומרת תרוה"ד להמתין 5 ימים (אין חשש טעות בין השמשות כיוון שכל הכלות נבעלות בלילה).

האם החמירו בכל הכלות?

- **שאר ראשונים, הלכה:** כן. "כל הבתולות בועל ופורש" ור"י ור"ל פסקו כמות.
- **ר"ף, רמב"ם:** רק בנערה שראתה, ששם מוקמה החומרא במשנה. צ"ע מסברה. מנהג הגאונים להחמיר בכלן.
- **נפק"מ:**
 - א. **הטובלת מדם בתולים מברכת?** אם דין דרבנן כן, אם מנהג – לספרדים לא.
 - ב. **מקומות שלא פשטה החומרא, האם מוחים?** אם מדינא – כן. אם מנהג גאונים – לא.

טעם החומרא: מדוע החמירו ומה שונה מדם מכה שתולים?

- **רב האי גאון:** כשנבעלת בפעם הראשונה אוחזת אותה לחלה, ובזמן שמתחלחלת פורסת נידה, כמו ותתחלחל המלכה מלמד שפרסה נידה. (האם זו הרגשה?)

- **תרומה, תרוה"ד, רמ"א, ש"ך, דר"ט:** מותרים בייחוד, שהוכח שיצרו לא תקיף, והיה ראוי לבעול כמו שור שראה 3 שוורים ולא בעל, מוכח שיצרו חלש.
- **ט"ז, שבה"ל:** אסורים בייחוד ואין ראה משור מועד שסתם שוורים בחזקת שמורים אך סתם אדם יצרו תקיף ולא בהכרח ימשיך במעשהו המשונה.

אם לא בעל בגלל המנהג לא לבעול בג' ימים ראשונים (אף שהוא מנהג שטות):

- **ש"ך:** אסור.
- **כו"פ:** ודאי לא יבעל בכרת ומותר בייחוד.

הערה בלבד וראתה, האם מותרים בייחוד?

- **רוה"פ:** מותר שהעראה כביאה לכל התורה, כמערה בעריות שחייב. סברה: טעם ביאה ולכן יצרו נרגע, ועוד "א שייחוד זה מדרבנן וכל שיצרו רגוע מקילים.
- **שבה"ל:** אסור, שמא לא נרגע אלא בביאה גמורה.

האם נקל כשהיו בקירוב בשר בלבד וראתה:

- **רוה"פ:** לא, שאין הוכחה שיצרו רגוע שגם "לא המתין" וגם "לא בעל".
- **חשב האפוד:** כן, שנחשב ש"טעם" ממנה. **טה"ב:** רב היודע שהוא ירא שמים יקל בצירוף עם רמב"ם.

אסור גם אלמן:

- **ר' ירוחם, רמ"א:** כן.
- **תוס':** באלמן לא.

גם בתולה מותרת אף שלא ראתה דם נידות?

- **ר' ירוחם, רמ"א:** כן.
- **רמ"ה:** לא.

חופת נידה:

- **רמב"ם:** חופה נידה אינו חופה שחופה = ייחוד.
- **ר"ן, רא"ש:** חופת נדה קונה. ומברכים ברכת חתנים.

סוג השמירה

סוג השמירה לפני שבעל:

- **ראב"ד:** רק בלילה ושמירה קפדנית: 2 לו 21 לה. כפשט "הוא ישן בין האנשים, והיא ישנה בין הנשים". ביום מותרים בייחוד. ב"ח: שכתוב "ישן" - בזמן שינה בלילה.
- **סברה:** ב"ח: זה מדרבנן (=כתוס') ואסרו רק בלילה, שלא כייחוד דאו'.
- **רז"ה, רא"ש, טה"ב:** גם ביום כשאר עריות שיצרו תוקפו. אך די בשמירה לאחד מהם. ייתכן שהם מודים שהאיסור מדרבנן, וחולקים בסברה: גם ביום יכולים להיכשל, או תיקנו דרבנן כעין ייחוד דאו'.
- **להלכה:**
 - **ש"ע:** לא הכריע.
 - **רמ"א:** אסורים גם ביום, וכל אחד צריך קטן לשומרו.

- **ש"ך, ב"ח:** צריך שידעו מהי ביאה.

- קפח, ג + קצ א: נדה לא מצאה אך מסתמא אבד. אם אין פה"ק בלא דם מה נפק"מ שהלידה מטמאת?
 ○ סד"ט: אורך הטומאה: 7 לזכר 141 לנקבה, 33/661 ימי טוהר מדאו'.

דם קישוי: נדה לו (רמב"ם): בימי נידה – נאסרת כנדה.

צריכה מדאו' ז' נקיים?

- ר' יהודאי גאון: לא, כדם נידה.
- רב צדק גאון, ר"ף, גר"א: בחומרת ר"ז כן.

חומרת דם טוהר:

חומרא בדם טוהר:

- **נדה לה:** מדאו' טהורה 33 יום לזכר 661 לנקבה אף אם מדממת.
 ○ לוי – שתי מעיינות אחד טמא ואחד טהור.
 ○ רב, הלכה – מעין אחד שהתורה טימאתו או טיהרתו.

נפק"מ: ילדה זכר ומדממת מוצאי 7 טובלת עם הדם שהוא טהור למרות שרצוף.

- **רמ"א, פת"ש:** בימינו מחמירים בדמי טוהר ותעשה הפסק טהרה תספור ז' נקיים ותטבול אחר 7 לזכר 141 לנקבה.

פרישה אחרי דמי טוהר בליל 41, או 81: פסחים קיג: בסוף ימי הטוהר פורשת עונה אחת.

- **רש"י, שאר ראשונים, טור, שו"ע:** פורשת עונה אחת.
- **רבנותיו של רש"י:** פורשת לילה ויום.

טעם ואם דווקא בבוועלים על דם טוהר או גם למחמירים?

- **רוה"פ, שו"ע (השמיט):** רק לבועלים על דם טוהר, שדין זה משום חשש שימשיכו לשמש על הדם לאחר ימי טוהר.
- **בה"ג, שו"ע:** גם למחמירים, כפרישה לפני וסת כיוון שעוברת מימי טהרה לימי טומאה.

מה מקור החומרא בדם טוהר?

- **ראב"ד, רמב"ן: חומרת ר"ז.**
 ○ ראב"ד לשיטתו שגם דם מכה בכלל. החומרא מנהג מחייב.
 ○ לרמב"ן זה דם מהרחם וגזה"כ שטהור. החומרא מדינא.

סברת החומרא: חומרת ר"ז = למנוע טעות בין נדה לזבה.

- א. **רמב"ן:** בכלל חומרא דר"ז.
- ב. **ראב"ד:** שלא יחליפו ימי טוהר בימי טומאה.
- ג. **רמב"ן, רשב"א:** שמא יטעו ב"ספק לידה" כספק האם לפני 40 יום. שיסברו שכל שיש ימי טומאה יש ימי טוהר ובספק לידה זה לא כך. שטמאה 14 שמא "לידת בת" ואין ימי טוהר שמא לא היתה לידה.
- ד. **רשב"א:** מפני שאין בקיאים אם הולד נולד קודם שקיעה או לאחר שקיעה ויבואו להוסיף בימי טוהר.

- **רמב"ם:** מנהג גאוני. חכמי אשכנז: לא החמירו וטהורה. לא כלול בחומרת ר"ז.

נפק"מ:

- **רמב"ן:** אין תולים במכה כבתולים. לא כהלכה.

רא"ש בכתובות, האשכול: דם חימוד, שמא התערב דם מהרחם. רא"ש לשיטתו בהבנת חימוד שאינו רגעי בתביעה, אלא מתגבר והולך, ק"ו שיש לחוש לחימוד בתשמיש הראשון.
 מצד שני לרוה"פ ורא"ש אלמנה לא חוששת לז' נקיים של דם חימוד (אגודה כן).

סברה: אולי בבתולה שיש דם בתולים לא נוכל לשלול שלא היה גם דם רחם, אך באלמנה, שאין דם בתולים אם לא מצאה דם לא חוששים שאבד.

- **רא"ש בנדה:** לא בקיאים בדין המקורי לחלק בגיל הכלה והאם ראתה בעבר, ויתבלבלו ביניהם וייכשלו באיסור, אז אסרו כולם אחרי בעילת מצוה.

רשב"א:

- א. **חוששים שהיטה ולא עקר הבתולים,** והדם הוא מהרחם. קשה שהיטה לא שכיחה (חגיגה טו) ובלא שכיח לא גזרו, ולמה לא תולים ככל מכה?
 ב. **בתולים = חומרא זמנית:** מכה יכולה להימשך זמן רב לכן לא גזרו.

רשב"א לשיטתו שחימוד רק בתביעה, לכן לא פירש חימוד כרא"ש.

בתולים שחתכם רופא האם נאסרת?

- **אג"מ, גרשז"א, טה"ב:** לא. שלכל הטעמים (למעט רא"ש בנידה אולי) לא רלוונטי.
- **מהרש"ם, שבה"ל:** כן, שלא פלוג.

בעל ולא מצא דם:

- **ראב"ד:** מותרת, לא חוששים שחיפהו שכבת זרע, שסד"ר לקולא שדם בתולים דרבנן והוא עצמו ספק שמא היה מהמקור (ולכן זה ס"ס).
- **שאר ראשונים, הלכה:** חוששים שחיפהו שכבת זרע, שלרוב יש דם בתולים.

- **רמ"א:** אם רק הערה ואין דם – טהורה. בהערה מצויה הטיה. **הרב אריאל - ספק אם היתה ביאה גמורה – לקולא.** ביאה שנייה: אם דיממה נאסרה (**ערוה"ש**), לא דיממה – טהורה. לא שייך רוב שכבר נבעלה פעם אחת, ותולים שאז כלו בתוליה.

האם צריכה לבדוק אחרי ביאה שנייה?

- **טה"ב:** אם הרגישה צער צריכה בדיקה שטחית וכל זה אם הביאה הראשונה היתה גמורה.

מותר לישון על מיטתה?

- **ראב"ד, טור, שו"ע:** כן.

גמר ביאה

גומר ביאתו? נדה סה: רבי אבא: אלא מעתה בעל נפש לא יגמור ביאתו. רב אשי: א"כ לבו נוקפו ופורש ולכן יגמור ביאתו.

- **ראב"ד:** ממתין עד שימות האבר ופורש.
- **שאר ראשונים:** פורש באיבר חי.

סימן קצ"ד - דיני יולדת ומפלת

דין יולדת מדאורייתא ולאחר גזירת ר' זירא (סעיף א')

טומאת לידה:

לידה: מטמא גם בלי דם.

- האם מחייב בכל המקומות, לרמב"ן – כן, לרמב"ם – לא.
- רמ"א, למעשה: כבר החמירו בכל המקומות.
- כתמים: השאילה חלוקה לטהורה בימי דם טוהר. מדינא משאילה תולה בשואלת וטהורה, שלא מקלקלת השואלת שגם היא טהורה. מה הדין כיום שדם טוהר אוסר? אם תתלה בשואלת תקלקל אותה.
- רמב"ן: לא תולה בה ושתיהן טמאות "דמאי חזית".
- רמב"ם, שו"ע: תולה. מ"מ: שזה מנהג והחמירו על עצמן ולא למנוע אחרת מלתלות בה.
- האם יש כתם כלל בימי טוהר? בדי השולחן – כן. יב"א – לא.
- טבלה אחר לידה בברכה. אח"כ דיממה בימי טוהר, וטובלת. האם מברכת?
 - לרמב"ן, כן. ככל דין דרבנן.
 - לרמב"ם, הלכה (חת"ס): זו ברכה על מנהג אז לספרדים לא ולאשכנזים כן.
- האם צריך להמתין שימות האיבר (כעין קפה ד)? לרמב"ן – כן. לרמב"ם צ"ע.
 - נוב"י: לא צריך ופורש באיבר חי שזה מנהג, ק"ו מדם בתולים שלא פוסקים כראב"ד.
 - פת"ש ב"צ, רוה"פ: ממתין שימות האיבר. שלא שייך ליבו נוקפו כבתולים שלא יודע שתראה.

האם ימי לידה עולים לטומאת זוב ימי טומאה:

- נדה לז: זבה גדולה שהחלה ז' נקיים ובאמצעם ילדה האם ימי הלידה עולים לז' נקיים?
- דיממה בהם: לכאורה לא עולים שאינם נקיים,
 - נדה לז: ר' מרינוס, (רוה"פ, רמב"ם): לא סותרים הז' נקיים שזו טומאה אחרת ונאמר "ואם טהרה מזובה": משמע טומאה אחרת לא מפריעה.
 - ב"י: גם בימי טוהר לא עולים לה שסו"ס רואה דם.
 - לא דיממה בהם:
 - אב"י, (ר"ת מיע"ל קג"ם, רמב"ן, מנהג צרפת): לא עולים, שטמאה בהם ללא דם.
 - מרדכי, סמ"ג: טובלת פעמיים: אחר 7 או 14 ימי טומאה, ושוב אחר ז' נקיים.
 - רבא, (שאר ראשונים, שו"ע שאינו מיע"ל קג"ם): עולים שנקיים מזיבה.
 - רא"ש, ריטב"א: יולדת בת שלא ראתה שבוע ראשון וראתה בשבוע השני, יכולה ב"ד לטבול לזיבה ולידה יחד.
 - ב"י – רק לבועלים על דמי טוהר.
 - ב"ח – גם ליושבים. ר"ז לא על דמי לידה טומאה.

האם דם לידה (ימי טומאה) נכלל בחומרת ר"ז?

- ר"ת, רא"ש, רמב"ם: טובלת מוצאי 14 וטהורה (אלא שר"ת לא פסק כרבא). רמב"ם – אף בתוך ז' נקיים דם לידה סותר רק יומו. כ"ש שלא יסתור אחר שסיימו ז' נקיים.
- סד"ט: לאחר החומרא:
 - רמב"ם: צריכה עוד ז' נקיים שר' זירא החמיר בכל דם טמא מדאו' למרות שלא יוצר הטומאה.
 - רמב"ן: צריכה עוד ז' נקיים, ק"ו מדם טוהר שגם כלול לדעתו.
 - רא"ש (לב"י ולא כב"ח): תלוי במח' בימי טוהר. דרישה: במקום שבועלים על דם טוהר, מקלים שלא דם הלידה יוצר את הטומאה. במקום שלא בועלים צריך עוד ז' נקיים כמו דם טוהר.

אם ראתה בשבוע השני:

- ב"י, ט"ז – צריכה ז' נקיים.
 - ב"ח: לא סותר וטובלת אחרי.
- עשתה ז' נקיים ולא טבלה וראתה בימי טוהר:
- רמב"ם, ר"ת: טובלת ומותרת מיד בימי הטוהר. שכל ימי הטוהר לא ראויים לא לנדה ולא לזיבה. ואף ז' לזכר וי"ד לנקבה עולים לספירת ז'. ודאי שלא סותרת ספירתה.
 - יראים, ר"ף, ראב"ד, רמב"ן: סותרת ספירתה.

המנהג שלא לטבול בימי הטוהר:

טבילה בימי טוהר: יש מנהג, מהר"ל, אגודה, ב"ח: לא לטבול בימי טוהר.

- רמב"ם: מנהג טעות.
- ריב"ש, מהר"ק: במקומות שנהגו אפשר שזה מדין חומרא שבאותם הימים הדם מרובה, ובמקומות אלו לא מוחים. אך אם לא בגלל הגדר, מוחים.
- רמ"א, ט"ז, ש"ך: סברתם כר"ת שימי לידה לא עולים לספירת זבה ועד שלא טובלת מימי הטומאה, לא עולין לה, אלא שכיוון שלא טובלים פעמיים מחמירים עד סוף ימי טוהר. ואין למחות, ואין להחמיר במקומות שמקילים. ט"ז – לא נפסק כר"ת.
- אגודה, ב"ח – שלא ישתכח ליל 41 ו81 לפרישה. ט"ז דחה: לא קי"ל שצריך לפרוש. מנהג מחייב.

צורת הוולד המטמא (סעיף ב' - ג')

גמר הצורה (סעיף ב')

נדה ל:

- חכמים, שאר ראשונים: גמר הוולד ב41 יום בין זכר בין נקבה.
- ר' ישמעאל, טור ברמב"ן: שנקבה נגמרת ב81 יום.

מפלת תוך 40:

- רשב"א, טור: מפלת תוך 40 אינה טמאה כלל, ואפילו אין פתיחת קבר.
- ראב"ד, שו"ע: חוששת לנידה אף לא ראתה דם, שאי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם.

טמאה נידה משום פתיחת קבר?

- ראב"ד, שר"ע, ב"ח: מפלת תוך 40 יום יש כאן פתיחת קבר וצריכה ז' נקיים.
- רש"י, עה"ג, באר היטב, ח"א: מונים 40 יום מהטבילה.
- תשובה מאהבה: אם הייתה טבילת כתם מונים מטבילה שלפניה.
- חו"ד, סד"ט, חת"ס: משעה שפרש הבעל מאשתו. אם לא יודעת שבעלה פרש ממנה מאז עיבורה יושבת בכל מקרה על ספק ולד.
- רשב"א: אם לא ראתה דם זה מים בעלמא ואין פתיחת קבר.

צורות משונות (סעיף ג')

- כמין חיה בהמה וכד'
- נדה כא: המפלת כמין דגים חגבים שקצים ורמשים אם אין עמם דם טהורה.
- ר"י, רמב"ם: אפשר לפתיחת קבר בלא דם.
- חכמים, שאר ראשונים: אי אפשר.

מפלת כמין בהמה חיה ועוף האם צריכה כל סימני פנים, או רק חצי פנים. ואלו הסימנים הנדרשים: מצח, גבות, עיניים, לסתות שפתיים וזקן.

- רבא, רשב"א, טור: חצי פנים.
- ר' יוחנן, רמב"ם: כל הפנים.

המפלת כמין נחש: ר' יהושע, רמב"ם: טמאה לידה מפני שגלגל העין שלו דומה לאדם.

- ב"י: רמב"ם – דווקא בנחש כי דומה ממש.
- ראב"ד, מ"מ: ר' יהושע לאו דווקא נחש, וחולק על הקודמים שלא דורש כלל פנים, ואין הלכה כמותו.

מפלת צורות היום:

- רשב"א, ראב"ד, רמב"ן, ב"י אליבא דהרמב"ם: לא בקיאים וטמאה י"ד בכל מקרה.
- מ"מ אליבא דהרמב"ם: בקיאים.

חתיכה

- נדה כא: המפלת חתיכה לבנה אם יש בה עצם טמאה.
- רש"י: לבנה=כמין בשר.

דווקא לבן?

- רמב"ם: רק בלבנה.
- רשב"א, רמב"ן, טור, שר"ע: לא בקיאים, והכל טמא אם יש בה עצם.

נדה כא: המפלת גוף אטום (=גוף חסר חלק שבלעדיו העובר לא חי): אין אמו טמאה לידה, המפלת איבר טמאה.

- מחל' בגמ' עד היכן נחשב אטום.
 - ר' זכאי, ראב"ד, הלכה: טבור.
 - ר' ינאי: נקביו,
 - ר' יוחנן, רמב"ם: ארכובה.
- ראב"ד, רשב"א, רמב"ן: אין בקיאים ובהכל טמאה.
- מע"צ: אין עצם – טהורה, אא"כ זו שליא.

דיני שליא (סעיף ג' - ז')

- נדה נו. המפלת שליא תשב לזכר ולנקבה. ואין פחותה מטפח.
- רשב"א: אין בקיאים במראה שליא, ולכן תשב על כל שליא, גם פחותה מטפח.

מפלת שליא אחר ולד (סעיף ד')

נדה כז: ר' יוחנן: עד כ"ג יום תולים בולד וטהורה.

- רמב"ם, רא"ש, רשב"א, ר' ירוחם, ראב"ד, שר"ע: תולים עד כ"ג יום, ויום הלידה לא מן המניין.

נדה כו: תולים רק אם הוולד הוא וולד של קיימא. רב – 3 ימים תולים.

- רש"י: וולד של קיימא = וולד שאם היו חודשיו כלים היה מתקיים.
- שאר ראשונים, הלכה: וולד חי בלבד.

צריך בתוך 3 ימים?

- רש"י: כן, כרב.
- רמב"ן, רשב"א, שר"ע: לא.

דינים שונים (סעיף ה' - ז')

שליא נולדה קודם: נדה כז: לא תולים בוולד.

מפלת קצת היום והשאר מחר: ב"ק יא: חוששת לשניהם וטמאה ביום הראשון ומונה רק החל מהיום השני.

מפלת שליא קשורה בדמות חיה או בהמה:

- נדה כו, הלכה: תולה בבהמה, ואם אינה קשורה חוששת לוולד נוסף וטמאה.

טומטום אנדרוגינוס ומי שאינה בחזקת מעוברת (סעיף ח' - ט')

ילדה טומטום ואנדרוגינוס נדה כח: טמאה לידה לחומרא כיולדת בת וימי טוהר יש לה כזכר.

לא בחזקת מעוברת שהרגישה והפילה: נדה כט: טמאה שבועיים לחומרא.

שלב הלידה המטמא (סעיף י' - י"ד)

מניין ימי הלידה והטהור (סעיף י"ז):

שלב הלידה המטמא:

- נדה כח: רוב ראשו או רובו (בלידת עכוז – מהופך) טמאה לידה.

במחותך:

- ר' יוחנן, רשב"א, טור: גם במחותך רוב ראשו מטמא.
- ר' אלעזר, רמב"ם, שר"ע: ברגיל - רוב ראשו, במחותך - רק כל ראשו.

מה זה רוב ראשו?

- רשב"א, שר"ע: רוב ראשו = כל הפדחת.
- רמב"ם, טור: רוב ראשו = רוב פדחת, ולא רוב של כל הראש.

- יציאה לפרוזדור = יציאה מזה שכשומעים קולו - מספיק.

ישבה על המשבר וקמה:

- פת"ש בשם נחלת שבעה: טמאה נידה משום פתיחת הקבר. אא"כ בדקה.
- חת"ס, נוב"י, חו"ד, סד"ט: טהורה. ומוכח שלא ישיבה על המשבר מטמאת.

מתי נחשב פתיחת קבר שנאסרת?

- נחלת שבעה – ישבה על המשבר.

- **דרכ"ט, הרב אליהו:** עד פתיחה של 2 אצבעות. חומרא גדולה.
- **י"א:** רק כשיוצא דם.
- **י"א:** כשלא יכולה ללכת.

טומאת לידה (סעיף י' - י"ב)

הוציא ידו והחזירה אמו: נדה כח: טמאה לידה.

- **רמב"ן:** כל איבר מטמא לידה מדרבנן, ומדאורייתא רק רוב איברים או ראש מטמא.
- **ש"ך:** אבל טמאה נידה מדאו' שנפתח הקבר ואי אפשר לפתיחת הקבר בלא דם.
- **רשב"א:** רק לגבי יד. אך למעשה מחמיר כרמב"ן.

השמיע קולו חשוב כילוד: נוב"י: אף אם בעלה שמע.

תאומים (סעיף י"ג)

ילדה תאומים:

- **רשב"א:** בכל מקרה לחומרא. במקרה של ספק מונים ימי טהרה לפי הראשון וטומאה לפי האחרון.

יוצא דופן (סעיף י"ד)

יוצא דופן: נדה מ:

- **ר"ש:** טמאה.
- **חכמים, הלכה:** לא. "אישה כי תזריע" - עד שתלד ממקום שמזרעת.

סימן קצ"ה - דיני הרחקות

חיוב ההרחקות (סעיף א')

מקור ההרחקות

- **רמב"ם:** שמא ירגיל לערווה.
- **רשב"א:** "לא תקרב".

מדאורייתא או דרבנן?

- **רמב"ם:** מדאו' - חיבוק ונישוק.
- **רמב"ן:** מדרבנן ואסמכתא בעלמא.

הסתכלות - (ז' - ט') נדרים כ. המסתכל בעקבה של אשה הווין לו בנים שאינם מהוגנים. רשב"ל: ובאשתו נידה.

חשש עבירה: בין נדה לעריות:

- קולא בנדה ש"פת בסלו" ויכול להתאפק, בעריות = אין פת בסלו היצר מתגבר. אף אלו שיש להם היתר אינו על הפרק. אשת איש שלא עומדת לגירושין או מיתת הבעל. ייחוד - משבעל מותר בנידה ואסור בעריות.
- חומרא בנידה: רגילים זה בזה קירבה כלשהו מסוכנת. בעריות - אין קשר לא כל קירבה מסוכנת. הושטה לרוה"פ - אסורה בנידה ומותרת בעריות.

פת בסלו עד כמה?

- גירוי קל - מועיל. **סנהדרין לז:** כייחוד משבעל שרק נוכחים יחד. בגירוי גדול - לא מועיל כחיבוק ונישקה גם לרמב"ן זה מדרבנן.
- הבטה בנידה: סתירת הסוגיות:

נדרים כ: מסתכל בעקב אישה נענש. ר' יוסף: באשתו נידה. ר"ל: עקבה = אותו מקום. יש איסור הבטה כלשהו.

שבת סד: "והדוה בנידתה": זקנים ראשונים - נידה אסורה להתקשט "והדוה בנידתה" שלא לעורר יצר בעלה. ר"ע - מותרת להתקשט שאם לא כן, תתגנה ויגרשנה. "דוה בנידתה" עד הטבילה. צ"ל שהגירוי קל ו"פת בסלו" גובר. והלכה כר"ע (שו"ע). משמע שמותר להביט בנידה שלכן מתקשטת.

- **רמב"ם, ט"ז, שר מקוצי:** ר"ל על רב יוסף שגם באשתו נידה זה דווקא באותו מקום. אשתו טהורה - מותר אותו מקום (נלמד מ"קלות ראש" ברמב"ם. מג"א - לא ראוי בלבד). שאר מקומות ואף מכוסים - מותר.
- דיבור קלות ראש שאסור זה של גירוי קודם ביאה. **שבת סד ב** - הבטה באשתו מותרת.
- **ראב"ד, רמב"ן, רשב"א, הגה"מ:** נדרים כ: ר"ל מוסב על הברייתא וחולק על רב יוסף. לדינא ייתכן שיסכימו:

▪ בנידה: עקבה ממש אסור. והוא הדין לכל מקום מכוסה. לא מועיל פת בסלו בגירוי גדול כמו חיבוק ונישוק ק"ו מדיבור.

▪ בטהורה: עקבה = אותו מקום כי מסיר הבושה. **שבת סד:** מדובר בהבטה במקומות מגולים ואף מכוון להנות. בגירוי קל מועיל פת בסלו כייחוד.

"אמר רשב"ל" בנדרים כי לא מוכרח שנאמר ממש על רב יוסף.

- **שו"ע:** אבה"ע כא: כרמב"ם, יר"ד קצה ז: כראב"ד. רוה"פ - כראב"ד.

מקומות המכוסים - הגדרתם:

- האם המכוסים בחוץ או גם בביתה? כשיער:
 - **אג"מ, טה"ב:** מותר שרגיל.
 - **דר"ט, שבה"ל:** לא פלוג. רק המגולה תמיד מותר כפנים.

מתי מרחיקים?

האם מקילים בהרחקות בז' נקיים (ימי ליבונה):

- **רש"י, ר"ח:** כן. שפירש שבז' נקיים אשת שמואל הקלה בשינוי משמע דמי הדימום אסור.

○ **שבת יג:** משאלות אליהו "בימי נידותיך" "בימי ליבונתיך". משמע שיש חילוק ביניהם והקלו רק בדברי חיבה כמזיגת כוס אכילה בקערה ולא בקירבה פיזית כשינה ביחד, שבזה החשש למכשול גדול.

○ קשה **שבת סד:** "בנדתה עד הטבילה"? ר"ת: בזמנם טבלו פעמיים אחת בסוף שבעה וטהורה מדאו' כמ"ד טבילה בזמנה מצווה (ריב"ש, מרדכי), וטבילה שניה בסוף ז' נקיים כר"ז. וכיוון שז' נקיים מדרבנן מקילים יותר. בהמשך ביטלו שתי הטבילות (ריב"ש) שנתנו מכשול להקל בז' נקיים שזה דרבנן כפי שאירע לחכם הנ"ל. אם כן כיום גם לרש"י אין שום קולא בז' נקיים (סד"ט).

- **שאר ראשונים, שו"ע, הלכה:** לא. משבת סד "והדוה בנדה" - עד הטבילה. מדוע אליהו חילק ביניהם? תוס': שידע ברוה"ק שבעלה היקל בז' נקיים.
- **רמ"א ממנהג אשכנז** להקל באכילה בז' נקיים.
- **ראב"ן:**

- **ב"ח**: הקל רק ביום שביעי לרצותה לטבול. שכיוון שתטבול בלילה ולא ייכשל שלא שביק היתירא ואכיל איסורא.
- **ש"ך**: הקל רק בסוף ז' נקיים שיכולה לטבול מיד ולא ייכשל.

אפשר לסמוך עליו?

- **ב"ח, ש"ך**: לא.
- **יש אחרונים** כסברת ראב"ן.

זוג הגרים לבדם בין הגויים ואין בלנית:

- **פת"ש**: מותר לבעל לראות שאין לאשתו חציצות, ואף להכניסה בידיו למים. אך היתר זה פחות מחודש מראב"ן שמותרת לו מיד בצאתה מהמים ללא עוד מעשה וההיתר רק לשעה"ד גדולה.

הרחקה משאר עריות (ב"י אבה"ע כא):

- **בנימין זאב**: אכילה מקערה אחת אסור. ייתכן שבהושטה יקל.
- **רשב"א**: הושטה מותרת שאין ליבו גס בהן. **רמ"א** – משמע גם דברים אחרים של חיבה שלא נאמרו אלא באשתו נידה.
- **רמ"א** – הביא שניהם ולא הכריע. למעשה בהושטה מקילים לכן חופת נידה מותר לענווד לה טבעת וייזהר לא לגעת, שברגע ההושטה אינה אשתו (באר היטב). ועוד במעמד רבים אין לחוש לגירוי היצר ושמא יותר להשקותה מכוס הנישואין.

סיכום בין נידה לעריות:

- קולות בנידה:
 - ייחוד.
 - הבטה להנאה במקום מגולה.
- חומרות בנידה:
 - הושטה שמא ייגע ונגיעה = גירוי גדול.
 - דברי חיבה, כאכילה יחד שאכילה מקרבת.

איסור נגיעה והושטה (סעיף ב')
האם הושטה אסורה?

- **רש"י, רשב"א, רא"ש, שו"ע**: אסורה שמא ייגע. **שבת יג** שאלת אליהו לאלמנה: "שמא הבאת... ונגע בך". משמע הקפידה על הנגיעה.
- **רא"ש**: הקפידה על ההושטה ורצה להוכיחה שלא נזהר בסייגים. שאסרו הושטה שמא ייגע וענתה: לא נגע בי אך לא הכחישה שהושיט.
- **כתובות סא**: אשת שמואל מזגה יין בשמאל: משמע דבר אחר מותר להושיט כרגיל? רא"ש: בדבר אחר אסורה הושטה אך מותרת הנחה על השולחן. בין גם הנחה אסורה אא"כ משנה משום חיבה.
- **ש"ך**: החמיר שו"ע שבנידה החמירו. גם חפץ ארוך שלא פלוג.

לנגוע בבגדיה:

- **פת"ש**: עודן עליה – אסור. לא עליה – מותר.
- **שאר ראשונים, רמב"ם**: מותרת. אליהו הקפיד על הנגיעה כמוכח מסוף שאלתו וכן מתשובת האישה "לא נגע בי". ולא אמרה "לא הבאתי לו השמן".

אשת שמואל לא הושיטה יין כרגיל, משמע דבר אחר מותר להושיט כרגיל.

- **ש"ך**: בשעה"ד אפשר להקל. **טה"ב** – אבל לא בושה שידעו שהיא נידה. אולי אם כן נחשב שעה"ד.

נגיעה אם מתה:

- **שמש צדקה**: אם מתה מותר לגעת בה.

נפיחה על בגדי השני (פת"ש):

- **מנח"י**: אסור.
- **הר הכרמל, טה"ב, פת"ש**: מותר.

זריקה לאשתו?

- **הג' ש"ד, רמ"א, בנימין זאב, מהר"ם, ערוה"ש**: **אסור** כמו חפץ ארוך.
 - **כר"פ**: מקל בזריקה כלפי מעלה.
- **תשב"ץ, מהריק"ש**: מותר. שאין לחוש שייגעו שלא אוחזים החפץ בבת אחת ולא דומה לחפץ ארוך שאסרו שאוחזים בו זמנית.

העברת תינוק ע"י רמיזה:

- **פת"ש בשם תשב"ץ**: מותר. שעובר מעצמו, בדומה לזריקה.
- **ערוה"ש**: אסור. ק"ו מזריקה.
- **פת"ש ודר"ט** מחמירים בזריקה ומקילים בתינוק, למרות שבתינוק הסיכוי לנגיעה גדול יותר. בזריקה יש מעשה להעברת החפץ ונכלל בהושטה, אך בתינוק לא נעשה מעשה שעובר מעצמו לכן לא נכלל בהושטה.

הרחקות נוספות

בשמים שלה:

- **פת"ש בשם ברכי יוסף**: אסור להריח.
- **ט"ז**: גם אם אינם עליה.

עוד איסורים:

- **פת"ש ג' בשם תשובת אליהו**: אסורה להחזיק נר שישתמש בו בעלה.
- **פת"ש**: אסורה להסיר ממנו נוצה בנשיפה.
- **ט"ז**: מותר לאדם ליגע בסדינים המלוכלכים בדם של אשתו.

שמיעת קול זמר שלה:

- **פת"ש**: הסתפק ונטה לאסור מהיקש נידה לאשת איש הנ"ל.
- **קיצוש"ע, דר"ט** – אוסרים.
- **טה"ב** – מיקל.

שלא יאכלו על שולחן אחד (סעיף ג')
אכילה יחד – באיזה מקרה?

- **רמב"ם**: רק בקערה אחת אסור.
- **שאר ראשונים, שו"ע**: אף על שולחן אחד אסור.
- **רמב"ן, רשב"א, רא"ש, טור**: מעשה היכר כפריסת מפה.

כשנוהגים מאותה קערה:

- ר"י, הגה"א, רמ"א: יש היכר גם אם יאכלו על אותו שולחן. במקום שאוכלים על אותו שולחן צריך היכר נוסף.
- ט"ז: מותר לאכול מאותה קערה עיקרית אם מעבירים לצלחת אישית לפני שאוכלים.
- רמ"א: אסור לאכול משירי מאכל ומשקה שלה.
- ט"ז: אם הפסיקו ביניהם מותרת.

אחרים אוכלים מקערה אחת מותרים גם כן?

- משאת בנימין: כן.
- פת"ש: לא.

שלא ישתו בכוס אחד (סעיף ד')
שלא ישתו מכוס אחד:

- רמב"ם, רשב"א, רא"ש, ר' ירוחם, סמ"ג, תרומה: מותר לשתות מאותה הכוס.
- סמ"ק, רמ"א: מותר אם הפסיק אחר ביניהם.
- הגה"מ, יראים, רוקח: מותר בסיטואציות הבאות:
 - שפך לכוס אחר.
 - הוא שתה תחילה מותר לה.
 - לא יודע ששתתה.
 - אם לא נמצאת.

צריך הדחה?

- מרדכי, ב"י: נוהגים שכן.
- ש"ך: לא. אך אם שתתה חצי כוס והוא מילא אחריה - אסור.

התחיל לשתות לאחר שעזבה, וחזרה - צריך להפסיק?

- פת"ש - לא צריך להפסיק. וכן פירסה גידה בסעודה מסיים סעודתו כרגיל.

טעמה - נחשב שירי מאכלה?

- טה"ב: לא.

איסור להיות על מיטתה (סעיף ה' - ו')

שבת יג: אסורים לישון באותה מיטה אפילו בבגדיהם.

- רשב"א, רב האי גאון, רמב"ן, שו"ע: אסור לשבת על מיטתה, אפילו שלא בפניה משום הרגל עבירה.
 - ט"ז: שאף בישיבה יש הרהור כמו ספסל.
- ראב"ד, ב"ח, ש"ך: רק לישון במיטתה כשהוא ערום אסור, אבל לשבת מותר אלא כספסל משום נדנוד ומגע ולא הרהור.
- פת"ש: אם אינה בעיר כלל מותר לישון במיטתה.

היא על מיטתו:

- ב"ח: מותר.
- פת"ש: רק בסדינים שאינם מיוחדים לן, או שלא בפניו.
- ט"ז: לישון אסור לשבת מותר.

להציע מיטתה בפניה: רב האי גאון: אסור.

הצמדת מיטות:

- מרדכי בשם מהר"ם, ב"י, רמ"א: אפילו אם רגלי המיטות נוגעות אחת בשניה אסורים.
 - ש"ך, ח"א: אם המיטה מחוברת בקיר אז מותר למרות שהרגליים נוגעות.
 - פת"ש: משמע שאם אינם רואים זה את זה (כגון שהמיטה עומדת ראש כנגד רגליים: מותר. הוא מחמיר.
 - פת"ש: במיטות העשויות כמין תיבה שיש רווח בין המזרונים שהמסגרת גדולה ואולי אף חוסמת ניתן להקל אפילו שהרגליים נוגעות כיוון שיש היכר.
 - טה"ב: אם בגבהים שונים כמיטה נפתחת - מותר.

ראש המיטה נוגע בראש המיטה: פת"ש - מעיקר הדין מותר, אך נהגו איסור.

צריך שרק ראש המיטה לא יהיה צמוד או גם רגליים אחוריות של המיטה? פת"ש - מח' אחרונים.

צריך מרחק של יד ביניהם או משהו:

- אחרונים, דר"ט, שבה"ל: שלא יגעו, וראוי במרחק יד שלא יוכלו לגעת.
- טה"ב: די במשהו, ויותר מזה רק חומרא יתירה.

מיטה גדולה:

- רשב"ץ, ר' ירוחם: יכולים לישון במיטה גדולה או אם רחוקים זה מזה וכל אחד במצעו מותר.
- להלכה: אסור.

כילה אחת (סדין פרוס מעל שניהם): פת"ש:

- בלי מחיצה: אסור אף כל אחד בכסותו.
- עם מחיצה: מותר.

לשבת על אותו ספסל:

- מרדכי, צפנת פענח בשם רש"י: אסור.
 - אגודה: יכולים לשבת על אותו ספסל אם יש דבר שמפסיק ביניהם.
- תרוה"ד, ראב"ד, רמ"א, ב"ח, ש"ך: מותר. ספסל משום נדנוד בלבד ולא הרהור ומותר ורק בתלוש לא. ט"ז - רצה ללמוד שזה הרהור ודומה למיטה. שאר אחרונים - דחו ראייתו שכאן זה משום נגיעה ולא הרהור.

בעגלה:

- תרוה"ד, אגודה, רמ"א: מותר לצורך, אבל אסורים לטייל יחדיו.
- ב"י: מותר אף לטיול.

מלאכות שהאשה אסורה לעשות לבעלה (סעיף י' - י"ג)
כתובות סא: רב הונא: מותר הכל חוץ ממזיגת הכוס והצעת המיטה והרחצת פניו ידיו ורגליו.

איסור מזיגת הכוס (סעיף י')

כתובות סא: חכמים קיבלו את הכוס בשינוי.

- ריטב"א, שבה"ל: כל העברה מיד ליד אסורה.

- רשב"א, מ"מ, ב"י, סמ"ג: רק כוס יין.

הגשת מאכל לבעלה:

- ב"ח בשם ר"ש מאוסטריך, ש"ך: אסורה להגיש לו מאכל כמו משקה.
- ט"ז: מותר שאינו חיבה אלא עבדות.

מזיגה או הושטה?

- רא"ש: מזיגה אסורה אף בלי הושטה.
- יראים: אסור רק מזיגה והושטה יחד.

מזיגה שלא בפניו:

- ב"ח: אסור.
- ב"י, ש"ך: מותר.

מהי מזיגה?

- הגה"מ, טה"ב: מזיגה היא מהילת היין במים, ולא מזיגה מקנקן לכוס.
- ב"ח: אסור רק מזיגת כוס המיוחדת לו, וכן הושטת קערה המיוחדת לו. ושאר משקים גם אסורים.

מזיגה בשינוי: כתובות סא: מותר.

- רמב"ם: אף בשינוי אסור, והותרה רק לת"ח.
- שאר ראשונים: מותר.

הצעת המיטה (סעיף י"א)

רבא: רק בפניו:

- תוס': דווקא פריסת הסדינים אבל לא הצעת הכרים והכסתות שיש בו טורח.
- רשב"א: שלא בפניו מותר אפילו הוא יודע שהיא מציעה אותם.

איסור הרחצה (פניו ידיו ורגליו) (סעיף י"ב)

- רשב"א: אפילו הוא רוחץ והיא רק שופכת עליו. ואפילו בצונן אסור.

ליתן מים בכלי והוא ירחץ:

- שאר ראשונים, ט"ז: מותר, שאינו מגע שע"י דבר אחר, ואינו רחיצה.
- ר' יונה, ש"ך: אסור, שהוא דרך חיבה.

לדבר מצווה כנטילת ידיים:

- אחרונים, שבה"ל: מותר.

אסור לו למזוג לה הכוס (סעיף י"ג)

- רשב"א: אפילו לשלוח לה כוס של יין, ואפילו של ברכה.
- רשב"א, ראב"ד: אם מישהו שתה ביניהם מותר.
- שאילתות, שאילת יעב"ץ: אסורה לשתות מכוס שלו בכלל.

איש או אישה חולים (סעיפים ט"ו - י"ז)
איסור נגיעה מדאורייתא או מדרבנן?

- רמב"ם: מדאורייתא, כאביזריהו דעריות. נלמד מסנהדרין עה.

- ש"ך: נגיעה בלי חיבה מותר ולרפואה מותר.
- פת"ש: טעם האיסור משום הנאת נגיעה ויש אף ברפואה.

- רמב"ן: מדרבנן, ומותר בפיקו"נ.

שימוש בעל או אישה חולים:

- רא"ש: אם הבעל חולה ואין לו מי שישימשנו חוץ מאשתו מותרת לשמשו, רק תזהר מהרחצת פניו ידיו ורגליו, ומהצעת המיטה בפניו.

- ב"י, שו"ע: משמע שמותרת בהושטה, להקימו ולסומכו ובמזיגת הכוס, והרחצה אם אין אפשרות אחרת.

- תרוה"ד: שאר שימושים בנגיעה ע"י דבר אחר מותר. הרחצה, הצעת המיטה ומזיגת הכוס לא, שהם חיבה.

כשהיא חולה:

- תרוה"ד, רמב"ן, שו"ע: כשהיא חולה מותרת בנגיעה, וכשהיא חולה אסור.

- הג' מרדכי, ש"ד, רמ"א: מותר ליגע באשתו הנדה כשהיא חולה. לא ליגע - מנהג שטות.

בדיקת דופק (יש בו סכנה):

- רמב"ן, שו"ע: אסור לבעלה רופא למשש לאשתו נדה את הדופק. ובפיקוח נפש מותר.

- ב"י: דבריו כיוון שנגיעה היא איסור מדרבנן, לשיטת הרמב"ם שנגיעה אסורה מדאורייתא הוי אביזריהו דעריות ויהרג ואל יעבור (מהגמ' בסנהדרין עה שאף נאסר עומדת מאחורי הגדר).

- ש"ך: גם לרמב"ם כיוון שאין זה דרך חיבה מותר במקום פיקוח נפש.

- פת"ש: יניח בגד עליה ואז מותר לבדוק דופק לכ"ע.

צריכה לקבל הזרעה מלאכותית בז' נקיים: טה"ב - מותר שאינו דרך ביאה. ראייה: ר"פ התיר לשכב בסדינים ששכב עליהם בעלה, שגם אם תתעבר, אין בכך בעיה.

ללכת לביהכ"ס:

- הגה"מ: אסור.
- ב"י, הלכה: מותר.

להיכנס לבית קברות: פת"ש: יש שחוששים, כשאפשר להימנע ראוי, מפני מזיקים.

סימן קצ"ו - ז' נקיים

הפסק טהרה (סעיף א' - ג')

מתי עושה הפסק טהרה (סעיף א-ב, ה')
תוקף הפסק טהרה:

- הפסק טהרה בנידה:

- רמב"ן, רמב"ם, חו"ד, סד"ט: מדאורייתא.
- אור זרוע, אשכול, רא"ש: מדרבנן.

זמן הפסק טהרה ואם צריכה מוך דחוק: הכי מוקדם – נדה סח:

- **ת"ק:** יום שביעי בבוקר ולא חוששים שתראה שוב. לא ברור אם לכתחילה בבוקר או בדיעבד ולכתחילה סמוך לשקיעה.
- **ר' יוסי:** שביעי ממנחה ולמעלה, לוודא שהיום נגמר בטהרה. מהו זמן המנחה?
 - **ב"י:** מנחה קטנה.
 - **ערוה"ש מרש"י:** סמוך לביה"ש כנראה שהבין סוף זמן המנחה. דוחק שכתוב "ולמעלה" משמע שלא בסוף.

מוכח ש"מוך" אינו מדינא שאפילו ר"י לא הצריכו למרות שרוצה לוודא שסיים היום בטהרה, אלא רק מנהג (כרשב"א).

- **חכמים (רמב"ם, רמב"ן, רא"ה):** מהיום השני בשחרית. וצ"ע האם לכתחילה מהמנחה? אחד שחרית – לא. שרק נפתח מעיינה וימשיך לדמם.

תוס': נדה סח – בראשון שחרית כשעשתה הפסק שלא ביום שראתה. **נדה נג** – רק מהמנחה. כשעשתה הפסק ביום שראתה.

בדיקה אחת סמוך לשקיעה ביום הראשון או יום שני אף שראתה?

- **רמב"ן, שו"ע:** יום ראשון + מוך ביה"ש.
 - **ב"י** – מוך לא מעכב.
 - **סד"ט, גר"א** – מוך לעיכובא.

הפסק טהרה בראשון לראייתה: כרואה בז' נקיים: **שו"ע:** כשאר ראשונים לבדוק סמוך לביה"ש + מוך ביה"ש. בדיעבד בדקה בבוקר מועיל.

בדיקה לכתחילה סמוך לשקיעה כחצי שעה ולא צמוד:

- שתבדוק בנחת ויטודיות.
- שאם תיכשל, תספיק עוד בדיקה. מדינא די ממנחה קטנה (פת"ש) לפני כן לא עלתה בדיקה.

האם מוך מעכב?

- **רמ"א, לבוש, אשכנזים, ספרדים לטה"ב:** לא, כב"י.
- **סד"ט, גר"א, ספרדים לדר"ט:** כן כשיטתו.

- **אמרו לו, רבי בדעת רבותיו (רשב"א):** אותו יום (ביום הראשון – כשראתה) שחרית. **רשב"א** – מנהג ביה"ש במוך.

- **רא"ש:**
 - **ב"י:** מדינא כרשב"א כחומר לא לפני שקיעה.
 - **ב"ח:** כב"י אך מדינא לפני שקיעה מודה שבדיעבד לא מעכב.
 - **סד"ט:** כתוס'.

הלכה (רמ"א, שו"ע):

- **רואה בז' נקיים ופסקה:** כשא"ר לבדוק סמוך לביה"ש + מוך.
- **הפסק טהרה רגיל שלא בראשון:** לכתחילה סמוך לביה"ש + מוך. בדיעבד גם בדקה שחרית מועיל.

האם הפסק טהרה מדאו' בבדיקה או שדי שיפסיק? "ואם טהרה מזובה" = פסק לה הדימום.

- **חור"ד, חת"ס:** מדאו' שהיא בחזקת טומאה.
- **זכרון יוסף:** אם עברו כל ימי דימום הבדיקה דרבנן, שמדאו' רוב לא רואות.

זמן תפילת ערבית – תרוה"ד לפני ערבית:

- **תרוה"ד:** יש להפסיק לפני ערבית, אפילו אם היא לא התפללה.
- **אגור, מהר"י קולון:** ניתן להפסיק אחר ערבית קודם ביה"ש.
- **רמ"א:** יש לחשוש לכתחילה.
 - **ש"ך:** יכולה לבדוק אחרי תפילה.
 - **ש"ך בשם רש"ל:** אסור אם התפללה.
 - **פת"ש, טה"ב:** אף אם בשבת וקיבלה שבת מותר בדיעבד.

ראתה כתם אחר ערבית לפני שהתחילה לספור

- **ב"ח:** עושה הפס"ט לכתחילה באותו יום.
- **רמ"א:** עושה הפס"ט רק למחרת ויש מקלים ואין למחות.
 - **ש"ך:** עושה הפס"ט בדיעבד באותו יום, גם לרמ"א.

לבוש ביום הפסק טהרה (סעיף ג')

- **מרדכי:** בגדים בדוקים ולבנים, שאם תראה עוד יהיה ניכר, בדיעבד די ברחיצת אותו ובלישת נקיים.

בדיקות ז' נקיים (סעיף ד', י')
בדיקות מדאורייתא:

- **רא"ש, תרומה, טה"ב, חזו"א:** מדרבנן למרות שהשו"ע כתב "איסור כרת". שהרי בהפס"ט הוכח שנסתם מעיינה.
- **רעק"א, סד"ט, חור"ד:** מדאו'.

כמה בדיקות בדיעבד? נדה סח: בדקה ראשון ושביעי:

- **ר"א, הלכה** – טובלת.
 - **רב** – טובלת. די בבדיקת תחילת ז' נקיים או סופן.
 - **ר"ח** – לא טובלת שבדיקה תחילה וסוף לעיכובא.
 - **ר' יהושע** – יש לה 2 נקיים.
 - **ר"ע** – יש לה 1 נקי.

האם בדיקה באמצע ז' נקיים מועיל?

- **רז"ה, רא"ה** – לא. אין ז' נקיים ספורים שצריך תחילה או סוף בדוקים. שאז שאר הימים נגררים אחריהם.
- **ראב"ד, שאר ראשונים, שו"ע** – כן. וראשון או שביעי לאו דווקא. שאר ראשונים: בסברה מה שונה מראשון או שביעי? כל שכן מבדיקה בשביעי שכאן לפחות האחרונים הוחזקו בטהרה.

האם הלכה כרב או ר' חנינא?

- **שאר ראשונים:** כרב. **פעם אחת באמצע:**
 - **ראב"ד, רא"ש:** מועיל.
 - **רז"ה, רשב"א:** לא מועיל.

רשב"א במה"ב: צריכה ז' נקיים מוחזקים בטהרה. וכל שבדקה פעם אחת בז' נקיים כולם "הוחזקו".

האם בדיקת לילה מועילה?

- **תוס', שר"ע, סד"ט, טה"ב:** לא. שמהות הספירה = בדיקה וספירה דווקא ביום שנאמר "וספרה לה 7 ימים". סד"ט: תוס' = תרומה שעיקר ספירת ז' נקיים = הבדיקה. סד"ט - שר"ע כתרומה, אך עשתה הפסק + מוך ובדקה בשביעי טובלת בצירוף שלא נחשב חורים וסדקים, אך לרמב"ן לעיל לא צריך חורים וסדקים.
 - **רש"י:** כן. שספירת לילה מועילה. רשב"א ור' ירוחם, רמ"א: עדיף בדיקת יום שהרי בית מונבז הוזכרו לשבח על זה. משמע: מעלה בלבד שביום יותר ניכר הדם. גזה"כ שיבדקו בז' נקיים.
- ב"י:** לא מעכב.

האם הספירה בפה והאם מברכים עליה?

- **של"ה:** דווקא בפה. כספירת העומר.
- **רוה"פ:** מספיק בלב. מה שונה מספירת העומר?
 - **החינוך:** מסורת.
 - **רמב"ן על התורה:** ספירת העומר היא מצוה חיובית ולכן "וספרתם" בפה כפשוטו. ספירת זבה אינה חיובית שיכולה להישאר בטומאתה אך הרוצה להיטהר - זו הדרך. לכן אין צריך דווקא בפה, ולא מברכים עליה (רדב"ז). צ"ע שאם כך טבילה גם לא תברך.
 - **תוס':** ספירת העומר - תלויה באדם. ספירת הזבה לא, שמא תסתור. לכן לא צוינו על אופן הספירה ואפילו בלב מהני. לכן גם לא מברכים עליה שמא תסתור והברכה לטלה. לעומת זאת הטבילה תלויה בה לכן היא מצוות עשה ומברכים עליה. לשיטתם בברכות (יא) ופסחים (ז) שמצוה שיכולה להיפקע לא מברכים.
 - **נוב"י, תורת תמימה:** ספירת העומר - מצוה עשה. ספירת הזבה = הכשר מצוה. והטבילה היא המצות עשה.

כוונה והיסח הדעת האם מעכבות בז' נקיים?

- **מ"מ, פת"ש:** צריך כוונה מ"וספרה לה", ועוד, כך שמה לב האם הרגישה. **דר"ט** - רק היסח דעת משמעותי.
קושיות האחרונים:
 - א. אף "ראשון" לא אמר זאת.
 - ב. ראב"ד ורמב"ן לא כמ"צ שהסבירו שבתו של ר"ח בדקה לפני סוף 7 (גדה סו) והרי לא ידעה שצריכה ז' נקיים ולא כיוונה? סד"ט: "דם חימוד" דרבנן ולכן הקלו שכלל לא ברור שראתה.
 - ג. שוטה נבדקת ע"י חברותיה (גדה יג) והרי אין לה דעת לכוון לספירה? תירוץ: כוונת חברותיה מועילה לה (כחולין לא). אך צ"ע ששוטה לא מודעת להרגשותיה ולזה לא מועילה חברתה?
 - **מהרש"ם, עונג יר"ט:** לא צריך.
- נדה לז, נדה סז:** ואחר תטהר - אחד לכולם - **שלא תהא טומאה מפסקת ביניהם.**
- **ב"י:** אין לדין זה נ"מ לאחר חומרא דר' זירא.

תרומה, וסיעתו, שר"ע: כר"ח.

- **שר"ע** - די בבדיקה בכל אחד מהם. שעה"ד = דיעבד: כשיש פצע די לכתחילה בבדיקת ראשון ושביעי.
וכן פטורה ממוך לובשת צבעונים ואם צריך בודקת בעד לח. שבה"ל - מיקל אף בעד משוח.

ז' נקיים על כתם: מדרבנן, די בדיעבד בבדיקה אחת שאינו כרת.

בכלה: יש אחרונים שמקלים בדיעבד כשבדקה פעם אחת.

ש"ך - פסק כך בדם חימוד שמדרבנן. ק"ו דם טוהר שמנהג.

פת"ש: למעשה כשו"ע. אך בטבלה ולנה עם בעלה אין צריך שוב. דווקא בבדיקה ראשון או שביעי, שבאמצעיים לא ברור שרב מיקל.

- **טה"ב:** מקל גם באחד מהאמצעיים. **ערוה"ש:** בשעה"ד גדולה שאינה יכולה להיטהר, כפצע, די באחד מהם ואפילו באמצע ז' נקיים.

כמה בדיקות לכתחילה?

- **תרומה וסיעתו, שר"ע: פעמיים ביום.** כשקמה מהמיטה ולפני שקיעה.
ב"י: ראה **מנדה יא:** "פעמיים צריכה להיות בודקת". והרי שם מדובר לטהרות ולבעלה אין צריך? **ב"ח:** שם טבלה ובחזקת טהרה. כאן בחזקת טומאה, בודקת פעמיים - בוקר שמא ראתה בלילה. ערב שמא ראתה ביום.
 - "ספורים לפנינו" וידוא שאינה מדממת. לכן צריכה 2 בדיקות ביום לכתחילה. לוודא שהעונה האחרונה טהורה. וכן בדיעבד שדי 7+1 צריכה 2 בדיקות לכל אחד מהם, שרק כך "ספורים לפנינו", שנפתחו והסתיימו בטהרה. זבה גדולה בחולי וצריך פעמיים ז' נקיים לוודא שעבר.

אמצע שבוע (שני) ושביעי:

- **דגמ"ר** - מועיל לתרומה. העיקר שלא יהיו 5 ימים ללא בדיקה.
- **נוב"י** - לא.

סד"ט, טה"ב: אמנם מצרפים הנ"ל (נוב"י) בעשתה הפסק טהרה + מוך ובדקה רק 7 טובלת. בצירוף הסוברים שבדיקת לילה מועילה ואמנם מוך אינו בדיקת חורים וסדים לרמב"ן לז' נקיים אין צריך בדיקת חורים וסדקים מדינא.

פת"ש: אם בדקה 1 ו8 אינה יכולה לטבול שעברו 6 ימים ללא בדיקה, אך אם בדקה 1, 3, 8 טובלת כי בדיקת 3 מחברת את 2 הבדיקות שלא יעברו יותר מ5 ימים ללא בדיקה.

רוב הראשונים: פעם ביום.

- לכתחילה די בבדיקה אחת בכל יום.
- בדיעבד די בבדיקה אחת בז' נקיים.

צורת הבדיקה (סעיף ו' - ח')
במה בודקים? נדה יז:

- בית מונבז, הגה"מ: כותנה לבנה.
- שמואל: רק בפקולין או בצמר נקי ורך.
- רבא: בגדי פשתן שחוקים. ל"ק – בגד פשתן מותר. ל"ב – רק שחוק ולא חדש.
- רש"י, רמב"ם: כל"ב.
- רמב"ם: ולבן.

באיזה צבע:

- נדה יז: לבן טוב, שחור ואדום לא.
- שאר צבעים:

- רמב"ם, סמ"ג, רא"ש: גם שאר צבעים חוץ מאדום ושחור לא כשרים.
- טה"ב: בדיעבד לקולא.

תאורה:

- רשב"א: אור היום יפה לבדיקה, בדיעבד לא מעכב.

אופן הבדיקה – צריך בדיקות חו"ס? נדה יב: מהו שתבדוק בתוך שיעור וסת? אי אפשר שאין זמן אלא רק לקינוח. משמע שבדיקה צריך חורים וסדקים.

- ראב"ד – לא צריך חורים וסדקים. רק בטהרות צריך.
- רא"ש, רשב"א, רוה"פ: צריך בדיקת חורים וסדקים.
- רמב"ן: הפסק טהרה צריך, בז' נקיים לא.

עומק:

- רא"ש: עד היכן שהשמש דש.
- שאר ראשונים – כמה שאפשר.
- שו"ע: להלכה חוששים לרא"ש בהפסק טהרה וראשון מז' נקיים.

- רמ"א, טה"ב – בדיעבד יצא גם בלי.
- לכר"ע זה מדרבנן ומדאורי' די בבדיקה פנימית כלשהי כבתולה עם בתולים.
- נוב"י: בדיקת הפסק טהרה ע"י מוך דחוק מועילה גם כבדיקת חו"ס עד מקום שהשמש דש של היום הראשון, אע"פ שהב"י פסק שספירת לילה אינה ספירה יש לצרף כאן את דעת רש"י לקולא.

הפסק טהרה אחרי שקיעה עד 13.5 דק':

- לרוה"פ, דר"ט: לא מועיל.
- טה"ב: בשעה"ד מועיל.

סומא, חרשת ושוטה (סעיף ז' - ח')

נדה יג: החרשת-אילמת והשוטה והסומא ושנטרפה דעתה, אם יש להם פקחות - מתקנות אותן והן אוכלות בתרומה.

- מ"מ, ב"י: אם רק חרשת או רק אילמת – בודקת לעצמה.
- שו"ע: עיוורת בודקת עצמה ומראה לחברתה.

ריבוי בדיקות (סעיף ט')

נדה יב, שו"ע: כל היד המרבה לבדוק בנשים הרי זו משובחת. תליה ב3 ימים ראשונים (הג"ה בסעיף י')

חומרת ג' ימים ראשונים של שבעה נקיים:

• תרומה, תרוה"ד, רמ"א: ג' ראשונים = נקיים לגמרי, שרק כך מוכח שנסתם מעיינה לכן אין תולים בהם כתמים לקולא.

תרומה לשיטתו: ז' נקיים = בירור שאין דם. משמע שגם לאחר הפסק טהרה עדיין בחזקת טומאה. לכן 3 ימים ראשונים לא תולים שיותר סביר שהדם מגופה. 42 אחרונים בודקת שמא תדמם.

- גר"א - ג' ימים להתחזק בטהרה.
- תרוה"ד: תולים בכינה, בפחות מגריס שאחרת אינה יכולה להיטהר שאין לך מיטה ללא כינים. רמ"א: מוכח שתרומה = חומרא, שאם מדינא לא היו מקלים.
- פת"ש: לרוה"פ מקילים גם בצבעוני ושאינו מקבל טומאה.

תלייה בספירה על כתם, או בתבעוה לינשא, דמי טוהר:

- דגמ"ר – אין להחמיר כלל בג' ימים.

תלייה במכה: באיזו מכה אין תולים?

- רמ"א, תוה"ש: שאין יודע שמוציאה דם. אם יודע שמוציאה דם תולים.
- שו"ע: אף שידוע שמוציאה דם לא.

• רשב"א, שאר ראשונים שסתמו דבריהם, שו"ע: לא מחמירים שלאחר הפסק טהרה היא בחזקת טהרה. רשב"א לשיטתו שפסק כרב שז' נקיים אינם שמא תדמם.

פולטת שכבת זרע (סעיף י"א - י"ג)

ז' נקיים של זב: נדה נב:

- ראה זיבה סותר כל הז' נקיים.
- ראה קרי סותר אותו היום אך לא כל הז' נקיים, שלא גורם טומאת שבעה.

ז' נקיים של זבה:

- ראתה דם זיבות סתרה כל הז' נקיים.
- פלטה שכבת זרע – ספק בנדה לג ונדה מב. לרוב האמוראים סתרה יומה. לרמב"ם לא צריך רצופים.
- שאר ראשונים: אי אפשר לספור ז' נקיים כשזרע בגופה שמא תפלטנו ולא תרגיש, וסותר יום אחד למרות שאינו דם זיבה.

כמה זמן ראוי להזריע וסותר? שבת פו:

- חכמים, שאר ראשונים, שו"ע: 6 עונות.
- ר"ע: 5 עונות.
- ראב"ע (רמב"ם): 3 עונות, חוץ מעונה שנבעלה.
- אר"ז: 3 עונות כולל עונה שנבעלה.

באיזה מקרה חוששים:

- ראב"ד: רק לטהרות. שגם לסתור יום אחד צריך דבר הגורם ושו"ז לא גורם איסור לבעלה. מעדני יו"ט: שלא עסוקה בטהרות. העסוקה בטהרות אסורה גם לבעלה.
- ר"ת: רק בנבעלה לזב. ששו"ז גורם בזב שהרי סותר יומו כי מעורבים בו צחצוחי זיבה. לכן גם בזבה

נחשב דבר הגורם. אך הנבעלת לטהור לא סותרת ואפילו לא לטהרות.

- ר"ף: לא מזכיר פולטת.
 - רשב"א, אשכול: כראב"ד.
 - ב"י: אין ראייה שהשמיט הר"ף הרבה מדיני נדה.

כמה ימים חוששת?

- רמב"ם, שו"ע, טה"ב: שימשה לפני שראתה - הרביעי לתשמיש הפסק טהרה. החמישי לתשמיש ראשון לז' נקיים. לא שימשה אין חשש שאין ש"ז, ויכולה להתחיל הפסק מיד בתום הדימום. אפשר להפליט ע"י רחיצה בחמין או קינוח אותו מקום בעד.

● אשכול, תרוה"ד:

- רק בחמישי לדימום הפסק טהרה, מחמת בלבול ששימשה ביה"ש.

- יש שהמתינו שבעה לפני הז' נקיים (ר"ש מאוסטרך) ומקורם מתוס' שבת (יג) שטבלו פעמיים, אחד אחר שבעה לדאו' ושני אחר ז' נקיים לר"ז. וגם כיום ז' נקיים אחר שבעה.
- רמב"ם, רמ"א - לא להחמיר 7 + 7 נקיים.

מתי מקלים?

- ערוה"ש: אם ייפגע בדין, כגון שיגרום להרחיק חפיפה מטבילה, תעשה כשו"ע 4 + 7 נקיים.
- ט"ז, מהר"ל: בדם בתולים לא מחמירים.
- שבה"ל: בשעה"ד כגון שנוסע לזמן רב.
- גוזרים לא שימשה אטו שימשה משום לא פלוג.

כשלא שימשה - לשו"ע מקלים כאמור.

כשהפליטה:

- שו"ע, טה"ב - מועיל.
- רמ"א - חוששים.

כשבעלה לא בעיר:

- מהר"ק, ט"ז, ש"ך - וגם כשבעלה לא בעיר.
- ב"ח - כשלא בעיר מותרת.

במוצאת כתם מחמירים?

- שו"ע, ש"ך: לא.
- רמ"א - כן.
- חת"ס - בדיעבד מקלים.

סתרה ימי נקיים שלה:

- חור"ד, אחרונים: מקלים.

כלה:

- ט"ז, טה"ב בהפלטה - מקלים.
- ש"ך - חייבת בימי פולטת.

בביוץ מוקדם מקלים?

- הר צבי: לא, ולא תטבול חודש, ותתחיל בהבא, שלא פולטת כשטמאה (ש"ך, נוב"י, פת"ש).
- אג"מ: כן משום פו"ר, וחשש עיגון אם לא תתעבר.
- שבה"ל: מקל לבעלי תשובה. בצירוף ראב"ד + ר"ת.

ראתה אחר טבילה קודם שימוש (פת"ש):

- נוב"י, ט"ז: כאילו שימשה. ולא פלוג.
- פנ"י, מע"צ, סד"ט: אין צריכה להמתין.
- חת"ס: להמתין ג' עונות כרמב"ם.

שמשה בתוך ז' נקיים (סעיף י"ב) טבלה ושימשה בתוך ז' נקיים:

- סמ"ק, שו"ע: ממתנה ו' עונות שלימות, ועוד יום (או כמה ימים שפספסה) וטובלת, משום שכל עוד פולטת - לא נכלל בז' נקיים. שימשה לאחר שבעה אך בלי לטבול - לא סותר ויכולה לטבול.
- רא"ש: תשמיש לאחר שספרה מקצת יום שביעי לאחר שהאיר היום לא סותרת מדין "ואחר תטהר".

דינים מיוחדים:

- ב"י: אין בעיה של רצופים בפולטת.
- ש"ך: אין גוזרים יום נוסף משום ביה"ש בשמשה בתוך ז' נקיים.

90 ימי אבחנה:

- ט"ז - צריכה למנות שידעו אם הולד הוא בן הנידה. בדם חימוד לא, שזה דרבנן.
- שאר אחרונים - לא צריך כי אין לזה נפק"מ למעשה אלא רק פגם, ואף יכולה לישא לכהן.

הפלטת ש"ז ע"י קינוח או רחיצה (סעיף י"ג)

משנה מקוואות ח: משמע שאם כיבדה את הבית קודם טבילה אין חוששת להפליטה. נדה מא: אם הלכה ברגל הפליטה תוך כדי הליכה.

- רא"ש: תקנה יפה במוך או תרחץ במים חמים ויפליטו כל הזרע.
- רשב"א, תרומה: תקנה יפה וגם תרחץ במים חמים. (תרתני לטיבותא).

הליכה מפליטה?

- רמב"ן, ראב"ד: כן.
- רא"ש, סמ"ג, תרומה: רק חלק, ועדיין צריכה להמתין.

סומכים למעשה?

- אשכול, סמ"ק, הגה"מ, רמ"א, ב"ח: אין אנו בקיאים בהפלטת זרע.
- רמב"ם, שו"ע: אפשר להפליט ע"י רחיצה בחמין או קינוח אותו מקום בעד.

סימן קצ"ז - טבילה בזמנה מצוה וטבילה ביום

חיוב הטבילה מדאורייתא (סעיף א') דין:

- **רמב"ם ושאר ראשונים:** טהרה רק בימים וטבילה. נדה דאו'.

מקור:

- **סמ"ג, ר"י:** "שבעת ימים תהא בנדתה" - בנדתה תהא עד שתבוא במים.
- **רב יהודאי גאון, רב האי גאון:** ק"ח ממגעה שצריך טבילה.
- **רבינו יעקב:** מכלי מדיין שנאמר "אך במי נדה יתחטא".

טבילה בזמנה מצווה (סעיף ב')
טבילה בזמנה – מצוה?

המחלוקת והמקור:

- **נדה ל:**
 - **ת"ק בדעת ב"ש, ב"ה:** כן.
 - **ריב"ז בדעתם:** לא.

מקורות ברש"י:

- **שבת קכ"א:** מבעל קרי: "לפנות ערב ירחץ במים" ולמ"ד שלא עצה טובה.
- **יומא ח:** מטמא מת: "וחטאו ביום השביעי... ורחץ".

בגאונים וראשונים:

- **גאונים, ריטב"א, ר"ח:** מצוה. מקור: **נדה טו:** כשיש וסת בעלה מחשב ובוועל. **ירושלמי:** שאסורה לעמוד בטומאתה, שמצוה.
 - **ר"ח:** אף כיום בעל קרי טובל למרות שאין מקדש וקדשיו שטומאה בזמנה מצוה ולדעתו אף מברך על הטבילה (תוס') ככל טבילת מצוה.
- **תוס', ר"ת, שו"ע:** אינה מצוה. אסור לה לעמוד בטומאתה שמא יקדים.

טבילה כיום – האם היא בזמנה:

- **ר"ח:** כן, שכיום זמן טבילה אחר ז' נקיים, שלא לטבול לפני מחומרת ר"ז. לא טובלת פעמיים כריב"ש שמא ייכשל בה וחז"ל מבטלים דאו' בשב ואל תעשה. סברה: לר"ח לא עצם הטבילה מצוה אלא כאמצעי להסיר הטומאה.
 - **מהרי"ק** טבילה כיום בזמנה שחומרת ר"ז מוזכרת בגמ', אך לאשכנזים שמחכות 5 + 7 ויש 7+7 אינה בזמנה שאלו חומרות מאוחרות.
 - **ר"ת, ראב"ד, שו"ע:** כיום אין הטבילה בזמנה שהרי טובלת אחר ז' נקיים כחומרת ר"ז. ר"ת: מוכח שאינה מצוה שאם טבילה בזמנה מצוה, שתטבול גם בזמנה (ש"ך).
 - **ב"י** – לכן כשבעלה לא בעיר לא טובלת אלא רק כשבעלה בעיר.
 - **ש"ך** – לכן אלמנות ובתולות לא טובלות.
- סברה: לר"ת גזה"כ להטהר בזמן ולא להשתהות כעין "שיהוי מצוה לא משהינן" ואין הטבילה אמצעי להטהרות.

טבילה בשבת:

טבילה בשבת בצונן:

- **שאר ראשונים: מותר, שבת לט:** רחיצה בצונן מותרת, ובלבד שלא ישחה שמא יעשה חבית שייטים (**ביצה לו**).
 - **ב"י, שו"ע (או"ח שכו):** ביצה יח: אין "מיתקן" כטבילת כלים שאדם נראה כרוחץ (נראה כמיקר), ואפילו בחורף ומים מלוכלכים (שם).

המחמירים:

- **ראב"ד, כלבו:** אסור משום סחיטת שיער.
 - **ב"י:** לרמב"ם אין סחיטה בשער. והרי אסור מדרבנן?
 - **מעדני יר"ט:** משום מצות פו"ר ועונה חז"ל ויתרו על גזירתם.
 - **אג"מ:** אינה מתכוונת ופס"ר בדרבנן דלא ניחא ליה.
 - **בית יהודה:** אינה מתכוונת לסחוט ואינו פסיק רישא.
 - **באשכנז** נמנעו מלטבול בשבת אא"כ בעלה בעיר והטבילה בזמנה.
 - **תרוה"ד:** שמא יסחט וישחה ויטלטל בכרמלית, ולא נראה כרוחץ אלא כמיתקן.
 - **מהר"ל:** כמו ההימנעות מרחיצה.
 - **מהר"ל החדשות:** כי מרחיקה חפיפה מטבילה שחופפת מיום שישי וטובלת בלילה שהותר רק בשעה"ד. ר"ת: טבילה בזמנה אינה מצוה, והגמ' שהתירה - התירה רק כשמצוה.

להלכה:

- **שו"ע:** בעלה בעיר טובלת בזמנה, אך עקרונית אין בעיה לטבול בשבת.
 - **ט"ז** – למרות שטבילה בזמנה לא מצוה משום פו"ר ועונה מצוה.
- **אשכנזים:**
 - **רמ"א, ש"ך, הלכה להקל:** כשאין מנהג. כשיש מנהג להחמיר מקילים רק כשבעלה בעיר + הטבילה בזמנה.
 - **ב"ח, ט"ז:** המנהג להחמיר מחייב בכל מקום.

טבילה במים חמים בשבת: שבת מ: אסור מגזירת הבלנים.

פתרונות:

- **א. מהרש"א, פת"ש:** טבילה ביה"ש ששבות ביה"ש הותר לצורך מצוה ופה לפו"ר ועונה.
 - **ב. נוב"י, פת"ש:** טבילה בפושרין, שלא גזרו אלא בחמין. מ"ב – אסור.
- **יש מקלים בטבילה בחמין:**
 - **א. קרבן נתנאל:** שגזירת הבלנים על רחיצת ניקיון ולא על טבילת טהרה.
 - **ב. רעק"א, באה"ל:** שגזירת הבלנים קלה משאר שבות שהרי התירוה במצטער. **פת"ש** – יש חולקים. מ"ב – בשעה"ד.

נדחה ליל טבילתה: כגון שליל טבילתה בחמישי ובא בעלה בשישי:

- **אגור, מהר"ל, ר"י הלוי, מהר"ו:** לא תטבול בליל שבת או במוצ"ש, אפילו באונס.
- **תרוה"ד, ט"ז:** אם אנוסה יכולה, אך אם לא אסור.

אם ראתה דם טמא: טובלת. מהו דם טמא?

- ש"ך: אחרי ימי הטוהר.
- פת"ש בשם דגמ"ר: גם דמי טוהר.
- דחתה טבילתה אחר לידתה כי אין לה כח:
- ט"ז: אוסר.
- ש"ך: מתיר אם לא פשעה.
- ב"ח: אם בעלה לא היה בעיר וכעת כן – מותרת. אם היה בעיר – אסורה שהיתה אמורה לעשות קודם.
- ב"י, ערוה"ש, טה"ב: יכולה בשבת. רמ"א, ש"ך: מי שלא נוהג – מותר.
- ש"ך ברמ"א: מי שלא נוהג כאגור יכול להקל כתרודה"ד.
- ט"ז ברמ"א: מי שלא נוהג כתרודה"ד יכול להקל לגמרי כב"י.

גילתה שלא טבלה כראוי קודם:

- מהר"ם מלובלין, ש"ך: מותר שוב אף אם רק מחומרא.

בימי טוהר:

- ש"ך: אסורה.
- נוב"י: מותרת לטבול אם נדחתה טבילתה.

יוצא לדרך:

- חמודי דניאל: מותרת לטבול בע"ש אפילו פשעה.

כלה אלמנה:

- מהר"ל: אסורה בליל שבת או מוצ"ש, שאסור לבוא עליה ביאה ראשונה בשבת, ואסור אף שאר קריבות.
- ב"י, רמ"א: יכולה במוצ"ש שלא טבלה בשבת משום חשש אסור ואנוסה.

כלה בתולה:

- מוצ"ש – מותר, שבכלה אין שייך שלא תחוף כראוי.
- בליל שבת – מותרת שאף שנוהגים שלא לבעול, עבור שאר קריבות.

אבלות:

כשבעלה אבל:

- פת"ש: מותרת בליל שבת משום שאר קריבות.
- לא טבלה בשבת – מותרת במוצ"ש? פת"ש: מח' אחרונים והסיק שמותר.

כשהיא אבלה: ב"י: יש שאוסרים.

טבילה ביום ז' וסרך ביתה (סעיף ג' - ה')

טבילה ביום וסרך ביתה (סעיף ג') ועברה וטבלה (סעיף ה')

טבילה ביום השביעי והשמיני:

טבילה ביום השביעי: מדאו' מותרת שנאמר "שבעת ימים ואחר תטהר" ומקצת היום ככולו. מדרבנן אסור?

- נדה נז: ר"ש: "ואחר תטהר" – אחר מעשה, אך חכמים אסרו להימנע מספק שמא תשמש.

- רש"י, תוס', שאלתות, שאר ראשונים, ש"ע: אפילו לטבול אסור שמא תשמש ותדמם ונמצא שבעל זבה. בדיעבד אם טבלה בשביעי?

■ שאלתות, ראב"ד, מהר"ם – לא עלתה לה, שהשווה לנדה. ש"ך: חומרא כשאפשר.

■ שא"ר, ש"ע – עלתה לה.

- רז"ה: רק לשמש, שמא אח"כ תדמם ונמצא שבעל זבה. טבילה לא אסור שזו גזירה לגזירה.

- טור: קפג – מותר. קפז – אסור.

■ ב"י א: כאן מדרבנן.

- ב"י ב: קפג בדעת ר"ש, אך אסור אח"כ גם טבילה להימנע מספק.

טבילה ביום השמיני: נדה סז: מדאו' מותר, אך חכמים אסרו זאת בנדה משום סרך בתה, שתסבור שמותר גם ביום השביעי (ש"ך - ואפילו אין בת), ובשעה"ד התירו.

- תוס', ש"ע: בשעה"ד מותרת בשמיני ולא בשביעי, כי בשביעי ייתכן שיבעול זבה ולא התירו.

- ר' שמחה, ראב"ה: אין גזרת סרך ביתה היום שגם טבילה ביום שביעי עולה בדיעבד לבת. קשה שספק זבה.

טבילה סמוך לחשכה:

- רז"ה: מותר לטבול רק אסור תשמיש.
- רשב"ם, ש"ע: מותר רק מצאה"כ.
- מרדכי, סמ"ג: אסור לצאת מביתה עד שתחשך.
- רא"ש: מותר לצאת, רק לא תטבול עד שתחשך.
- ר"ת, אגור, ערוה"ש: מותר גם סמוך לחשכה אף לטבול ורק תחזור כשחשכה, שבייתה גם תטבול רק אז. גם בשביעי?

- טור, ש"ך: רק בשמיני ששבה לביתה בלילה, ואין לחוש שבתה תטבול ביום.

- סד"ט מתוס': גם בשביעי, שתשוב לביתה בלילה ואם כן אין חשש שתשמש ביום ותסתור.

טבילה בשביעי בשעה"ד:

- פת"ש בשם מהר"ל, רמ"א, הלכה: התיר לכלה ערב חופה שתפגוש החתן רק בלילה ולא ישמש, וחדר ייחוד רק בלילה. אשכנזים: מקלים בשעה"ד.
- שבה"ל: גם אם יוצא באוניה מקלים.
- ש"ך: אסר כשיטתו.

מסופקת אם טבלה ביום שביעי או בליל שמיני: פת"ש: חברתה אמרה שטעתה בספירה: אם לא מאמינה – לא חוששת לה. אם מסופקת בעצמה – חוששת.

במקום אונס (סעיף ד')

נדה סז: סיפורים על חכמים שהתירו לטבול ביום השמיני משום אונס (אריות, גנבים, צינה וכו'). ביום השביעי אסור אף באונס.

אונס כללי או גם אונס פרטי?

- חמודי דניאל: רק אם הוא אונס לכל נשות העיר.
- לחם ושמלה, מהרש"ם: גם אונס פרטי.

- **שדי חמד:** אף משום צניעות שלא ייודע שהיום זמן טבילתה.

להסתיר מבעלה אם טבלה ביום בגלל אונס:

- **אגור, רמ"א:** אם טבלה ביום בגלל אונס צריכה להסתיר מבעלה עד חשכה.
- **ב"י:** אם טבלה בשמיני אינה צריכה להסתיר.

ביטול עונה ליום השמיני:

- **עבודת הגרשוני:** ביטול עונה אחת מוגדר אונס.

ביטול עונה נחשב אונס גם להתיר ביום השביעי?

- **ב"ח, סד"ט:** ביטול שתי עונות מוגדר אונס.
- **שבה"ל:** רק לזמן מרובה כמפליג באוניה למחרת.
- **חז"א:** אסור בכל מקרה.

סימן קצ"ח - חציצה בטבילה

סעיפים א-ה: טבילה בבת אחת וגדר חציצה

הקדמה (סעיף א')

טבילה בבת אחת: ספרא אמור, פוסקים: "ורחץ בשרו במים ובא השמש וטהר". טבילה בבת אחת כשקיעת השמש. מקור לחציצה.

- **ש"ע:** לכן הבלנית משגיחה בטבילה לראות שכל גופה בתוך המים. **באה"ל:** בעיקר תקפיד בבעלת שער ארוך.

הקפדה, מיעוט ורוב:

דין חציצה:

- **עירובין ד:** מקור מדאו': "ורחץ את כל בשרו" (ויקרא ט"ו בבעל קרי) ללא חציצה בין בשרו למים. שיעור חציצה הלל"מ. מדאו' רק רובו ומקפיד חוצץ, שמיעוט בטל ברוב למרות שמקפיד. ולא קפיד נחשב כגופה למרות שזה רובו.
- **יבמות עח:** כולו ולא קפיד דאו'. לא הלכה.
- **מדרבנן:** רובו למרות שלא מקפיד חוצץ וכן מיעוטו ומקפיד חוצץ. ושניהם גזירה משום רובו המקפיד אך מיעוט ולא מקפיד לא חוצץ שזה גזירה לגזירה.

כולו ומאינו מקפיד:

- **יבמות עח - מדאו':** נדה - לא מובא.
- **למעשה:** מח' אחרונים. ח"א - מדאורייתא. לחם ושמלה - מדרבנן.

האם השיעור הוא רק בשיעור?

- **תוס', רא"ש, הלכה:** לא, גם לבשר.

- **רש"י:** רובו = רוב שיעורו.

○ **תוס':** שיעור זה בשער. בבשר גם מיעוט ולא מקפיד חוצץ מדאו', שסו"ס לא כל בשרו במים.

סברה: בשער הקלו כי לא ממש כגופה (כמוקצה בזנב סוס)

○ **ריטב"א, פרד"ס ואורה לרש"י, הלכה בש"ע:** שיעור = בשרה. שער = גוף בפני עצמו, כגאונים ולא כרמב"ם, ואם רובו חציצות חוצץ מדאו'.

גדר לא קפיד - זמן אי ההקפדה: ש"ע: חוטי צמר ופשתן בשער חוצצים, והרי זה מיעוט ולא מקפידה לטבול עמהם?

- **ראב"ד, רא"ש, רשב"א, ט"ז:** מקפידה להסירם לעיתים מזומנות כגון כשחופפת שיערה ולא נחשבים מגופה. לא קפיד = רק כשבדרך כלל לא מקפידה.

○ **פת"ש:** אם מורידה רק פעם בהרבה זמן = לא קפיד.

○ **חלק"י, אבני נזר, שערי טבילה:** אם נחשב קיימא כמו בקשר בשבת נחשב לא קפיד.

פשט הפוסקים לא נראה כן, שרק כשבהווה לא מסירה לא חוששים אך מצרפים זאת כסניף לקולא.

- **ר"א מטול (בראב"ד):** מיעוט שלא מקפיד רק בטיט ולכלוך שלא חשובים לכן בטלים לגופה. טבעת = חשובה לעצמה לכן לא בטלה לגופה. חוטי צמר ופשתן חשובים ולכן חוצצים.

האם לא קפיד הוא אובייקטיבי או סובייקטיבי?

- **רשב"א, ר' ירוחם:** אובייקטיבי, אחר רוב נשים. **ב"י:** וכן להיפך היא מקפידה והרוב לא - לא חוצץ

○ **סד"ט:** שכך ביאר רשב"א המח' בקילקי בית הסתרים:

■ **ר"א:** אין הבדל בין המינים קפיד - חוצץ, לא קפיד - לא. **רשב"א:** שלדעתו הגדר סובייקטיבי לדעתו.

■ **חכמים:** נשואה חוצצים שמקפידה שלא תתגנה, בפנויה לא חוצצים שלא מקפידה. **רשב"א:** הגדר אובייקטיבי וכן הלכה כרבים.

- **רמב"ם, ש"ע (כנראה), רמ"א, מרדכי, ב"ח ש"ך, ט"ז:** שיערה אחת שנקשרה חוצצת כשמקפידה. ידוע שהעולם לא מקפידות ומוכרח שהגדר סובייקטיבי. גם לקולא?

○ **ב"י:** כן, לא מקפידה במקרה כזה לא חוששים.

○ **סד"ט:** לא, שאם רוב מקפידות חוצץ למרות שהיא לא מקפידה. כלומר, הולכים אחריה ואחרי הרוב לחומרא.

מרדכי: הגדר סובייקטיבי לפחות לחומרא. טיט לח חוצץ אם מקפידה. לקולא לא ברור.

- **שייכת למגזר כצבעים: ש"ע:** יש חשיבות ונחשב לא קפיד אם המגזר לא מקפיד בזה (**פרישה**).

קילקי בית הסתרים (זיעה בבית השחי שמסבך השיער): **תוספתא, מש' מקוואות ט, ש"ע:** בפנויה לא חוצץ אך בנשואה כן שמקפידה שלא תתגנה על בעלה. ומה נפק"מ לימינו, הרי פנויה לא טובלת?

- **רעק"א:** לטבילת גיורת.

● **ב"ח, ט"ז:** קמ"ל שרק בפנויה ממש לא חוצץ אך נשואה כעין פנויה חוצץ, וכגון שבעלה לא מקפיד, כיוון שהרוב מקפידות - חוצץ.

חציצת חוטים ושערות (סעיף ב' - ו')

שבת נז: אין אישה עשויה לחנוק עצמה, ולכן חוטים שעל צווארה לא חוצצים.

- **טור, ראשונים:** בניגוד לשאר הגוף, לא צריך להרפות שלא עשויה לחנוק את עצמה.

● **רש"י:** קטלא = שרשרת רחבה וחלקה ששמה על הצוואר כדי שתראה מלאה (שמנה), וחוצצת.

ספוג באזנה: פת"ש בשם בית אריה: טובלת שוב בלי ברכה.

דברים שאינם חוצצים (סעיף ב')

שבת נז: לא תצא אישה בחוטי צמר בשערה.

- רש"י: קלועים בשערה.
- ש"ר: חוטין שעל שערותיה, ואם מרפה אותם נכנסים תחתיהם מים.

ארוגים (סעיף ג' - ד')

רפוי ומקפידה: מח' רש"י ורבותיו: שבת נז: החוצץ בטבילה אסור לצאת בו בשבת במקום שאין עירוב שמא תשלפנו לטבילה ותטלטלנו ד' אמות ברה"ר. רשת קלועה בשערה ורפויה מותר לצאת?

• הבר"י:

- א - מותר שאין חציצה.
- ב - מותר שלא מסירתה במקלחת.
- נפק"מ: רשת מלוכלכת. לא' מותר שאין חציצה. לב' אסור שמקפידה להסירה.
- רש"י, שאר ראשונים, רמב"ם (בהל' שבת), שו"ע, לבוש: נפק"מ להלכות שבת. לב' אסור לצאת שבטבילה מסירתה למנוע לכלוך אך לחציצה אין נפק"מ, שטבילה עלתה לה שרפוי ולא חוצץ.
- רבני רש"י, ש"ד, רמ"א: נפק"מ גם לחציצה. לב' כשמקפידה גם רפוי חוצץ. והרי מסירתה בטבילה ורחיצה.

דוחק: משמע שלא תלוי, וגם המקור מ"ורחץ בשרו" לא קשור להקפדה.

- ב"י, שו"ע: המחל' לא עקרונית שמודים לרש"י אלא חולקים בשאלה האם זהב או לכלוך מתהדקים ויוצרים חציצה.
- ר' ירוחם, סד"ט: מדאו' רק מהודק חוצץ. מדרבנן אסרו מיעוט מקפיד אפילו ברפוי, אך דווקא במקפידה בשעת הטבילה.
- שעה"צ: שרמ"א שם סותר עצמו, אם כן, יש עוד סניף לקולא.
- סד"ט - שאר ראשונים חולקים ובסניף נוסף מקילים.
- למעשה לכתחילה בלאו הכי מסירה הכל (רמ"א) ובדיעבד עלתה לה טבילה אם הלכה לביתה, אך אם עדיין במקווה תסירם ותטבול (דר"ט).

שערות קשורות [במקפדת] (סעיף ה')

שערות קשורות: נדה סז:

- רב"ה (ב"י בר"ן, רשב"א, ר' ירוחם, רמ"א): נימא אחת קשורה - חוצצת. שלוש - אינן חוצצות. שתיים - איני יודע! (מחמירים ב2)
- ר' יוחנן, (רמב"ם, סמ"ג, רא"ש, טור, שו"ע): רק אחת.
- ב"ח בר"ן: לכתחילה יש לחשוש לשתי שערות, ובדיעבד רק אחת חוצצת.

שערה קשורה בשערה אחרת:

- רמב"ם, רשב"א, ב"ח: כשתי שערות.
- ב"י, שו"ע: כשערה אחת.

מחל' רמב"ם והגאונים - שערה כגוף עצמאי האם שער ראשה נחשבות כיחידה בפני עצמה לעניין רוב חוצץ או לא (ראו עוד קצט):

- גאונים, רש"י, ראב"ד, ר' ירוחם, רא"ש, שו"ע: שערה נחשב יחידה בפני עצמה. סברה: ר"ן - שיש פסוק נפרד לחציצה בשיער.
- רמב"ם: שערה כשאר גופה, וגם אם רוב שערה חוצץ אם אין בו רוב גופה לא חוצץ.
- מאירי בעירובין: כל אבר בגוף נחשב כיחידה עצמאית.

שערות במקומות אחרים (סעיף ו')

וולקשטר"ש

נדבוקו מחמת שד: ראב"ה, מרדכי, ב"י, רמ"א: סכנת נפשות ולא חוצץ.

- פנים מאירות, סד"ט, חת"ס: אם ברוב שערה: חוצץ.

חציצה בעין (סעיף ז' - ח')

לפלוף בעין, כחול וגליד על מכה - לבעלה או לטהרות:

- ראב"ד, רשב"א, רמב"ם לש"ך: לפלוף שבתוך העין טהורה לבעלה. רק לטהרות חומרא.
- רמב"ם לב"י: הכל לטהרות חוץ מלפלוף.
- ר' ירוחם: רק כחול בטהרות. השאר לבעלה.
- רש"י, רא"ש, תוס', שו"ע: אף לבעלה. ש"ך - לכתחילה.

הפרשות מהעין (סעיף ז')

נדה סז: אמר מר עוקבא: לפלוף שבעין, לח - אינו חוצץ, יבש - חוצץ אימתי נקרא יבש - משעה שמתחיל לירק.

חוצץ לעין	בעין	רא"ש, ר' ירוחם, טור
יבש חוצץ, לח אינו חוצץ	אינו חוצץ	סמ"ג, מרדכי
יבש חוצץ, לח לא חוצץ	יבש חוצץ, לח לא חוצץ	תוס', ב"י ברמב"ם, שו"ע
יבש חוצץ, לח חוצץ	יבש חוצץ, לח חוצץ	טור ברמב"ם, ב"ח ברמב"ן
	לאחר 3 ימים	

כחול שבעין (סעיף ח')

נדה סז: שמואל: כחול שבתוך העין - אינו חוצץ. ושעל גבי העין - חוצץ. אם היו עיניה פורחות - אפ"ל על גבי העין אינו חוצץ.

הגדרת פורחות:

- ל"ק ברש"י, ב"י ברמב"ם, שו"ע: ממצמת הרבה.
- ב"ח ברמב"ם: שטובלת כשעיניה פקוחות.
- ל"ב ברש"י, טור, ב"י: דומעת.
- ב"ח: להלכה מקילים בכולם.

לבעלה או לטהרות: כמו חציצה בעין (אותם שיטות).

מכות בבשר (סעיף ט')

נדה סז: רמי בר אבא: רבדי דכוסילתא, אחרי 3 ימים חוצצים. מה זה רבדי דכוסילתא?

- רמב"ם, ראב"ד: דם שכנגד המכה. שמתפשט אחר 3 ימים.
- שאר ראשונים, שו"ע: ריר היוצא מהמכה לאחר 3 ימים. לא יצא מהמכה לא חוצץ. דם מכה חוצץ בכל מקום.

חישוב 3 הימים:

- **חת"ס: 3** ימים למכה מעת לעת. מי שמחמיר על מקצת היום תע"ב.

הסרת חטטין מהראש מעכבת?

- **מרדכי, סמ"ג, תרומה, רא"ש, טור:** כן.
- **סמ"ק, בדיק הבית:** לא. רק לכתחילה.
- **טור, שו"ע:** תחוף ראשה עד שיתרככו.

לבעלה או לטהרות: אותם שיטות כלעיל.

דברים שעל הפשר (סעיף י' - י"ז)

חציצה שסכנה להסירה: האם נחשב כ"לא קפיד"? מחד משלימה עם המצב ומשאירה אותה, מאידך ברגע שתוכל תסירנה.

- **מרדכי** בסיבוכי השערות השמיט סברה זו למרות שסכנה לגלח השערות.
 - **פת"ש:** לא קפיד מועיל במיעוטו ומרדכי חיפש היתרים גם לרובו.
- **לבוש, הלכה:** נחשב לא קפיד. סד"ט – אף הגיע מבחון כחוט בסיבוכי שערות.

חציצה שצער להסירה:

- **גלד יבש – חוצץ?**

- **מרדכי מתרומה, ב"י:** אם מצטערת להסירו לא חוצץ, שנחשב כלא קפיד, אך נוהגים להסירו. מדינא נחשב לא קפיד. סברה: שכשיש סכנה או צער = לא קפיד.
- **ט"ז מהראשונים, סד"ט:** חוצץ שהקפידו על נשותיהם להסיר.

■ **כת"ס:** בצער ברור לא.

- **חץ תחוב בגופה: משנה מקוואות, שו"ע – אם נראה מבחון חוצץ.** והרי מצטערת?

- **סד"ט:** מחלק בין גלד לחץ, שחץ בא מחוץ לגופה.
- **כת"ס:** בחץ רוצה להסירה שמכאיב לה ומסכנה, ומעדיפה לסבול בהוצאתו פעם אחת מאשר כל החיים.
- **סד"ט מרמב"ן:** בחץ רוצה להסירו כי בולט ומכער אותה, לכן נחשב מקפיד וחוצץ.

- **רטייה שעל גבי מכה: תוספתא מקוואות, שו"ע – חוצצת, ואף בבית הסתרים.** והרי מצטערת (או בעתיד שיישרט)?

- **כת"ס:** לא מקפידה ולא חוצץ. די שבזמן מחלתה לא מקפידה שזו רפואתה וגם צער להסירה. ברטייה דבוקה ודרך להסירה כדי לתקנה או להחליפה לכן נחשב קפיד וחוצץ. רטייה הדבוקה עד הריפוי = לא קפיד שבטל לגופה, שכיוון שזו רפואתה – לא מקפידה. ויש צער להסירה. דוחק שלא כתוב אוקימתא זו.

רטייה מודבקת:

- **הר צבי, יב"א:** הקלו שדרבנן לקולא (מיעוטו) אך אם סמוך לטבילה תמתין.

גבס:

- **יב"א – מקל.**
- **הר צבי – מחמיר.**

- **ט"ז, סד"ט:** מקפידה וחוצץ. כל הזמן מצפה להסירו שלא הולכים עם רטייה סתם.

הסרת חציצות לכתחילה: חומרת הרמ"א, הגש"ד: תסיר לכתחילה אף מה שלא חוצץ משום חוצץ.

- **ט"ז:** במהודק אלא שמיעוט ולא קפיד. הגמ' בדיעבד ומדינא לכתחילה צריך. דוחק בדברי הגש"ד.

- **סד"ט:** גם דבר רפוי תסירנו. החומרא הוא מנהג בלבד.
 - שו"ע – כשאין בלנית, טובלת בכובע רפוי על שערותיה לוודא שהשיער בתוך המים ששעה"ד, ורמ"א שתק.

- שו"ע מסכים לרמ"א?

- **ב"י, שו"ע:** השמיטו חומרא זו. טה"ב – שו"ע לא קיבל. ב"י – טובלת בחוטים רפויים ולא גוזרים שמא לא תרפם, וכן טובלת בטבעת רפוייה. משמע לכתחילה.

- **ב"י בא"ח בנט"י הביא חומרא זו.** שמע שלמה: שו"ע מסכים לרמ"א.

קוץ וחץ (סעיף י"א) מקורות:

- **תוספתא מקוואות:** חץ: עץ לכו"ע חוצץ.
 - רבי: מתכת לא חוצץ,
 - חכמים: חוצץ.
- **קדם עליו עור:** אינו חוצץ.
- **משנה מקוואות:** שו"ע – אם נראה מבחוץ חוצץ.

ביאורים:

- **הסבר א':** הברייתא נראה מבחוץ, המשנה כחכמים.
 - **סמ"ג, תרומה:** נראה מבחוץ = משוקע, חכמים: גזירה משום שאינו משוקע.
 - **ב"י, ר"ש:** נראה מבחוץ = שווה לבשר, חכמים: אי אפשר שלא יהיה מקצתו על הבשר. ומשוקע לא חוצץ.
 - **ב"ח, ש"ך, לבוש:** פוסקים לחומרא שחוצץ אף כשתחוב בעומק הבשר.

- **הסבר ב': רמב"ם רא"ש, ר' ירוחם, שו"ע:** תוספתא באינו נראה, והמשנה כרבי. מחל' משנה וברייתא, ולהלכה אין מחלקים בין קדם עליו עור אלא רק בין נראה לשאינו נראה.

- **רמ"א:** חולק שלפי זה היה צריך לחלק בין עץ למתכת.

מסקנה:

- **רמב"ם, שו"ע:** נחלקו בחץ לא נראה. והמשנה כרבי שמחלק ביניהם והלכה כמותו. רק חכמים חילקו בקדם עליו עור.
- **טור:** נחלקו בחץ נראה והמשנה שלא מחלקת בין מתכת לעץ כחכמים.
 - **שו"ך:** לכו"ע בקדם עליו עור אינו חוצץ, והראשונים לא הוצרכו להזכירו.

תפריים: נמסים מותרים, בולטים אם הם שלא בבית הסתרים חוצצים.

זיעה ומלמולין (סעיף י"ב) משנה במקוואות:

- זיעה לא חוצצת, התייבשה – חוצצת.

- חוטים שנוצרים משפשוף הידיים לאחר עבודה בדברים דביקים כגון עיסה או טיט: חוצצים.

טיט ושרף (סעיף י"ד - ט"ז)

משנה מקוואות: טיט הבורות והיוצרים ושל דרכים חוצצים. ברייתא מקוואות: חלב, דבש, שרף תאנה, חרוב, שקמה חוצצים ביבש ואין חוצצים בלח.

- **מרדכי:** צואה המדוברת היא לחה, שהרי יבשה חוצצת כדלעיל.
 - **ב"ח:** צואה הנדבקת היא כבצק, אנו לא בקיאין ולכן כל צואה חוצצת.
- שלא כנגד הציפורניים:**

- **רא"ש, טור:** מוסיף לשרפים יין.

- **מ"א, פת"ש:** טיט שלא כנגד הציפורניים חוצץ לכו"ע.
- **בציפורני הרגליים: פת"ש, מהר"ר דניאל:** לא מקפידה ומקלים.

- **שאר ראשונים, ב"י:** טעות בגרסא: ויש לגרוס דיו.

- **רמב"ם, ר' ירוחם, סמ"ג:** מוסיפים שרף תות.

יבש או לח?

- **טור:** טיט ושרף: לח – לא חוצץ, יבש – המוזכרים חוצצים.

- **רמב"ם, סמ"ג, ב"י:** יבש – כולם חוצצים, לח – רק המוזכרים.

הבדל בין נט"י לטבילה שבנטילה לא חוצץ (רשב"א):

- בדרבנן הקלו. **ב"י:** אין לזה טעם.
- לא מקפידה שרק בטבילה חוששת שתתגנה על בעלה, וזה מיעוטו שאינו מקפיד.
- **ב"י:** נטילה זה לאנשים ונשים כאחד, וכשם שלאנשים לא חוצץ שלא מקפידים כך גם לנשים.
- **ש"ך:** החמירו שמעיקר הדין לא צריך לחשוש שצואה לא נדבקת. והחמירו דווקא בטבילה.

- **ב"ח:** אין בקיאים בסוגי טיט, ומחמירים בכל טיט.

מעורבים בו דברים:

- **רשב"א, רמ"א:** גם חוצץ.

במקפידה:

- **רוקח, מרדכי:** כל טיט חוצץ אפילו בלח.

דם שנסרח:

- **טור:** כל זה במקפדת.
- **ב"י:** סתם נשים נשואות מקפידות.
- **סמ"ג, ב"י, דרכ"מ, ט"ז:** כל כך מעט שאין דרך להקפיד בזה וגם היא לא מקפדת אינו חוצץ.

- **רמב"ם, רש"י, ש"ע:** חוצץ.

- **בה"ג, ש"ך:** נתבשל אפילו לח ממש חוצץ.

נוי, צבע (סעיף י"ז)

חציצה שמעוניינת בה – צביעת שיער:

- **רא"ש, רשב"א, טור, ש"ע, ש"ך:** אף רובו לא חוצץ שעדיף "רוצה בה" מ"לא מקפידה".

טעם נוסף: אין בו ממש. צבע זה חזות בלבד כקעקוע שלא חוצצת.

- **ב"ח, סד"ט:** צריך את שני התנאים: גם שלא יהיה בו ממש וגם שלא מקפדת.
- **ש"ך, ח"א:** מספיק אחד מהם.

לק:

- **הרב שלמה לוי:** יש בו ממש ומקלים שנשים שמקפידות אם הציפורן צבועה כראוי.

סתימת שן:

- **חכמ"א:** אוסר שמקפידה.
- **אג"מ:** שרוצה בה. **הר צבי:** והחלפת השן היא עניין רפואי בלבד ולא שלא מעוניינת אז.
- **שבה"ל:** ועוד סותמת את הסתום מהטבע.

לאומנותה ושייכת למגזר הצבעים: ראה תחילת הסימן.

ציפורניים ואברים מדולדלים (סעיף י"ח - כ"ב)

לכלוך תחת הציפורן ונטילת הציפורניים (סעיף י"ח - כ')

משנה מקוואות: צואה שתחת הציפורן אין חוצצת. בצק תחת הציפורן חוצץ.

באיזה צואה מדובר?

- **ר"ש, רא"ש, רשב"א, ר' ירוחם:** בצק חוצץ, צואה רק שלא כנגד הברשר.

- **רמב"ם:** בצק חוצץ וצואה לא.

נטילת ציפורניים בחוה"מ:

- **תרומה, סמ"ג:** ע"י גויה. ואם לא יכולה, תנקה טוב.
- **רי"ף, מרדכי:** מותר אף בכלי המיועד לכך.

בשבת:

- **ט"ז:** רק תחפש תחת ידיה ולא תגידי לגויה.
- **ש"ך:** ע"י גויה בלי כלי.
- **אחרונים:** עדיף לבקש מגויה, אך אפשר עם כלי.

ציפורן ובשר המדולדלים (סעיף כ"א - כ"ב)

משנה מקוואות: ציפורן המדולדלת חוצצת
ברייתא: אברים המדולדלים חוצצים. ריב"ז: ציפורן שפירשה רובה לא חוצצת.

- **ב"י פירוש א'**: לרבותא וק"ו שפירשה מיעוט לא חוצצת.
- **טור, רא"ש, שו"ע**: ציפורן שפירש מיעוטה חוצצת, ורובה לא חוצץ.
 - **ב"י פירוש ב', מרדכי, רמ"א**: מיעוטה לא נח להסירה, ומקפידה וחוצץ רובה – לא מקפיד שנח להסיר, ולא מקפידה שהרי לא הסירה.
 - **ב"י פירוש ג' (מסקנתו)**: הציפורן עצמה לא חוצצת שרביתה. במיעוטה הלכלוך שעליה חוצצת שנחשב כחלק מהגוף. ברובה לא נחשבת חלק מהגוף ולא חוצץ.
- **תמוה** שאם ברובה אינו חלק מהגוף – שהציפורן עצמה תחצוץ, והרי זה תרתי דסתר.
- **רמב"ם, ר' ירוחם**: לא חילקו בין רוב למיעוט. כפירוש א' בב"י. ש"ך: מחמיר אף בפירשה רובה כראב"ן לעיל.

איברים מדולדלים:

- שאר ראשונים, שו"ע: חוצצים.
- סמ"ג: אברים המדולדלים לא חוצצים.

למה אין חציצה במעט הציפורן הדבוק?

- **ב"י**: דהיינו רביתה (זה מקום גידולו).
- **ב"ח**: שצריך אמן להסירו.

רביתה = דרך גידולו:

- **יבמות עח**: טבילת גיורת מעוברת שמועילה גם לעובר, אפילו למ"ד שאינו כירך אימו. שכך דרך גידולו הטבעי ואינו חוצץ שאינו דבר זר. "רביתה" מועיל אף ב"רובו וכולו" (עדיף מ"לא קפיד").
 - **מרדכי, רמ"א**: אחד ההיתרים לסיבון השערות, ולמרות שמים לא עוברים בו, שזה הטבע וסכנה לגלחו. לכן מועיל גם ב"רוב" שיער.

דבר חיצוני לא מועיל "רביתה".

- **פת"ש**: שעווה הדבוקה בשער – חוצצת.

דבר חיצוני הגורם ל"סיבון" והדבר עצמו לא חוצץ?
כגון: תרופה הגורמת ל"סיבון" והיא עצמה לא חוצצת (קמח כתוש). מחד ה"סיבון" קורה גם בטבע, מאידך כאן קרה באופן מלאכותי:

- **פת"ש**: חוצץ ובצירוף נוסף מקילים, ובמיעוטו שזה דרבנן.

• כינים בשיער:

- **רוקח, ב"י, שו"ע**: הורידה מה שיכלה לא חוצץ, שהנשאר מיעוט שלא מקפידים.
 - **ש"ך**: אם יכלה להסיר ולא הסירה חוצץ.
 - **גר"א**: "רביתה הוא ואינה מקפדת". משמע כי מצוי בטבע שכינים ברא"ש (נדה נח).
כת"ס: צ"ע שזה חיצוני?

▪ **אפשרות א'**: אולי לגר"א כל תופעת טבע = רביתה. אפילו דבר חיצוני לגוף

▪ **אפשרות ב'**: גם הגר"א כיוון ל"לא קפיד" כסוף דבריו ומה שכתב "רביתה" הכוונה שלכן "לא קפיד"

שהיא משלימה עם המצב. נפק"מ לרוב שיער שלא מועיל לא קפיד.

תכשיטים (סעיף כ"ג)

מתי תלוי ברפוי ומתי לא? תוספתא מקוואות ו, ח: "ושאמרו חוצצין ושאמרו אין חוצצין לא מטמא ולא מטמאין חוץ מקרום שעל גבי המזבח והאגד שעל גבי המכה והקשקשים שעל גבי השבר והשירים והנזמים והקטלאות והטבעות אוצין חוצצין רפין אין חוצצין.

- **ר"ש, רשב"א, רא"ש**: "חוץ מ" תקף עד הקשקשים, והברייתא לגבי חציצה לא עוסקת באגד.
 - **ב"ח**: קרום, אגד וקשקשים (קיבוע) חוצצים אפילו ברפויים.
 - **הסבר א' בב"י**: קרום אגד וקשקשים לא חוצצים.
 - **הסבר ב' בב"י**: קרום אגד וקשקשים תלויים במהודק או שלא במהודק.
- **רמב"ם, טור**: "חוץ מ" תקף רק לקרום, ובאגד יש דין מהודק ושאינו מהודק.

טבעת חוצצת?

- **רפויה: רשב"א, ראב"ד, שו"ע**: לא חוצצת. רמ"א - אך לכתחילה מסירים הכל.
 - **באר היטב**: אף בדיעבד חוצצת ומקלים רק אם שימשה כבר.
- **מהודקת: רשב"א, ראב"ד, שו"ע**: חוצצת אף בדיעבד. ש"ך - כי הרוב מסירות אותה בשעת הטבילה.

מי שלא לש:

- **גן המלך**: לעובדים במלאכה נקייה או שכלל לא עובדים – לא חוצצת. שהרי לעולם לא מסירים אותה ונחשב מיעוט שלא קפיד ומגזר כצבעים.
- **סד"ט, פת"ש**: לאישה עשירה שהשפחה לשה עבודה או גבר לא חוצץ. למעשה החמיר כסתם שו"ע.
- **הרב אריאל** – נשים שמשמשות במיקסר גם בדיעבד או בשעה"ד שלא מצליחה להסירה – יכולה לטבול עמה בצירוף שנשאר עליה זמן רב מקשר של קיימא בשבת שיש שמתירים כך.
- **ערוה"ש, רש"ל**: מחמיר גם בדיעבד.

חציצה בתוך הפה, בבית הסתרים ובידיה (סעיף כ"ד - ל')

בין שיניה ובית הסתרים (סעיף כ"ד - כ"ו)

אבר גלוי וביה"ס: אבר גלוי צריך בפועל לפגוש מים. שנא': בשרו במים, משמע מגע ישיר. ביה"ס:

- **לתוספתא** אין צריך אף ראוי.
- **נדה סו, הלכה**: צריך שיהיה ראוי לביאת מים אך א"צ שבפועל ייכנסו. **רבי** – עצם בין השיניים מעכב שכל הראוי לביאה.
- **קידושין סו**: "ורחץ בבשרו במים" – דוקא מה שבחוץ.

חציצה בבית הסתרים:

- **תוס', פשט שא"ר, ב"י, ערוה"ש**: מדאורייתא "ורחץ את כל בשרו". כעין טומאה שאם נגע בלשונו טמא.
- **ריטב"א**: מדרבנן. שבה"ל, מהרש"ם – מצרפים לקולא.

רפתה לתנא קמא מועיל?

- **רמב"ם, רמב"ן, רא"ה, ב"ח:** לא מועיל שגוזרים שמא תהדק.
- **רשב"א, שו"ע:** לא גוזרים שמא תהדק, אם רפתה ידיה עלתה לה טבילה.

מנהג לא לאחוז יד חברתה כשדוחפת אותה למים:

- **דרישה, ט"ז:** מנהג טעות.
- **שו"ך:** אין להורות קולא, אבל בדיעבד כשר.

ברגלים (סעיף ל' - ל"ג)

עמידה על קרקע (סעיף ל')
עמידה על הקרקע:

- **רוה"פ, שו"ע:** לא צריך לקפוץ.
 - שהמים מקדימים לרגליה. היו רגליה לחות ממים אחרים - לא.
 - שיש שם טופח ע"מ להטפח שזה חיבור.
- דווקא רטובים ממי מקווה?

- **ט"ז:** כן, לחות ממים אחרים לא מועילה כיוון שמשקלה יוצר חציצה טפי.
- **טור:** כל לחות ברגליה מותרת.

טבילה ע"ג כלים או סילון (סעיף ל"א - ל"ב)
עמידה על כלי:

- **משנה מקוואות:** המשיכו מעיין על כלים יש לו מקווה אך לא מטבילים על ספסל.
 - **גדה סו:** רבא - לא תעמוד על כלי שיראה שיתהפך, בדיעבד מועיל.
- טעם האיסור:**

- **ראב"ד, ר"ן, רשב"א, ר' ירוחם, רא"ש לבי, שו"ע:**
 - כלי שמקבל טומאה מעכב משום גזירת מרחצאות שיטעו לחשוב שמותר לטבול בבית מרחץ כמו ספסל.
 - כלי שלא מקבל טומאה - אם מפחדת אסור שלא תטבול יפה, בדיעבד יצאה.
- **ר"ש:** בכלי תלושים מותר. בקבועים אסור. החשש שמא יקבעו את הכלים סמוך למקור המים, המים יעברו דרך הכלי במקום שאין בו כשפורפרת הנוד ויפסלו כשאובים. באחורי הכלי מותר.
- **רמב"ם, טור ברא"ש, שו"ע:** לא פסקו את גזירת מרחצאות. חשש רק מיציבות שתפחד. רמב"ם - לכתחילה תטבול שוב.
- **רא"ש:** מסקנתו משום פחד.
 - **טור:** כרמב"ם.
 - **ב"י:** גזרו על גבי כלים משום טבילה בתוך כלים. ואסורה אף באחורי הכלי.

באחורי הכלי:

- **רא"ש:** לא מחלק.
- **ר"ש:** מותר שאין חשש לשאובים.

עברה וטבלה על כלי חרס:

- **שו"ע, שו"ך:** מועיל בדיעבד.

- **רא"ש, ר' ירוחם (רא"ש בשר"ע):** נהגו שלא ידבק בשיניים.
 - **רא"ש, רמ"א:** בין רחיצה לטבילה אין לאכול כלל.
 - **ט"ז:** לא מעכב אם אכלה, ובשבת וי"ט נוהגים לאכול לכתחילה.
- **רמ"א, ש"ד:** וכן כל דבר שעלול להדבק בה לא תעשה באותו יום.

בלוע: מה צריך ראוי לביאת מים בבית הסתרים:

- **בלוע** - כמעיה או חץ תחוב בתוך בשרה - לא חוצץ.
- **סד"ט** - שגם בטומאה אין טומאה בבלוע.

מה הגבול בין ביה"ס לבלוע?

- **רמ"ע מפאנו:** מה שמתגלה לפעמים = ביה"ס. מה שלא = בלוע.

באותו מקום:

- **נוב"י:** בית הסתרים צריך, אבל בעומק אותו מקום שהשמש לא מגיע לשם - לא.

חייבת לחוץ שיניה:

- **תרוה"ד, ב"ח:** לא, אבל כדי שלא תצטרך לטבול שוב כמו בדיקת סכין לפני שחיטה שעצה טובה לבדוק.
- **שו"ך:** חייבת. בשחיטה כיוון שיש חיוב בסוף השחיטה לבדוק, בדיקה בין בהמה לבהמה הוא עצה בלבד, אך כאן אין חיוב לבדוק אחרי, ואם לא תבדוק - לא תדע, ומצויים חציצות בשיניים.
 - **לבוש:** גם אם אמרה שתבדוק אחרי שחוששים שתשכח.
- **ראב"ד, שו"ע:** דין הפה כדין בית הסתרים שאין צריכה לחוף, אבל אם מצאה שם דבר: מעכב.
 - **שו"ך:** מקילים שלא צריך ביאת מים.

מניעת מים (סעיף כ"ז)

משנה מקוואות ח, ה: נתנה שערה בפיה, קפצה (איגרפה) ידה, קרצה שפתותיה כאילו לא טבלה.

- **נתנה שערה בפיה** לא מגיעים מים לשערה.
- **ר"ש:** בקרצה שפתותיה:
 - **הסבר א':** שאי אפשר למים להכנס לפיה.
 - **הסבר ב':** **רא"ש, ר"ש ב', טור, ב"י:** שהשפתיים עצמן דחוקות ואין מגיע אליהן מים.

נתנה מעות בפיה: משנה שם - עלתה טבילה שלא מהודקות.

אחיזת ידה (סעיף כ"ח - כ"ט)

משנה מקוואות ח, ה:

- **ת"ק:** האוחז באדם ובכלים ומטבילן - טמאין, ואם הדיח את ידו במים - טהורים.
 - **ר"ש, רשב"א:** הדחת ידיים מועילה לחיבור המשקה שעל ידיו למקווה, ואין חציצה.
 - **רמ"א, שו"ך:** דווקא במי מקווה.
 - **ט"ז:** גם במים תלושים.
 - **ט"ז:** גם בהדיחה לא תהדק ידיה יותר מדי.

- **ר"ש (ר' ירוחם):** ירפה כדי שיבואו בהם מים.

- ב"ח: לא מועיל.

מדרגות המקווה:

- **רשב"א, שו"ע:** יהיו מאבן ולא מעץ שהם פשוטי כלי עץ ומטמאים ואסורים.
- **מהר"ם מלובלין:** התיר על נסרים מעץ בקרקעית המקווה שלא להוציא לעז על ראשונים. **טעמים להתיר:**
 - **ב"ח, מהר"ם פדאוה, ש"ך:** אין עליו שם כלי כפשוטי כלי עץ שבנאם שם.
 - **שארית יוסף:** לא מקבלים טומאה שלא ראויים למדרס אלא לעמידה.
 - **ט"ז:** כר"ש שהאיסור הוא רק בכלים שעובר בהם המים משום שאובים (להלן). בנסרים לא עובר מים.

הלכה: לכתחילה על אבן. בדיעבד יכולה לסמוך על המנהג.

גודל המדרגה:

- **שו"ע:** 4 טפחים שלא תפחד שתיפול.

טיט ברגליה (סעיף ל"ג)

נדה סו: אסור לטבול בנמל.

- **רש"י, ראב"ד, שו"ע להלכה:** הטיט עולה מרגליה וחוצץ אף בדיעבד.
 - **קשה: משנה מקוואות ז, ז:** שולחן שנטבל במקווה טהור אף אם רגליו שקועות בטיט:
 - **רא"ש:** אדם כבד ומכביד ולכן חוצץ. דוחק.
 - **ר"ן, ט"ז:** באדם יש סדקים וחורים ברגליו שהחול נכנס אליהם וחוצץ.
 - **ר"ש, ש"ך:** מחלק בין סוגי הטיט שבנמל ושבמשנה במקוואות. **כיום מקלים.**
 - **ב"י:** קשה על שניהם הטעם במשנה על שולחן הוא "שהמים מקדימים".

- **רמ"א:** בדיעבד מקלים.

- **נוב"י:** וצריכה להגביה רגליה, ויש לה לחפש מקווה אחר.
- **ש"ך:** מקלים היום עם טיט כי זה סתם לא טיט שנדבק כרוה"פ שנחלקו על רש"י ומסבירים נמל משום בושה כסעיף הבא.

שלא לטבול במקום שמצויים אנשים (סעיף ל"ד) בעיה נוספת בטבילה בנמל:

- **ר"ת, רא"ש, רשב"א, ר"ף, רמב"ם:** איסור טבילה בנמל משום שמצויים של אנשים והיא בושה לטבול כראוי, לעומת שולחן.
 - **ר' ירוחם, רמ"א:** במקום שיראות מן הגויים, שחוששות שיזיקו להם.
 - **ב"י:** במקום שיראות שייראו ע"י יהודים, ומשום בושה.
- **רשב"א, ר' ירוחם:** בדיעבד מועיל.
- **תוס', רא"ש:** אם עשתה מחיצה מותר לכתחילה.

צורת הטבילה והעמידה במקווה (סעיף ל"ה - ל"ט)

צורת העמידה במקווה (סעיף ל"ה)

נדה סז: כדרך גדילתה, כאורגת וכמינקת.

משנה בנגעים: ב, ד: "כיצד ראיית הנגע האיש נראה כעודר וכמוסק זיתים. האשה כעורכת וכמניקה את בנה כאורגת בעומדין לשחי ליד הימנית רבי יהודה אומר אף כטווה בפשתן לשמאלית."

- **רש"י:** אורגת לעניין זרועותיה, מינקת לעניין בית הערוה.
- **תוס', ר"ש, רא"ש, ר"ן:** אורגת לעניין זרועותיה, מינקת לעניין דדיה, ועורכת לעניין רגליה. (עורכת נלמד מהמשנה בנגעים שם ביחס לשאלה איך עומד האדם כאשר הכהן בודק אותה).
- **רמב"ם, רשב"א:** לא הזכירו אלא אורגת ומינקת, ומשמע שדווקא אלו.

בית השחי

- **ר"ן:** כאורגת לשחי ליד הימנית. משמע שצריכה לפרוש רק יד ימין.
 - **ב"י:** והאיש בשני ידיו.
- **טור:** כמוסקת זיתים.
 - **ב"י:** שכאריגה = כמסיקה.
 - **ב"ח, ט"ז:** לא קים לטור כמה, והחמיר.
- **ט"ז:** לכתחילה קודם תיכנס כולה עד הצוואר ואז תיכנס למצב.

לא להגביה יותר מדי:

- **טור:** לא להגביה זרועותיה יותר מדי אלא כדרך שהיא רגילה בשעת הילוכה. קשה שהביא מוסקת להחמיר שמרימה יותר מהדרוש ל"ב"ח, ט"ז.
- **ב"י:** לא להגביה אלא להרחיקם.
- **ב"ח:** מוסקת – חסם תחתון להרחקה, וכדרך שהיא רגילה בשעת הילוכה – חסם עליון.
- **ט"ז:** מוסקת = כדרך שרגילה בשעת הילוכה. דוחק.

לא הגביה בדיעבד:

- **רמב"ם:** אם נכנסו מים בכל המקומות – טהורה.
- **רש"י, ראב"ד, רשב"א, ב"ח:** לא נחשב.

לטהרות או לבעלה:

- **סמ"ג, ערוך, ומשמע ברמב"ם:** רק לטהרות ולא לבעלה.
- **ר"ש בר צמח, ושאר ראשונים:** גם לבעלה.

שיעור ומבנה המקווה (סעיף ל"ו - ל"ז)

כמה רדוד יכול להיות המקווה?

- **רשב"א, שו"ע:** צריך לכתחילה שהמקווה יהיה גבוה זרת מעל טבורה.
 - **רשב"א:** אם המקווה רדוד מזה צריך להשתטח על קרקעית המקווה.
- **ר' ירוחם, ר"ן:** אין חשש.

פתיחת פיה ועצימת עיניה (סעיף ל"ח - ל"ט) **מקורות:**

- **קידושין כה:** אין צריכה לפתוח פיה.

- **משנה מקוואות ח', ה:** אם קרצה פיה בחוזק חוצץ גם בדיעבד.
- **גדה סז:** לא תעצום עיניה יותר מדי ולא תפתח.
- **רש"י:** עצימה משום חציצה למטה, ופתיחת עיניה משום חציצה למעלה.

בדיעבד:

- **רא"ש:** מעכב ולא עלתה לה.
- **רמב"ן:** רק לטהרות ולא לבעלה.
- **ש"ך:** בפיה זו משנה מפורשת ולכו"ע לא עלתה.

**בלנית (סעיף מ')
העמדת בלנית:**

- **רא"ש, רשב"א, טור:** תעמיד אישה שתראה שלא יוצא שיערה חוץ למקווה.
- **רשב"א, ראב"ד, ר' ירוחם:** כרכה שיערה ברשת וטבלה בינה לבין עצמה עלתה טבילה.
- **ב"י:** לא חולקים, ומותר לכתחילה.
- **ב"ח:** חלוק על הרא"ש, ואסור לכתחילה. ביכולה להעמיד על גבה צריכה לטבול שנית.

טבלה לבד בלי רשת:

- **רע"א:** לא עלתה לה טבילה.

העמדת גויה:

- **כלבו, אגור:** לא גויה הואיל ואתחזק איסורא. משמע שהאישה היא מדין עדה באיסורין, ואי אפשר לטבול ע"י רשת וכד'.

**בשולי הדברים (סעיף מ"א - מ"ח)
מחזיקה בנה לאחוריה:**

- **רמב"ם, רא"ש, ר"ח, ב"י:** לא עלתה לה טבילה. חוששין שמא היה טיט ברגליו או בידיו ונדבק בה.
- **ב"ח, ש"ך:** עלתה לה טבילה.
- **מה שונה מנתנה תבשיל לבנה:** ב"י: בנתנה תבשיל יודעת שהוא מלוכלך ותשים לב וחוששת רק לטהרות.

נכנס עפר וצרורות לסדקי רגליה:

- **רמב"ם, ב"י:** נכנסו צרורות וקסמין בסדקי רגליה: חוצצים.

להתפנות קודם:

- **ש"ד, ראב"ן, ב"י, רמ"א:** צריכה וגם לקנח את האף.
- **ש"ך:** לא מעכב.
- **ראב"ן:** מעכב.

טבילה באבק על רגליה:

- **רמב"ם, ב"י:** לכתחילה לא.
- **ר"ש:** אף בדיעבד לא שהופך לטיט במים.

אבק לבן לנוי בשיער:

- **פת"ש:** חוצץ שנעשה טיט וכשרטוב כטיט, כבר לא נוי, ומקפידה.

טבילה בבגדים רפויים:

- **רמב"ם, רא"ש, ב"י:** מועיל. **ש"ך:** דווקא בבגדים רפויים.

כוונה בטבילה?

- **רמב"ם, ר"ן, סמ"ג, ר"ח, ב"י:** לכתחילה כן.
- **רשב"א, הגה"א, רוקח:** מעכב.
- **ב"ח:** לכתחילה טבול שוב בלא ברכה, ואם חברתה דחפה אותה נחשב כוונה. **חמודי דניאל:** דווקא חברתה, אבל לא איש.
- **חמודי דניאל:** אם טבלה כדי לסייע לבעלה החולה יצאה אף לתשמיש.

להסתיר הטבילה:

- **ב"ח, רמ"א:** יש לטבול בצנעה ולהסתיר הטבילה.
- **ש"ד, רמ"א:** יר"ש: אם ביציאתה מהמקווה נתקלה בחיה טמאה או בגוי או בעם הארץ תחילה: טבול שוב.
- **ש"ך:** אם נתקלה באדם אחר יאמרו שניהם פסוק **פסחים קיא.**
- **לרוקח:** שפף בזו על נְדִיבִים וַיִּתְעַם בְּתֵהוּ לֹא דָרַךְ: (תהלים קז, מ)
- **תולדות אהרון:** שופף בזו על נְדִיבִים וּמְזִיחַ אֲפִיקִים רָפָה: (איוב יב, כא)
- **ש"ך:** יחמיר לומר שניהם.

סימן קצ"ט - דיני חפיפה וסירוק

חיוב החפיפה (סעיף א')

גדה סו: רבא: לעולם ילמד אדם בתוך ביתו שתדיח בית קמטיה במים.

- **רש"י, שו"ע, ש"ך:** בית קמטיה = בית הסתרים.
- **טור, רא"ם, רמ"א, ב"ח, ט"ז:** בית קמטיה = בעלת בשר שיש לה קפלים, ובית הסתרים לפנים בגופה.

דווקא מים?

- **ב"י בשם מהר"ק, ט"ז:** בכל הגוף דווקא במים. ששאר משקים ישאירו כתם.

▪ **ב"ח בשם מהר"ק:** משמע שאף בשאר משקים כשאינן כפלים, אבל אין להקל.

▪ **פת"ש:** מותר בשאר הגוף.

הלכה דין דאורייתא = עיון: עיון בגופה ושערה שאין חציצות. **ב"ק פב:** "ורחץ בשרו במים". – לעיוני דלמא מיקטר א"נ מאוס מידי.

- **שו"ע:** עיון מעכב, גם אם לא נמצאו חציצות שביטלה דין דאורייתא. והרי מדאו' רק רובו ומקפיד חוצץ, ולמה צריכה לעיון הרי חציצת רוב ודאי מרגישה?
- **לרש"י** להבנת תוס' שבבשרה מיעוט דאו' מובן, שצריכה לעיון שמא לא תרגיש שמיעוט החוצץ בבשרה מעכב, אך אין הלכה כך.

- לגאונים ששיער כגוף בפני עצמו מובן. שייכתן שרוב שער נדבק מזיעה או נקשר נימא נימא ולא הרגישה.
- לרמב"ם ששיער הוא כחלק מהגוף צ"ע. ר"ף ורמב"ם השמיטו שעיון דאו', והסוגיות חולקות.

מה זה עיון?

- ראב"ד: רחיצה.
- שאר ראשונים, הלכה: הסתכלות ומישוש בלבד.

חפיפה = דרבנן: בב"ק פב: תקנת עזרא שתהא חופפת וטובלת כולל שתי דינים:

- א. עצם החפיפה.
- ב. הסמכתה לטבילה.

מהי חפיפה?

- שאר ראשונים, שר"ע, ש"ך: רחיצת שער בחמין ששם מצויות חציצות. יש קשרים + דיבוק מזיעה. מספיק ביד. שר"ע: חפיפה מעכבת. בשעה"ד אפשר להרחיק חפיפה מטבילה.
- מנהג לרחוץ כל גופה, וכבר פשט המנהג בימי הגמ' (גדה סח שצריך דודי מים). ש"ך: בדיעבד לא מעכב.
- ר"ש מרש"י: רחיצת כל גופה בחמין ולא רק מקום שיער.
- מרש"י עצמו לא נראה כך: בב"ק פב: "חופפת" – במסרק. משמע: רק במקום שער ששייך סירוק, נדה סו: "לא תחוף – שערה".
- רש"י: צריך רחיצת חמין + סירוק במסרק, שרק ע"י שניהם יפתחו הקשרים.
- רשב"א, ריטב"א מראב"ד: רחיצת שיער גופה בחמין ושאר הגוף בצונן מדרבנן אך נהגו לרחוץ כל הגוף בחמין. ע

מסופקת אם עיינה: פת"ש – ספק דאו' ומעכב.

מסופקת אם סרקה או חפפה:

- פת"ש בשם מהר"ט, נוב"י: ספק דרבנן, אך טבול שוב שזה דשיל"מ, וחזקת איסור.
- פת"ש בס"ז: עשתה כנראה כהרגלה, ולא מעכב.
- ש"ך – מדובר בעניין גדול, ולא סביר ששכחה.

צורת החפיפה (סעיף ב')

- נדה סו: רבא: לא תחוף בצוננים או בנתר/אהל אלא במים.
- רש"י: צוננים מקשים את שערה ואין לכלוכה עובר.
- רשב"א, רמב"ם, טור: צוננים מסבכים את השער.

נתר = גריד"א?

- רמב"ם, ריב"ש: כן.
- תשב"ץ: לא.

בצונן או בנתר בדיעבד:

- מהר"ק, ש"ך, טה"ב: טהורה אם לא סיבך שערותיה.
- שבה"ל: תחזור שוב. דר"ט – אם לא שבה הביתה כבר תחזור ותחפוף.

אישה שצוננים לא מסבכים שערותיה:

- ש"ך – אסור כמו טריפה שרואים שחי, שחכמים אסרו.
- לבוש – מותרת לחפוף בו.

לחוף ביין: מהר"ק, רמ"א: תשאל את הרופאים אם מסבך השיער.

סמיכות החפיפה לטבילה (סעיף ג' - ז')

נדה סז-סח:

- א. ראש השנה בימים ראשון-שני טבילתה במוצאי שני, חופפת מערב שבת אך חולקים. האם גם בחו"ל מרחיקים החפיפה בטבילה ג' ימים?
 - ר"ה: כן
 - ר"ח: לא.

עכ"פ לשניהם אין לחפוף בלילה, לכאורה מחשש שמהומה שבייתה (שלא יהיה בנחת).

- רב יימר כר"ה אך עד יומיים. 3 לא. בשעה"ד ותחוף בליל טבילה.
- ב. חופפת בליל הטבילה? מח'. ראייה מאשת ר"ג שהותרה בלילה ומשמע שחופפת בלילה.
- ג. טבילה במוצ"ש: ר' יוחנן: חופפת במוצ"ש.

ראשונים:

- רש"י, תוס', מרדכי, רא"ש, סמ"ג, מנהג בשו"ע: אפשר - לכתחילה עדיף שתחפוף ביום הטבילה ובנחת, וגם בריחוק נחשב סמוך. לא אפשר - (במוצ"ש) עושים בלילה שלא להרחיק (ב"י).
- תוס', רשב"א, ר"ן, טור ברש"י: טבילתה במוצ"ש והוא יר"ט שאי אפשר לחפוף חופפת מערב שבת כשלב א'. למרות שלא סמוכה הקלו בשעה"ד.
- רא"ש: שלב א' נדחה לגמרי (ב"י). הרחקת חפיפה יום מטבילה אסור ורק ביום מותר כשלב ג'.

שלב ב צ"ע, שהוכח כמ"ד שחופפת בלילה?

- תוס': לרש"י חשש מהומה חומר א' אך מדינא חופפת בלילה.
- טור: לרש"י "מהומה" מדינא וכמוכח בשלב א'. שלב ב' נדחה.
- ש"ך ברש"י: שלב ג: אפשר – ביום, לא אפשר - במוצאי ר"ה אחר השבת, ואז תחוף בליל הטבילה. 33 ימים לא התירו להרחיק חפיפה מטבילה, אך עד יומיים תקדים לחוף ביום. דחוק.
- שאילתות, ר"ף, רשב"א, שו"ע: אפשר - טבילתה בחול או במוצ"ש, חופפת בלילה כדי לסמוך לטבילה. לא אפשר - ליל שבת או ליל יר"ט. אי אפשר בלילה לכן חופפת ביום. יר"ט בערב שבת: חופפת בערב יר"ט שזו שעה"ד.
- חשש מהומה משלב א נדחה לאור שלב ב, אך הרחקת חפיפה מטבילה משלב א להלכה.
- ראב"ד: שאילתות התיר בגלל טבילה בזמנה. כיום שאינה בזמנה אין היתר להרחיק חפיפה לכן תדחה טבילתה.
- ב"י: כשטובלת לבעלה יש מצוות פו"ר, ועונה לכן התירו בשעה"ד להרחיק חפיפה.
- רמב"ם, רמ"א: כשאילתות חוץ מ2 דברים: א. חומר א שגם בשעה"ד מרחיקים רק עד יום.

ב. קולא ששעה"ד הוא לאו דווקא דחק הלכתי כשבת ויר"ט אלא גם טכנית כחולי או שאר אונס.

אפשר – במקרה שאין דחק. **לא אפשר** – כשיש דחק תרחיק טבילתה אך לא יותר מיום.

לצאת ידי כל השיטות:

• **רא"ש, סמ"ג, מרדכי, טור:** לכתחילה מתחילות לחפוף ביום ומסיימות בלילה, ואז יוצאות גם לשיטת השאילות.

• **ש"ך בשם רש"ל:** תקנו לרחוץ בלילה, ודווקא שעה שלא תבוא מהומה לביתה, שיועיל גם לרש"י.

- שבה"ל: דווקא שעה שלימה.
- אג"מ: סובייקטיבי לאישה.

לסרוק שוב בבית הטבילה לאחר חפיפה:

- **רא"ש, טור, שו"ע:** כך המנהג.
- **ש"ך:** באשכנז נהגו לחפוף ולסרוק בבית הטבילה תיכף לטבילה.

כאשר ר"ה חמישי שישי: וטובלת במוצ"ש חופפת במוצ"ש:

- **ש"ך:** חופפת גם ביום רביעי.
- **רמ"א:** לא צריך שרחוק מדי ולא שווה כלום.

עיון סמוך לטבילה:

- **ב"י בשם ראשונים, ט"ז:** גם אם חפפה ביום צריכה עיון סמוך לטבילה.
 - **רשב"א:** לא מעכב.
 - **ר"ן:** מעכב.

טבילה במוצ"ש, או בליל שבת (סעיף ד' - ה')

- **טור:** במוצ"ש - חופפת מוצ"ש. מנהג יפה לחפוף גם ביום שישי, ותחזור במוצ"ש ותעשה כן.
 - **ב"י:** כרש"י. שלשאלות זה לכתחילה.
 - **ש"ך:** כרש"י, אבל זה לא מנהג אלא מדינא.

טבילה בליל שבת:

- **טור:** חופפת ביום.
 - **ב"י:** כשאלות שלרש"י זה לכתחילה.

סתירה! טור כרש"י או שאילות?

- **ב"ח:** טור לפי המנהג שנכנסות ביום לחפוף ויוצאות בלילה.
- **ט"ז:** גם לשאלות חפיפה בערב שבת מועילה להתחבר עם חפיפה קלה שבמוצ"ש.

טבילה בשבת ובי"ט (סעיף ו')

זהירות בנתינת התבשיל בשבת ויר"ט:

- **רא"ש, טור, רמ"א:** מנהג שלאחר החפיפה תימנע מלכלוך ע"י קשירת שערוטיה ומניעה מנתינת תבשיל לבנה.
 - **ב"י:** קשירת שערוטיה כדי שלא יקשרו ולא למניעת לכלוך.

- **רשב"א, ר"ן, סמ"ג, תרומה:** לא הזכירו זהירות מנתינת תבשיל. **ב"י:** רק בבדיקה יש חיוב של סמוך לטבילה, ולכן אין להימנע מנתינת תבשיל, שתבדוק אח"כ.

בטעם המנהג להימנע מתבשיל:

- **ב"י 1:** ע"פ הסוברים שבדיקה היא גם מתקנת עזרא, וחפיפה היינו בדיקה.
- **ב"י 2:** מתוך שאינן חופפות סמוך לטבילה ישכחו לבדוק עצמן.
- **ב"י 3:** מתוך שהן צריכות לבדוק יבואו לחפוף בשבת או ביר"ט.
- **ב"ח:** מדובר בדברים הנדבקים במיוחד, וכדי למנוע טורח משמעותי בעת הבדיקה קודם לטבילה.
- **ט"ז:** כדי שהחפיפה תיחשב רלוונטית לטבילה צריכה לא לעסוק בדברים מלכלכים בינתיים.
- **ש"ך:** אין להבדיל בין חפיפה לעיון, וחשש שמא תסמוך על עיון ראשון: לכן תימנע מלכלוך.

אם אחרי חפיפה לא עיינה בבדיקה זהירה:

- **ב"ח:** אם נזהרה בדבר החוצץ – טבילה מועילה, ואם לא נזהרה לא.
- **ט"ז:** דבריו תמוהים. שבדיעבד מועיל עיון פשוט.

טבילה ביום שבת (סעיף ז')

טבילה ביום בשבת:

- **ר' משולם, טור:** בנשים היראות לטבול בלילה מותר אף לטבול ביום שבת אם רחצו מע"ש.
- **ר"ת, סמ"ג, סמ"ק, תרומה, ר' ירוחם, שו"ע:** אסור, שלא מקילים 2 קולות יחד – גם בסוך בתו, וגם בהרחקת חפיפה מטבילה.

בעיות בחפיפה (סעיף ח' - י"ג)

לא חפפה, הרחיקה חפיפה (סעיף ח' - ט')

לא חפפה או חפפה שלא בסמוך:

- **רמב"ן:** בדיעבד מועיל.
- **רשב"א, ראב"ד, טור, שו"ע:** חפפה ובדקה לא סמוך - עלתה לה טבילה. אם לא חפפה כלל - לא עלתה לה.

חפפה ולא סרקה?

- **שב"י** – מועיל.
- **חכמ"א** – לא עלתה לה.

עיינה לא בסמוך לטבילה:

- **ר"ן, ב"ח:** לא יצאה.
- **ט"ז:** יצאה בדיעבד.

לא עיינה בבית הסתרים ולא מצאה שוב דבר: קידושין כה: שפחתו של רבי עלתה ומצאה עצם בין שיניה – והצריכה שוב. משמע שלא צריך שוב אם לא היה עצם.

- **ראב"ד, טור, שו"ע:** לא מעכב.
 - **ט"ז:** לא מצוי שיבוא שם דבר המעכב ולכן לא חוששים.
 - **ש"ך:** רק ראוי לביאת מים, ולכן מקילים בו.

- סד"ט, אג"מ: רק חציצה דבוקה חוצצת בביה"ס, אך אם רק חציצה מונחת מכסה – עדיין נחשב ראוי, כסוגרת פיה שלמרות שמכוסה – נחשב ראוי.

נמצאה עליה חציצה בעלייתה (סעיף י') נדה סו:

- ל"ק ברבא: אם סמוך לחפיפה טבלה - עלתה לה, ואם לא: צריכה לטבול שוב.
- ראב"ד, ר"ן: הגרסא הפוכה והלכה כל"ק אצלנו שצריך לסמוך.
- ל"ב: אם באותה עונה חפפה - עלתה לה, ואם לא צריכה לטבול שוב.
- רשב"א, ר' ירוחם, שו"ע: הלכה כל"ב, אם נמצא עליה לכלוך חייבת לטבול שוב עד שתאמר ברי לי שלא היה עליה קודם.
- ש"ך: צריכה להחמיר כראב"ד ורשב"א – גם סמוכה וגם באותה עונה.
- ❖ רמב"ם, פת"ש בשם שב"י: שתיהן צריכות לטבול אלא שבאותה עונה לא צריכה לחפוף שוב.

נתעסקה לאחר טבילה (סעיף י"א - י"ב)

- התעסקה באותו מין: חולין י: טבלה ועלתה ומצאה חציצה אע"פ שנתעסקה באותו דבר טמא כל היום – לא עלתה עד שתאמר שברי לו שלא היה קודם לכן.
- תוס', רשב"א, טור, שו"ע: בטבילה מרוחקת מהחפיפה.
- רמב"ם, ר' ירוחם, ש"ך: בכל לכלוך כל"ב לעיל.

תלייה להקל שבנמצא בבית הסתרים:

- ראב"ד, טור, שו"ע, רמ"א, ט"ז: אם נמצאה חציצה בבית הסתרים תולים את החציצה במה שנתעסקה אפילו אם לא עיינה בו קודם לטבילה כלל.
- אג"מ: בגלוי צריך מעשה חציצה וצריך תנאי חציצה. מעשה טבילה לא קורה כאן, שאין ספק טבילה מוציאה מודאי חזקת טומאה.
- בביה"ס הראוי = תנאי הטבילה. בספק בתנאי הולכים אחר המצוי ותולים החציצה בתבשילין שהרי התעסקה בתבשילין. את מעשה הטבילה לא צריכה.

- רוקח, ש"ך: אין תולים להקל אף בבית הסתרים אם לא חפפה ועיינה בסמוך לטבילה.
- אג"מ: לא מחלק בין מעשה הטבילה להכשר או תנאי קדם לטבילה.
- שבה"ל: אם לנה אם בעלה – לכו"ע מקלים.

קושיא: בסעיף ח' חפיפה מעכבת. סעיפים יא-יב אם נתעסקה לאחר הטבילה אפילו לא חפפה יצאה.

- ב"ח: חפיפת ראשה בלבד מועילה כשלא מצאה עליה כלום, סעיף י"א בחפפה ראשה ומצאה שאז לא מועיל.
- ט"ז: סעיפים יא-יב כשטבלה בעונה הפרש. יותר מזה, אפילו נתעסקה לא מועיל וצריכה לטבול שוב, ופחות לא צריכה שוב.

נתעסקה בין חפיפה לטבילה (סעיף י"ג)

- נדה סז: רב: נתנה תבשיל לבנה וטבלה - לא עלתה לה טבילה, שלמרות שאין עכשיו אולי היה.
- רשב"א, רמב"ם, טור, ב"י: רק לטהרות ולבעלה מותר אא"כ שנתעסקה בדברים הנדבקים בין חפיפה לטבילה, ולא עיינה סמוך לטבילה.

- רמ"א: בדקה עצמה קודם טבילה – טהורה.
- רמ"א: ומותרת ללבוש את בגדיה בין חפיפה לטבילה.

סימן ר' - ברכת הטבילה

שעת הברכה

פסחים ז: כל המצוות מברך ועובר לעשייתן חוץ מן הטבילה "דאכתי גברא דלא חזי הוא".

- שאר ראשונים, ר"ף, רמב"ם, שו"ע, טה"ב, מנהג ספרדיות: רק בטבילת גר שלא יכול לומר "וציונו" לפני, ובכל השאר מברך לפני.
- רש"י, בה"ג, רמב"ן: בכל הטבילות תקנו ברכה לאחר הטבילה משום גר.

○ תוס': משום חשש שיימנע מטבילה משום פחד המים, ותהיה ברכה לבטלה, ומשום איסור לברך כשהוא ערום.

○ רש"י, רמ"א, בא"ח: בעל קרי אינו ראוי. שאסור לברך בטומאתו. אגב בעל קרי תיקנו חכמים שכל הטמאים יברכו אחריה, אף שבטלה תקנת עזרא.

○ ש"ד, רמ"א, ב"ח, בא"ח: לאחר שתעלה בעודה במים תלבש מיד חלוקה ותברך.

■ מחצית השקל: דווקא בחלוקה (ולא בבגדיה) כדי שיהיה תכף לטבילה.

■ פת"ש בשם הר כרמל: בשבת לכו"ע תברך אחרי (חשש מיחזי כמתקן מנא), או קודם בלחש.

- ר"י: אין למחות במי שמברכת אחרי.
 - טור, ב"ח: לכתחילה אחרי.
 - ב"י: לכתחילה לפני כרמב"ם.
- חו"ד, של"ה, אשכנזיות: תטבול פעמיים ותברך בין לבין.

○ חקרי לב: קשה שיוצאת בטבילה גם ללא כוונה, אלא צריכה להתנות שאם הלכה כרש"י, טבילה ראשונה לא תצא יד"ח.

○ טה"ב: התנאה שלא תצא ידי חובה לא מועיל שסוף סוף טבלה.

נוסח הברכה:

- רמב"ן, ר"ן: "על הטבילה" משום גר, גם כשטובלים לפני, כדי שלא יהיה שינוי מטבעות.

מקווה מחומם – האם מותר לברך בתוכו?

- פת"ש, טה"ב: לא, שמזוהם כבית המרחץ. שו"ע כתב לברך בפנים כי אוסר (בסימן ר"א) לטבול בחמין. אנו שטובלים בחמין – צריכים לברך בחוץ קודם. ואף אשכנזיות ראוי שתעשנה כך.
- ציץ אליעזר, שבט הלוי, מנהג אשכנזיות: כן, ונוהגים למעשה כשל"ה. לא נחשב מזוהם כבית המרחץ אלא כבית אמצעי במרחץ שמותר לברך בהן.

לבוש בעת הברכה

אופן הברכה:

- ברכות כב: מדאו' אסור לברך ערום שנאמר "ולא יראה בך ערוות דבר". לכן צריכה לכסות ערוותה. זה מתכסה במים.

- באיש גם דין "ליבו רואה את הערווה". לכן גם אם מכוסה בחלוק צריך לחצוץ בין ליבו לערווה. האם גם באישה יש דין זה?

- **רא"ש, שו"ע (או"ח), ט"ז, ש"ך: לא. שערותה** מאוד למטה ואין ליבה רואה אותה. לפי"ז אם מכוסה בחלוק או במים צלולים מברכת. **מ"ב, ערוה"ש:** לכן גם כשאי אפשר לעכור המים מברכת וכגון מקוואות שלנו המרוצפות אלא שלכתחילה תחבק ידיה להפסיק בין לב לערווה שתצא לכר"ע.
- **ר' יונה, ראב"ד, ב"ח שו"ע (יר"ד ר):** כן. לכן אם היא במים צלולים תערכם ברגליה.
 - **טה"ב:** שו"ע לחומרא שהרי באו"ח הקל.

מספר הטבילות:

- **שבה"ל בשם ספר חסידים:** 3, ויש שהצריכו 7 פעמים.

ברכת שהחיינו:

- **ברכי יוסף:** אסור.
- **חת"ס:** מותר לברך שהחיינו על מצוות.
- **יעב"ץ, חת"ס:** אין לברך בחדר המקווה שזה כבית המרחץ, אלא תברך לפני הכניסה לחדר ובלי להפסיק בדיבור.